Календар на 2024 р.

Ukraińskie Pismo Podlasia

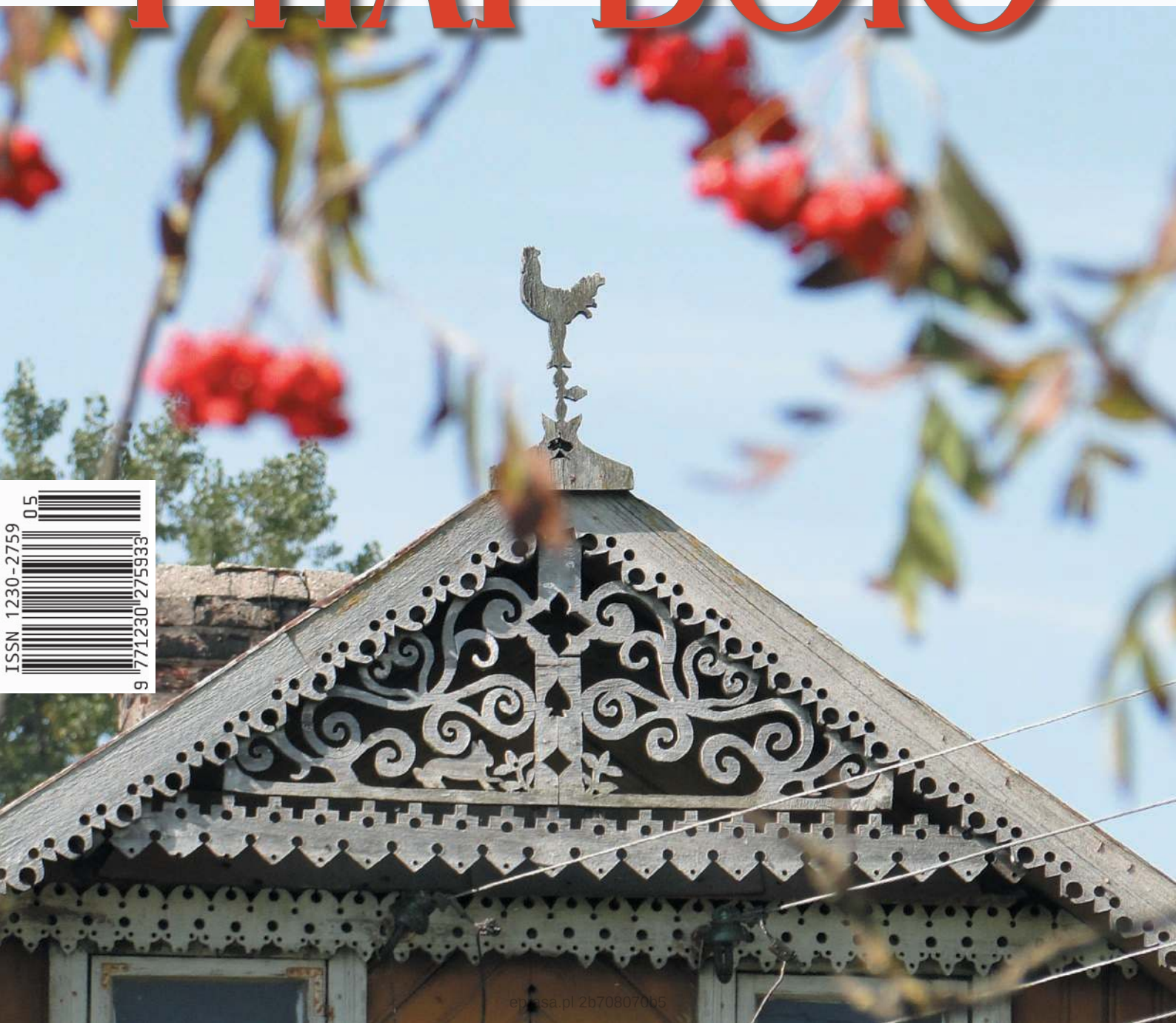
5 (189) 2023

Cena 6,00 PLN VAT 5%

NAD BUHOM I NARWOJU

www.nadbuhom.pl

НАД БУГОМ І НАРВОЮ

ISSN 1230-2759 05

epresa.pl 2b70807085

ПІДЛЯСЬКА НАУКОВО-ЛІТЕРАТУРНА НАГОРОДА

Лавреати за 2023 р.

Підляська науково-літературна нагорода присуджується особам, які заслужені для функціонування, дослідження, творення та розвитку української культури і мови Підляшшя.

Категорія
«Літературна творчість»
Євгенія Жабінська

Категорія
«Наукова діяльність»
Василь Назарук

Категорія
«Популярно-наукова діяльність»
Мирослав Степанюк

Категорія
«Публіцистична творчість»
Юрій Місіюк

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO · NIW · NOWE FIO

Профінансовано з коштів Національного інституту свободи – Центру розвитку громадянського суспільства в рамках Урядової програми Фонд громадських ініціатив NOWEFIO на 2021-2030 роки

Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

НАД БУГОМ І НАРВОЮ
NAD BUHOM I NARWOJU

№ 5 (189) ОСІНЬ 2023 ✹ Nr 5 (189) JESIEŃ 2023

ЗМІСТ НОМЕРА ❖ SPIS TREŚCI

Ju. Hawryluk, *Uwolnienie języka* 1
Г. Купріянович, *Підляська науково-літературна нагорода присуджена вдруге* 2
Laureaci *Podlaskiej Nagrody Naukowo-Literackiej za rok 2023* 3
ЮГ, *Данилова спадщина історичної пам'яті* 6
З іменем короля Данила 6
L. Łabowicz, *Wieści nie tylko z podlaskich miast i wsi* 7
A. Szczygoł, *500-lecie Kleszczel w bibliotece* 11
L. Łabowicz, *„Howoru po swojomu". Pierwsze spotkanie literackie laureatów konkursu „Piszemo po swojomu"* 13
В. Ващук, *Говору по-свойому* 14
М. Панфілюк, *Солдат і нечиста сила* 15
Н. Григорук, *Усе повно люді в хаті* 15
А. Данилюк, *«Не говору по-свойому»* 16
С. Кулик, *Вірші* 16
L. Łabowicz, *„Put in". Jak Ukraina i jej sympatycy walczą śmiechem z rosyjskim barbarzyńcą* 18
S. Sawczuk, *Połowiecka historia – czy płynie w nas stepowa krew?* 22
Ю. Гаврилюк, *Полтава 1903: Збірний портрет українського відродження* 23
М. Рощенко, *Бувало і нині (Кліщелювска бувальщина)* 28
Х. Костевич, *«По-мойому»* 39
ред., *З організованого життя над Бугом і Нарвою* 40

НАША ОБКЛАДИНКА

Мистецьке здоблення щита дерев'яної хати у великому селі Чижах, що недалеко від Гайнівки. Півник на хресті, якого частина вже обламалась, мав відганяти своїм кукуріканням всяку нечисту силу. **Стор. III:** Дорога асфальтована, але церква традиційно дерев'яна, така як її ще у XVIII ст. спорудили. **Стор. IV:** Тут храм вже зовсім інший, хоч не менш давній – собор Різдва Пресвятої Богородиці у Холмі, збудований на місці дещо меншої церкви, зведеної велінням князя і короля Данила Романовича, де він і спочив на свій вічний сон. У вересні панахиду за душу руського монарха відправляли тут православні і римо-католицькі ієрархи та ієреї.
Фото Ю. Гаврилюка.

eprasa.pl 2b708070b5

Uwolnienie języka

Pierwszym pisarzem urodzonym w Bielsku był Józef Tokarzewicz (1841-1919), potomek Rusinów Tokarewiczów – w takim brzmieniu w 1779 roku zapisano nazwisko pradziadka Józefa, Tomasza Tokarewicza. Co więcej, pisząc krytyczną recenzję na „Cztienija po istorii Zapadnoj Rossii" Michaiła Kojałowicza, opublikowaną na łamach wydawanego w Petersburgu polskiego tygodnika „Kraj" (1884), deklarował, że „ludu ruskiego... niżej podpisany jest właśnie synem rodzonym: z wiary, z pochodzenia, ze krwi". Żadnej jednak powieści w języku ukraińskim nie napisał, chociaż doskonale zdawał sobie sprawę z takiej właśnie językowej przynależności potocznej mowy mieszkańców rodzinnych stron, co wyraził chociażby w polemicznym artykule dotyczącym m.in. ortografii ukraińskiej, zamieszczonym w 1908 roku w kijowskim, ale też polskim czasopiśmie „Nasza Przyszłość": „Jeden z rozumniejszych pisarzy ukraińskich, Żytecki, w rozprawie zamieszczonej przed kilku laty w «Kijewskoj Starinie» dowodził – a moim zdaniem to i dowiódł, że narzeczem rusińskim najczystszym, najmniej obarczonym złowrogimi naleciałościami postronnymi – narzeczem zasłoniętym niegdyś od niszczycielskiego wpływu tatarszczyzny, jest narzecze używane przez lud wiejski moich tu okolic – na pograniczu dwóch dawnych województw: podlaskiego i brzesko-litewskiego – to jest mniej więcej w pobliżu Wysokiego Litewskiego, Kleszczel, Orli, Bociek, Drohiczyna, Siemiatycz i Mielnika. [...] W owym zakątku, wolnym od nacisku kolonizacji zachodniej (mazowieckiej), szerzącej się w kierunku więcej północnym (około dzisiejszego Ciechanowca, Brańska, Białegostoku, Goniądza), a zabezpieczonym od wschodu nieprzebytym leśnym gąszczem Puszczy Białowieskiej – przechował się w pierwotnej czystości najdawniejszy z żyjących dialektów języka ukraińskiego».

Sam Tokarzewicz pisał jednak wyłącznie po polsku, był to bowiem język, który w XVII-XVIII wieku stał się językiem publicznym i „kulturalnym" na terenach całej Rzeczypospolitej. Poza tym był w istocie Polakiem, chociaż oczywiście w znaczeniu obywatela mającej się odrodzić Rzeczypospolitej, a nie plemiennego „Polaka-katolika", stąd też jego udział w 1863 roku w antyrosyjskim powstaniu styczniowym i późniejsza działalność emigracyjna – w kierunku radykalnie demokratycznym. W tym kontekście interesująca jest uwaga polskiego historyka Leszka Podhorodeckiego w „Zarysie dziejów Ukrainy" o młodych lwowskich działaczach narodowych, którzy założyli Towarzystwo Szewczenki i „uzasadniali prawa narodu ukraińskiego do samodzielności politycznej, co spotkało się z poparciem ze strony radykalnych działaczy polskiej emigracji, jak Jarosław Dąbrowski, Walery Wróblewski i Józef Tokarzewicz".

Pierwszym czysto literackim dziełem Tokarzewicza jest powieść „Pan Ślepy-Paweł", początkowo drukowana w prasie, zaś w 1881 roku wydana w Warszawie pod „rusińskim" pseudonimem T. Hodi – wg „Słownika ukraińsko-polskiego i polsko-ukraińskiego" (Lwów 1931) „годі" znaczy „niestety; dość już, daj spokój; tylko" (jak pisał Michał Fedorowski, wśród licznych pseudonimów, którymi dla zmylenia rosyjskiej cenzury posługiwał się Tokarzewicz, był także „Karol d'Asses (= dosyć, tłumaczenie rusińskiego Hodi)"). Pseudonim w tym wypadku jak najbardziej na miejscu, bowiem fabuła powieści rozgrywa się w Bielsku i – zamaskowanej pod Niewyhrycze nad rz. Czarną – wsi Hryniewicze Wielkie (*Hrynewiczy Weliki*) nad rz. Białą, gdzie znajdowała się cerkiew parafialna (zniszczona podczas działań wojennych w 1915 roku). Dzieło jest adresowane do polskiego czytelnika, stąd też nawet nabożeństwo paschalne w hryniewickiej cerkwi jest opisane z tłumaczeniem cerkiewnosłowiańszczyzny na język polski, włącznie z „Zaiste wskrzesł Chrystus z martwych, śmiercią swą śmierć zwyciężywszy! a tym co w grobach byli, życia udzieliwszy!". Są tu jednak frazy w języku ukraińskim, lecz włożone są wyłącznie w usta dwojga przedstawicieli „prostego ludu". Kilka zdań wypowiada Paraska, służąca hryniewickiego parocha grecko-unickiego (rzecz dzieje się w latach 20. XIX w.): „— Jakij win pan mołodyj! Toj sam czortiuk, szczo i buu. (...) — Kołyś nam husi strilau, a jak husi wże nestało, to priszou hołubytysia. Treba buło aż sobaku do chliwa zamknuty, szczob takoho hostia ne pokusau". Jeszcze oszczędniej wysławia się Hryćko Mańkut, „zwany tak dlatego, że bił ręką lewą jak nikt przed nim prawą": „— A na was tam Weliki-Iwan idut... Stoit szcze pri dorozi i zo starostoju cerkownym rozmuwlaje".

Jak widzimy, Tokarzewicz te wypowiedzi, jak i powiedzonko „Ne umiju ni czytaty, ni pisaty, a choczut na korola obraty" stylizuje bardziej pod gwarę Rusinów znad Dniepru czy bliskich do Brześcia okolic nad Bugiem niż rzeczywistą gwarę hryniewiczan znad Białej, zapewne po to, aby nadać im ukraińskiej językowej jednoznaczności. Historycznej jednoznaczności dodaje „podanie starowieku": „Tam, pod cerkwią niewyhrycką leży kilku władyków halickich, potomków księcia Daniły" – kto wie, może rzeczywiście zasłyszane w Hryniewiczach? Znaczące są też słowa bohatera powieści, studiującego na trzecim roku Uniwersytetu Wileńskiego bielskiego popowicza, zakochanego w hryniewickiej popównie Michalinie: „Pokochałem Micię. Pokochałem ją szczerze, wzniośle, jak chłop ruski i jak Michał-Anioł" oraz „«Hromada, weliki czołowik» powiada Ruś kochana". Podkreślają bowiem dystans między „ludźmi kulturalnymi", w tym wypadku spolonizowanym (wówczas by powiedziano *spolszczałym*) duchowieństwem unickim a „pospolitym ludem" – *chłopską Rusią*, zachowującą nie tylko ruską wiarę, ale też ojczysty język i obyczaje.

Mimo ukraińskich wtrętów językowych, także w postaci pojedynczych i innych lokalnych inkrustacji, powieści „będącej według słów Tokarzewicza jego własną autobiografią" (Władysław Pobóg-Malinowski) za *swoju literaturu* uznać raczej nie możemy. Podobnie zresztą, jak pisanych w Moskwie opowiadań Ipolita Kraskowskiego (1844-1899; Ипполит Феофилович Красковский). Wprawdzie jego krewny brał udział w polskim powstaniu listopadowym, walcząc w Puszczy Białowieskiej, on sam jednak, będąc synem prawosławnego proboszcza w Dubiczach Cerkiewnych (*Dubyczy Cerkowny*), otrzymał już czysto rosyjską edukację w seminarium w Wilnie i akademii duchownej w Petersburgu. Po krótkim epizodzie pedagoga w rosyjskiej szkole duchownej w Warszawie Kraskowski w 1871 r. zaczął pracę dziennikarską dla wydawcy i działacza politycznego, uważanego za najbardziej wpływowego publicystę rosyjskiego drugiej połowy XIX wieku, inicjatora i twórcę nowoczesnego nacjonalizmu rosyjskiego, a więc Michaiła Katkowa, który w latach 1863-1887 redagował „Moskowskije Wiedomosti". Pisał też opowiadania, wydane w 1884 r. w postaci dwutomowego zbioru „Na zapadnoj okrainie Rossii".

Zakończenie na str. 39

eprasa.pl 2b708070b5

Підляська науково-літературна нагорода присуджена вдруге

У 2023 р. вже вдруге присуджено Підляську науково-літературну нагороду, якої метою є промоція української мови та культури Підляшшя шляхом вшанування та нагородження людей, які відіграють важливу роль у функціонуванні, дослідженні, творенні та розвитку української культури та мови Підляшшя. Це важлива подія для українського середовища Підляшшя, адже кожен регіон, кожна країна, кожне середовище пишається людьми, які заслужені для його розвитку, відіграли важливу роль у житті суспільства та записалися своїми досягненнями в історію. Для вшанування таких людей встановлюються різні форми нагород і відзнак. Вони мають різний характер і форму залежно від можливостей і потреб даного середовища.

Українське середовище Підляшшя не мало досі такої форми вшанування людей, які зробили внесок у функціонування, дослідження, творення та розвиток української культури та мови нашого регіону. Цей вакуум було заповнено минулого року створенням Підляської науково-літературної нагороди. Була вона заснована весною 2022 р. рішенням управ Підляського наукового інституту та Союзу українців Підляшшя, тобто двох українських структур, що діють на Північному Підляшші. Саме в цій частині регіону, між Бугом і Нарвою, за останні кілька десятиліть сформувалося середовище людей, які усвідомлюють свою приналежність до українського культурно-етнічного національного простору, які усвідомлюють, що мова, яку вживають мешканці Підляшшя, це говірки української мови. І нарешті, це люди, які почали системні дії, яких метою є збереження нашої культурно-мовної спадщини та формування усвідомлення її цінності серед мешканців регіону. Завдяки цьому розвинулося тут різноманітне і багатогранне українське національне життя.

Проте варто пам'ятати, що Підляшшя складається з двох частин. Так історично склалося, що сьогодні українське життя більш розвинуте на Північному Підляшші. На Південному Підляшші ситуація набагато складніша, не має там зараз навіть українських організаційних структур, а українська мова і культура все менше помітні в житті регіону. Проте варто пам'ятати, що саме в південній частині регіону українська національна діяльність розвинулася набагато раніше і більш масово почала формуватися там модерна українська національна ідентичність, розвивалося українське національне життя. Саме 100 років тому там творилися структури українського товариства «Рідна Хата», українські кооперативи, театральні гуртки, хори, читальні. Цього року Підляська науково-літературна нагорода набрала загальнопідляського характеру, адже серед її лавреатів є також визначна постать родом саме з Південного Підляшшя, з села Ольшанки біля Кодня над Бугом.

Організаційно-фінансові можливості для створення Підляської науково-літературної нагороди відкрило отримання Підляським науковим інститутом дотації на реалізацію публічного завдання «Промоція української мови та культури Підляшшя», що фінансується Національним інститутом свободи – Центром розвитку громадянського суспільства в рамках Урядової програми Фонд громадських ініціатив NOWEFIO на 2021-2030 роки. Заснування та присуджування Нагороди в 2022 та 2023 роках є однією із трьох дій цього публічного завдання. Партнером Підляського наукового інституту при реалізації цього публічного завдання є Союз українців Підляшшя.

Підляська науково-літературна нагорода присуджується у чотирьох категоріях: «Літературна творчість», «Наукова діяльність», «Популярно-наукова діяльність», «Публіцистична творчість». Може вона присуджуватися фізичним особам, які заслужені для функціонування, дослідження, творення чи розвитку української культури та мови Підляшшя в окремих категоріях. У категорії «Літературна творчість» нагорода присуджується особам родом із Підляшшя, які творять літературу українською мовою (літературною мовою або підляською українською говіркою). У категорії «Наукова діяльність» нагорода присуджується науковцям, які заслужені для досліджень Підляшшя, зокрема української культури та мови регіону або історії чи сьогодення української громадськості Підляшшя. У категорії «Популярно-наукова діяльність» нагорода присуджується особам, які здійснюють заходи щодо популяризації знань про Підляшшя, зокрема про українську культуру та мову Підляшшя або історію чи сьогодення української громадськості Підляшшя. У категорії «Публіцистична творчість» нагорода присуджується журналістам та іншим творцям, які ведуть журналістську чи репортажну діяльність у різних формах: пресі, радіо чи телебаченні, займаючись питаннями, пов'язаними з Підляшшям, зокрема українською культурою та мовою регіону або історією чи сьогоденням української громадськості Підляшшя.

eprasa.pl 2b708070b5

Нагороду присуджує Капітула, у склад якої увійшли особи, заангажовані у діяльність задля збереження та розвитку української мови і культури Підляшшя, вказані управами суб'єктів, що заснували Нагороду, тобто Підляського наукового інституту та Союзу українців Підляшшя. У 2023 р. членами Капітули були: д-р Андрій Артем'юк, Лука Бадовець, д-р Андрій Єкатеринчук, д-р Григорій Купріянович.

Капітула почала роботу в червні 2023 р. та збиралася на трьох засіданнях. На третьому з них, 12 вересня 2023 р., прийняла і проголосила рішення про присудження Підляської науково-літературної нагороди за 2023 рік. Відтак, лавреатами Підляської науково-літературної нагороди за 2023 рік стали: у категорії «Літературна творчість» – Євгенія Жабінська, у категорії «Наукова діяльність» – проф. Василь Назарук, у категорії «Популярно-наукова діяльність» – д-р Мирослав Степанюк, у категорії «Публіцистична творчість» – Юрій Місіюк.

Інформація про нагороду, про процес її присудження та лаудації на честь лавреатів Нагороди за 2023 р. з фотографіями з їхнього життя та діяльності поміщені на веб-сайті Підляського наукового інституту: www.pninstytut.org

Заснування та вручення, вже вдруге, Підляської науково-літературної премії є новим елементом життя української громади Підляшшя. Це форма оцінки зусиль, відданості та праці людей, які в різних сферах відіграють значну роль у житті нашого краю, роблять вагомий внесок у збереження культурної та мовної спадщини наших предків, чий внесок і важливість не завжди помічається. Мусимо вшановувати цих людей, яким завдячуємо те, що наша культура, мова, традиція розвиваються і знаходять продовження. Варто надіятись, що в наступних роках вдасться спільним зусиллям Підляського наукового інституту, Союзу українців Підляшшя та всього українського середовища Підляшшя, продовжити присуджування Підляської науково-літературної нагороди, адже людей, які її достойні, не бракує в нашому середовищі.

Григорій КУПРІЯНОВИЧ

ПІДЛЯСЬКА НАУКОВО-ЛІТЕРАТУРНА НАГОРОДА

Laureaci Podlaskiej Nagrody Naukowo-Literackiej za rok 2023

Kategoria „Twórczość literacka”

EUGENIA ŻABIŃSKA

Eugenia Żabińska (Eugenia Gawryluk) – ukraińska podlaska poetka, autorka trzech tomików poezji. Utwory poetyckie pisze w gwarze ukraińskiej rodzinnej Orli oraz w ukraińskim języku literackim. Twórczość poetycką rozpoczęła w latach 80. XX wieku. Zadebiutowała w 1987 roku poezją w ukraińskiej gwarze podlaskiej na łamach pierwszego numeru drugoobiegowego ukraińskiego pisma podlaskiego „Osnowy” (Bielsk Podlaski). W 1988 roku została zwyciężczynią II Konkursu Młodych Twórców Kultury Ukraińskiej w Polsce. Jej utwory poetyckie publikowane były na łamach Ukraińskiego Pisma Podlasia „Nad Buhom i Narwoju” (Bielsk Podlaski), a także w periodykach ukraińskich w kraju i za granicą: „Nasze Słowo” (Warszawa, w szczególności w dodatku „Krynica”), „Swito-Wyd” (Nowy Jork – Kijów), „Zerna” (Zwickau-Lwów-Paryż). Ukazały się trzy tomiki jej poezji: „Mamo, kim my je?” (Bielsk Podlaski 1989), „Koły prychodyt' tysza” (Bielsk Podlaski 1995) i „Nazustricz mrijam. Poeziji” (Kijów 2019, w serii „Switowa duchiwnycia ukrajinstwa”, cz. 15). Jest także autorką utworów publicystycznych poświęconych problematyce tożsamości, w szczególności roli języka ojczystego w edukacji młodego pokolenia. Członkini Narodowego Związku Pisarzy Ukrainy od 2002 roku.

Dorastała w podlaskim miasteczku Orla. Uczyła się w II Liceum Ogólnokształcącym im. B. Taraszkiewicza z białoruskim językiem nauczania w Bielsku Podlaskim. Absolwentka Wydziału Biologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Ukończyła również podyplomowe studia matematyczne na Uniwersytecie w Białymstoku. Mieszka w Bielsku Podlaskim. Już trzecią dekadę pracuje jako nauczycielka biologii i matematyki, początkowo w Szkole Podstawowej w Sakach, a obecnie uczy w Szkole Podstawowej w Kleszczelach.

Eugenia Żabińska (pierwsze utwory publikowała jako Żenia Żabińska) stała się jedną z najwybitniejszych przedstawicielek nowej generacji pisarzy podlaskich, którzy zwrócili się do języka ojczystego w burzliwych latach 80. XX wieku. Jej poezja była odzwierciedleniem poszukiwań własnej tożsamości tego pokolenia ukraińskojęzycznych prawosławnych mieszkańców Podlasia, które wchodziło w dojrzałe życie w latach 80. XX wieku i odkrywało, że ich język i kultura są częścią ukraińskiej przestrzeni etniczno-kulturowej. Inną sferą poezji Eugenii Żabińskiej stały się osobiste, często intymne przeżycia i refleksje nad światem. Wiersze poetki zachwycają subtelnością, delikatnością i liryzmem.

eprasa.pl 2b708070b5

Kategoria „Działalność naukowa”

BAZYLI NAZARUK

Bazyli Nazaruk – ukraiński literaturoznawca, tłumacz, wykładowca akademicki, ukrainista, pochodzący z Południowego Podlasia. Autor wielu publikacji poświęconych twórczości ukraińskich pisarzy Pantełejmona Kulisza, Wołodymyra Samijłenki, Mykoły Bażana, Bohdana Ihora Antonycza, Ostapa Łapskiego, Jakowa Hudemczuka, Tadeja Karabowicza, sztuce Jerzego Nowosielskiego, Bazylego Albiczuka. Tłumaczył na język polski utwory Tarasa Szewczenki, Iwana Dracza, Bohdana Ihora Antonycza, Stepana Kryżaniwskiego, Ostapa Łapskiego. W dorobku naukowym ma także monografię *Twórczość poetycka Bohdana Ihora Antonycza* (Warszawa 2007) oraz książkę *Futuryzm na Ukrainie. Manifesty i teksty literackie* (Warszawa 1995). Współautor cenionego *Małego słownika ukraińsko-polskiego, polsko-ukraińskiego* (Warszawa 1998). Autor artykułów o ukraińskich pisarzach w Polsce, w tym z Podlasia. Wniósł znaczący wkład w odkrycie, badanie i popularyzację twórczości południowopodlaskiego malarza Bazylego Albiczuka. Współpracował z periodykami ukraińskimi w Polsce, w szczególności z tygodnikiem „Nasze Słowo”.

Urodził się w 1946 r. w ukraińskiej rodzinie we wsi Olszanki (koło Kodnia) na Południowym Podlasiu. W 1947 r. tak jak cała jego rodzina został w ramach akcji „Wisła” deportowany na Mazury. Ukończył ukraińskie Liceum Pedagogiczne nr 2 w Bartoszycach (1964). Absolwent filologii ukraińskiej na Uniwersytecie Warszawskim (1970). Obronił rozprawę doktorską pt. „Twórczość poetycka Iwana Dracza” (1976) oraz uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie monografii o twórczości B. I. Antonycza (2009). Długoletni pracownik, a następnie kierownik Katedry Ukrainistyki (do 1990 r. Katedry Filologii Ukraińskiej) Uniwersytetu Warszawskiego. Profesor wizytujący na Ukraińskim Wolnym Uniwersytecie w Monachium (Niemcy). Przez ponad 40 lat pracował jako tłumacz, w

tym w centralnych instytucjach państwowych Polski, również podczas wizyt państwowych, będąc świadkiem kształtowania się międzypaństwowych stosunków polsko-ukraińskich. Ekspert z zakresu programów oświatowych, podręczników szkolnych oraz egzaminów maturalnych z języka ukraińskiego. Egzaminator przy egzaminach państwowych z języka ukraińskiego. Profesor nadzwyczajny i rektor Wyższej Szkoły Menedżerskiej w Legnicy. Współzałożyciel i kierownik Redakcji Ukraińskiej Polskiego Radia. Inicjator i konsultant naukowy filmu dokumentalnego o polsko-ukraińskim sojuszu polityczno-wojskowym 1920 r. „Trudne Braterstwo”. Zastępca redaktora naczelnego rocznika „Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze”. Członek Rady Naukowej Podlaskiego Instytutu Naukowego.

Bazyli Nazaruk jest jednym z najbardziej znanych i cenionych ukraińskich uczonych w Polsce w dziedzinie literaturoznawstwa. Wybitny przedstawiciel pokolenia Ukraińców Południowego Podlasia, doświadczonego przymusową deportacją podczas akcji „Wisła”, który wbrew okolicznościom zewnętrznym zdołał zachować własną tożsamość ukraińską, a następnie działać na rzecz ukraińskiej nauki i kultury w Polsce. Podkreślić należy jego wkład w badanie i popularyzację dorobku pisarzy ukraińskich mieszkających w Polsce, a także twórczości Bazylego Albiczuka. Jako wykładowca akademicki nie tylko przybliżył literaturę ukraińską Polakom, ale także kształtował wiele pokoleń studentów ukraińskich z Polski.

Kategoria „Działalność popularnonaukowa”

MIROSŁAW STEPANIUK

Mirosław Stepaniuk – regionalista, przyrodnik i krajoznawca. Od dziesięcioleci podejmuje aktywne działania służące badaniu i popularyzacji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego Podlasia. W kręgu jego zainteresowań znajdują się różne wymiary życia Podlasia, w szczególności zachowywanie kultury i tradycji oraz lokalnych gwar ukraińskich. Dziedzictwo kulturowo-językowe regionu postrzega jako głęboko osadzone w realiach środowiska naturalnego i walorów przyrodniczych Podlasia oraz w jego historii i współczesności. Był jednym z członków-założycieli największej organizacji ukraińskiej regionu – Związku Ukraińców Podlasia, pełnił funkcje wiceprzewodniczącego i przewodniczącego ZUP, a także przewodniczącego Oddziału Białostockiego ZUP. Współzałożyciel i przewodniczący kilku organizacji pozarządowych, w tym odgrywającego wielką rolę w zachowaniu i promowaniu tradycji regionu Stowarzyszenia Dziedzictwo Podlasia oraz Lokalnej Grupy Działania „Puszcza Białowieska”. Pomysłodawca i koordynator kilkudziesięciu projektów, zarówno regionalnych, jak i międzynarodowych, służących zachowaniu ukraińskich tradycji Podlasia, podlaskich gwar ukraińskich, mających na celu ochronę walorów krajoznawczych i dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego, rozwój i promocję turystyki. Autor licznych prac naukowych i popularnonaukowych o tematyce przyrodniczej i kulturowej. Redaktor, współredaktor i współautor kilku książek, m.in. *Dziedzictwo kulturowe Regionu Puszczy Białowieskiej* (2003), *Natura 2000 Dolina Górnej Narwi* (2004), *Tratwą przez puszczę, czyli krótka historia osadnictwa i eksploatacji Puszczy Białowieskiej* (2006), *Słownik nazw miejscowych regionu Puszczy Białowieskiej* (2007), *Kraina Otwartych Okiennic – przewodnik turystyczny* (2007), *Zdobnictwo drewnianych budynków mieszkalnych* (2007), *Gwary Północnego Podlasia* (2008), *W krainie tura i żubra – historia, kultura, zabytki ziemi bielsko-hajnowskiej* (2013). Prowadził badania naukowe dotyczące w szczególności struktury i dynamiki

eprasa.pl 2b708070b5

krajobrazów na różnych poziomach organizacji oraz podstaw metodycznych inwentaryzacji i waloryzacji środowiska przyrodniczego na potrzeby ochrony przyrody i rozwoju gospodarczego.

Pochodzi z podlaskiej wsi Szostakowo koło Hajnówki. Absolwent Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w zakresie kształtowania i ochrony środowiska. Wieloletni pracownik naukowy Politechniki Białostockiej. W latach 2012-2015 dyrektor Białowieskiego Parku Narodowego. Obecnie pracuje jako specjalista ds. ochrony krajobrazu, wartości kulturowych i historycznych w Podlaskim Biurze Planowania Przestrzennego w Białymstoku. Od kilku lat wraz z żoną prowadzi kemping Narva w sercu Krainy Otwartych Okiennic, w Dolinie Górnej Narwi, na skraju wsi Puchły. Ma dwie córki. W niezwykły sposób łączy swoje pasje życiowe z pracą zawodową.

Mirosław Stepaniuk jest jedną z najbardziej znaczących postaci środowiska ukraińskiego Podlasia. W sposób znaczący przyczynił się, zarówno w pracy zawodowej, jak i działalności społecznej, do poznania, zachowania i popularyzacji ukraińskiego dziedzictwa kulturowego Podlasia oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych regionu.

Kategoria „Twórczość publicystyczna” JERZY MISIEJUK

Jerzy Misiejuk – dziennikarz, redaktor oraz producent telewizyjny i radiowy, od ponad trzydziestu lat przygotowujący ukraińskie programy radiowe i telewizyjne na Podlasiu. Autor pierwszych audycji radiowych w języku ukraińskim w Polskim Radiu Białystok, gdzie w latach 1991-2004 pracował jako dziennikarz i redaktor audycji „Ukraińska Dumka”, która prezentuje funkcjonowanie kultury, języka i tradycji ukraińskich Podlasia oraz jego historię i współczesność. Od 1995 r. dziennikarz telewizyjny. W 1995 r. odbył staż w Toronto w Kanadzie w firmie producenckiej „Kontakt” produkującej programy telewizyjne w języku ukraińskim. Od 1999 r. autor audycji telewizyjnej w języku ukraińskim, która początkowo była cotygodniową 10-minutową częścią bloku „Sami o sobie”, a od 2003 r. emitowana jest jako program „Przegląd Ukraiński” w TVP Białystok. Od 2001 r. zewnętrzny producent audycji i właściciel firmy producenckiej Jerzy Misiejuk Produkcja Programów. Nadał „Przeglądowi Ukraińskiemu” rolę ważnej i mającej duże oddziaływanie audycji informacyjnej, prezentującej życie kulturalne i społeczne społeczności ukraińskiej Podlasia, w której szczególne miejsce zajmuje prezentacja folkloru i tradycji ludowej, nauczania języka ukraińskiego, felietony na tematy historyczne i społeczno-kulturalne, rozmowy z ciekawymi ludźmi. W 2002 r. w Użhorodzie na Zakarpaciu w Ukrainie na IV Międzynarodowym Festiwalu Programów Radiowych i Telewizyjnych Mniejszości Narodowych „Mój kraj ojczysty” ukraińska część magazynu „Sami o sobie” otrzymała wyróżnienie, a Jerzy Misiejuk został nagrodzony dyplomem honorowym Międzynarodowej Konferencji Organizacji Dziennikarskich za wybitne zasługi w rozwoju stosunków międzynarodowych między organizacjami dziennikarskimi i podkreślanie roli środków masowego przekazu.

Pochodzi z podlaskiego Widowa koło Bielska Podlaskiego. Absolwent III Liceum Ogólnokształcącego w Białymstoku, następnie studiował Prawo oraz Organizację i Zarządzanie na Uniwersytecie Warszawskim. W latach 80. XX w. jeden z inspiratorów i liderów ruchu ukraińskiego na Północnym Podlasiu, organizator licznych ukraińskich wydarzeń turystycznych i kulturalnych. Od 1983 r. współzałożyciel, współwłaściciel i budowniczy skansenu w Białowieży – zespołu budownictwa drewnianego ludności ruskiej Podlasia. Współzałożyciel i współwłaściciel powstałego w 1987 r. skansenu w Koźlikach nad Narwią, będącego nie tylko unikalnym miejscem zachowania tradycyjnej architektury drewnianej regionu, ale także ważnym ośrodkiem życia kulturalnego i społecznego społeczności ukraińskiej Podlasia. Od 1997 r. nieprzerwanie przewodniczy Towarzystwu Przyjaciół Skansenu w Koźlikach. Współzałożyciel i członek władz ukraińskich struktur organizacyjnych w regionie: kół Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego, Związku Ukraińców w Polsce, Związku Ukraińców Podlasia. Hobby: podróże, opera, żeglarstwo, nordic walking.

Jerzy Misiejuk jest pionierem i znaczącą postacią ukraińskiego dziennikarstwa radiowego i telewizyjnego na Podlasiu, z długim i różnorodnym doświadczeniem pracy w mediach elektronicznych. Przygotowywana przez niego w ciągu ostatniego ćwierćwiecza audycja telewizyjna dla społeczności ukraińskiej Podlasia „Przegląd Ukraiński” cieszy się dużym uznaniem widzów i odgrywa znaczącą rolę w ukraińskiej przestrzeni medialnej na Podlasiu.

KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO
NIW
NOWE FIO
Sfinansowano ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030

eprasa.pl 2b708070b5

Данилова спадщина історичної пам'яті

Князь Данило робив щиро
Своє руське діло,
Що замислив, то відразу
В роботі кипіло.

Саме так південнопідляський поет Васько Ткач описав віршем енергійність володаря Волині і Галича, князя Данила Романовича (1201-1264). Вірш був надрукований у публіцистично-поетичному збірнику, виданому у 1907 році в Холмі, де 21 вересня при парафіяльній церкві Св. Іоана Богослова був відкритий пам'ятник руському монархові – погруддя, твір рук мистців з Ковеля, зображає його вінценосним. Отже, хоч наукові заходи і церковні урочистості були пов'язані з історією Холмського православного єпископства, заснованого первісно в Угровеську, городі, який розташовувався північніше Холма, на східному березі Бугу, цей королівський вінець нагадує про подію з-перед 770 років, що відбулася у 1253 році, коли: «Прийняв же Данило од Бога вінець у городі Дорогичині, коли він ішов на війну проти ятвягів із сином Львом і з Сомовитом, князем лядським».

Завдяки анонімним дієписцям, які досить точно описали життя Данила, знаємо й інші підляські епізоди у його біографії, як:

— відвоювання Дорогичина з рук «крижевників» у 1238 році: «І пішли вони на них із великою силою, узяли город місяця березня»;

— збудування у 1240-х роках в Дорогичині церкви: «І оддав його у руки Данилу, і він, обновивши його, спорудив церкву прекрасну на честь святої Богородиці, і сказав: "Се город мій, бо я раніш здобув його списом"»;

— перша згадка про Більськ, при описі подій 1252 року: «Потім же послав із братом і з сином Романом людей своїх. І взяли вони оба Городен, а самі удвох вернулися од Більська»;

— повідомлення про моління перед іконою в городі Мельникові, при описі подій 1258 року: «І, помоливши Богу святому, Спасу ізбавителю, — а це ікона, яка є у городі Мельниці в церкві святої Богородиці і нині стоїть у великій честі, — дав йому обітницю Данило-король прикрасою оздобити її».

Не можна й забувати, що Дорогичин і Мельник на деякий час опинилися у підпорядкуванні холмської єпископії, позаяк межі новозасновуваних єпархій назагал відповідали межам княжих уділів, а ці два городи були саме у володіннях Данила і його перших нащадків (потім повернулися до складу єпископства у волинському Володимирі, з якого західної частки Данило вирізав нову єпархію).

Отже, Холм для нас не далекий не лише географічно (орієнтовно 200 км від Більська), але й історично. До того ж, своїми діями у Дорогичині, Данило Романович дав спонуку для уведення цього підляського города в модерну українську літературу — читайте поему «Данило Галицький» Миколи Бажана та повість Антона Хижняка з таким же заголовком. Також варто поцікавитися, які нові історіографічні здобутки дали обґрунтування для призначення ювілею 800-річчя перенесення єпископської катедри з Угровеська до Холма саме на поточний рік.

ЮГ

Пам'ятник на фото Юрія Мазурика, члена Волинської обласної організації Національної спілки краєзнавців України.

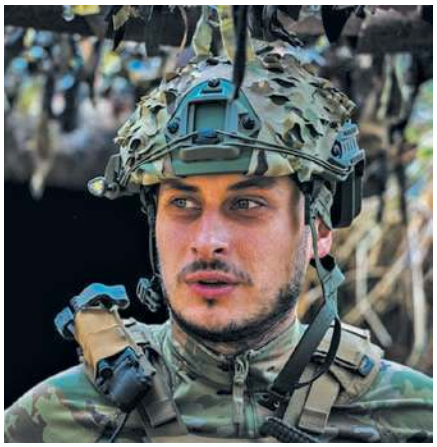
З іменем короля Данила

Указом Президента України від 30 липня 2003 р. № 769 заснована державна нагорода України для військовиків і держслужбовців – орден Данила Галицького.

Указом Президента України від 23 серпня 2017 р. № 234 24 окремій механізованій бригаді Збройних Сил України присвоєно ім'я Короля Данила.

24-та окрема механізована бригада імені короля Данила (24 ОМБр) – військове з'єднання механізованих військ у складі Сухопутних військ Збройних сил України чисельністю в бригаду. Базується в м. Яворів на Львівщині. Перебуває у складі оперативного командування «Захід».

Від початку російської агресії у 2014 році частини бригади були залучені на багатьох напрямках війни на сході. Влітку 2014 року бійці бригади брали участь у боях за Лиман, Лисичанськ, брали участь в операції із блокування російського кордону в Секторі Д. Блокуючи кордон, 11 липня 2014 року бригада зазнала втрат під час російської ракетної атаки під Зеленопіллям. У Секторі А частини бригади вели бої в Георгіївці і Лутугиному, Новосвітлівці і Хрящуватому, під Луганським аеропортом. Восени 2014 року бригада була залучена у важкі бої в районі 32-го блокпосту.

В ході російського вторгнення в Україну 2022 року бригада оборонялa Попасну і Лисичанськ, після ротації бригада брала участь у визволенні правобережжя півдня України.

eprasa.pl 2b708070b5

Wieści nie tylko z podlaskich miast i wsi

BARSZCZEWO. 7-18 sierpnia w „Sosnowym Zaciszu” w Barszczewie koło Białegostoku odbył się drugi turnus terapeutyczno-wypoczynkowy dla ukraińskich i białoruskich matek z dziećmi „Odbuduj siebie na Podlasiu”. Odpoczynek na łonie przyrody był połączony z intensywnymi zajęciami sportowymi, edukacyjno-psychologicznymi i artystycznymi. Codziennie odbywały się treningi psychoterapeutyczne, zajęcia z rękodzieła i tańca oraz warsztaty muzyczne (*na foto*).

Turnus, którego organizatorem była spółdzielnia Socjalna „Sukurs” z Zaścianek, odbył się w ramach projektu „Odbuduj siebie na Podlasiu – FriLuft-therapy dla dzieci i kobiet uchodźczyń, 2023” przy wsparciu finansowym Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF) Spilno Białystok.

MIELNIK. 12 sierpnia w amfiteatrze Topolina odbyły się XXXII Muzyczne Dialogi nad Bugiem – impreza, która wyrasta z festiwalu, organizowanego od 1991 r. przez środowisko ukraińskie Podlasia. Obecnie są to prezentacje wielu kultur, w tym nie tylko mniejszości narodowych zamieszkujących region.

Tegoroczne Muzyczne Dialogi nad Bugiem poprzedziła konferencja popularnonaukowa „Gawędy o kulturach 2023”. Następnie w malowniczej nadbużańskiej scenerii było można posłuchać występów zespołów, które mają w swoim repertuarze piosenki w różnych językach, w tym ukraińskie. Wystąpiły miejscowe grupy śpiewacze: „Wrzosy” z Wilanowa, „Krynica” z Radziwiłłówki oraz „Nowina” z Moszczony Królewskiej, a także działający przy Podlaskim Instytucie Kultury w Białymstoku Zespół Pieśni i Tańca „Kurpie Zielone”. Zaprezentowały się również grupy folkowe „Orkiestra Świętego Mikołaja” z Lublina i „Hoverla” z Wrocławia oraz miejscowy zespół grający muzykę w stylu disco „Prymaki”.

CZEREMCHA. 12-13 sierpnia oraz **9-10 września** w ramach Pracowni „Kultura Regionu” w Gminny Ośrodku Kultury odbywały się warsztaty śpiewu białego z Ludmiłą Wostrikową, liderką zespołu „Horyna” z Równego. Cieszyły się one dużą popularnością zarówno wśród mieszkańców Czeremchy i pobliskich miejscowości, jak i gości z dalszych stron. Na zakończenie zorganizowano mini-koncert, na którym uczestnicy warsztatów zaprezentowali się z poznanym repertuarem.

11-12 września Ludmiła Wostrikowa uczyła również ludowych tańców ukraińskich.

Warsztaty dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury EtnoPolska. Edycja 2023.

CZEREMCHA. 18-19 sierpnia w Gminnym Ośrodku Kultury odbyły się warsztaty plastyczne skierowane do dzieci i młodzieży. Objęły one podstawy warsztatu malarskiego i graficznego oraz techniki wykorzystywane do realizacji murali. **21 sierpnia** uczestnicy zajęć rozpoczęli kolektywne malowanie muralu na ścianie GOK Czeremcha. Wiele osób przychodziło w ciągu kolejnych kilku dni, aby przyłączyć się do pracy, spędzić wspólnie czas i dodać do muralu coś od siebie. Efekty ich pracy były gotowe **25 sierpnia**.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury EtnoPolska. Edycja 2023.

KLESZCZELE. 20 sierpnia pod hasłem „Wieloma językami” odbył się jubileuszowy koncert z okazji 500-lecia nadania praw miejskich Kleszczelom. Nawiązywał on do wielokulturowego dziedzictwa miasteczka, a jednym z uczestników był ukraiński zespół folklorystyczny „Hiłoczka” z sąsiedniej Czeremchy, działający przy Związku Ukraińców Podlasia. Dzieci z „Hiłoczki” nie tylko zaśpiewały, ale też pokazały taniec ukraiński. Wystąpił również zespół działający przy założonym w 2018 r. Kole Gospodyń Wiejskich w Dobrowodzie, kontynuujący tradycje swojej wsi. Ponadto po ukraińsku zaśpiewała znana polska piosenkarka, aktorka, kompozytorka i multiinstrumentalistka Karolina Cicha.

W ciągu całego 2023 roku w Kleszczelach odbywa się wiele wydarzeń związanych z obchodem jubileuszu 500-

eprasa.pl 2b708070b5

-lecia nadania praw miejskich „Kleszczele 1523-2023”. **27 maja** miała miejsce uroczysta sesja Rady Miejskiej w Kleszczelach, **11 czerwca** w Repczycach zorganizowano „Piknik z LGD”, **30 lipca** odbył się „Ogólnopolski Bieg Królewski”, a **20 sierpnia** – jubileuszowy koncert.

W ramach obchodów **18 listopada** w Kleszczelach zaplanowany jest drugi dzień VII Podlaskiej Ukraińskiej Konferencji Naukowej „Rola miast w dziejach Podlasia”, której głównym organizatorem jest Podlaski Instytut Naukowy.

Ponadto w ramach jubileuszu 500-lecia nadania praw miejskich Kleszczelom ma miejsce wiele wydarzeń towarzyszących. **2 maja** w parku miejskim odbył się piknik rodzinny „Imieniny

u króla”, a **14-16 lipca** do Kleszczel zawitało „Muzeum na kółkach” – mobilny projekt, który na szeroką skalę przybliża historię Żydów w Polsce oraz przywraca pamięć o lokalnej społeczności żydowskiej. Ważnym elementem świętowania jubileuszu jest też comiesięczny cykl spotkań i wykładów „Wokół historii Kleszczel i regionu” oraz spotkania w Przedszkolu w Kleszczelach poświęcone legendom i lokalnej mitologii „Legendy Ziemi Kleszczelowskiej”.

Wydarzeniami towarzyszącymi jubileuszowi miasteczka są następujące działania: konkurs wiedzy o Kleszczelach w miejscowej szkole podstawowej; wydanie książki autorstwa Marii Klimowicz „Ludzie i wydarzenia – Kleszczele 1991-2021”; „500 róż na 500-lecie” – inicjatywa Koła Gospodyń „Malwa” w Kleszczelach; dwie wystawy przygotowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Kleszczelach: wystawa fotograficzna o Kleszczelach „Każde miejsce opowiada swoją historię”, prezentowana przy miejscowej szkole, na której można zobaczyć wiele archiwalnych zdjęć z miasteczka (*na foto*), oraz wystawa przedstawiająca sylwetki postaci związanych z Kleszczelami „Zapisani w historii Kleszczel” w auli Szkoły Podstawowej w Kleszczelach (*na foto*); ponadto wydarzeniem towarzyszącym jubileuszowi jest inicjatywa Stowarzyszenia Kreatorzy Rzeczywistości „Ręcznik dla Kleszczel”.

eprasa.pl 2b708070b5

CZEREMCHA. 22 sierpnia w Gminnym Ośrodku Kultury można obyło oglądać film animowany „Mavka i strażnicy lasu" («Мавка. Лісова пісня»), opowiadający o mitycznej strażniczce lasu, która musi bronić skrytego w puszczy źródła życia przed chciwością bezdusznej księżniczki. To ukraińska produkcja w reżyserii Ołeha Małamuża (Олег Маламуж) i Ołeksandry Ruban (Олександра Рубан), inspirowana „Pieśnią lasu" Łesi Ukrainki (Леся Українка) i mitologią słowiańską.

Światowa premiera filmu miała miejsce **1 marca**, a polska premiera kinowa – **4 sierpnia 2023 r**. Obecnie to najbardziej dochodowy ukraiński projekt filmowy, który znajduje się w pierwszej dwudziestce najbardziej dochodowych filmów w historii dystrybucji filmowej w Ukrainie.

STAWISZCZE – CZEREMCHA. 23 sierpnia w świetlicy wiejskiej w Stawiszczach w gminie Czeremcha odbyły się warsztaty wykonywania kotletów z płatków owsianych. Danie zdobyło I nagrodę w konkursie kulinarnym, organizowanym w ramach projektu „Smaki tradycji", w kategorii „dania bezmięsne".

Z kolei **29 sierpnia** w świetlicy w Czeremsze odbyły się warsztaty wykonywania parowców z mięsem i okrasą. Danie zdobyło I nagrodę w kategorii „dania mięsne".

Warsztaty odbywały się w ramach projektu „Smaki tradycji", realizowanego przez Gminny Ośrodek Kultury w Czeremsze w partnerstwie z Gminą Czeremcha. Częścią działania były również konkurs oraz pokazy kulinarne.

Projekt był realizowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Schematu II Pomocy Technicznej „Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich" Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

BIAŁYSTOK. 24 sierpnia na placu przed Teatrem Dramatycznym odbył się festyn miejski organizowany z okazji Dnia Niepodległości Ukrainy. Był on skierowany do przebywających w mieście i regionie uchodźców wojennych z ogarniętej wojną Ukrainy oraz miał służyć ich integracji z białostoczanami.

Wśród atrakcji były występy artystyczne, między innymi wokalne i instrumentalne wykonania pieśni ukraińskich, animacje, gry, konkursy i zajęcia plastyczne zorganizowane przez podmioty realizujące projekt Spilno Białystok (UNICEF). Czekało też wiele propozycji skierowanych do najmłodszych uczestników. Wystąpiły m.in. zespoły „Dumka" z Bielska Podlaskiego, który działa przy Związku Ukraińców Podlasia, oraz „Kalina" z Białegostoku.

W tym roku to ważne święto narodu ukraińskiego obchodzono równo półtora roku po rosyjskiej napaści na Ukrainę, która zaczęła się **24 lutego 2022 r**.

BIAŁYSTOK. 24-27 sierpnia odbywał się festiwal „Wschód Kultury/Inny Wymiar", który od kilkunastu lat prezentuje dorobek kulturowy wschodnich sąsiadów Polski, a także bogactwo wielokulturowości Podlasia. W tym roku w ramach imprezy miało miejsce ponad 30 wydarzeń obejmujących cztery wymiary – muzykę, sztukę, film i społeczność. Były koncerty, wystawy fotografii, spacery edukacyjne, będące okazją do poznania twórczości różnych narodów i kultur. Nie zabrakło też akcentów ukraińskich.

24 sierpnia w Centrum im. Ludwika Zamenhofa w Białymstoku odbył się wernisaż wystawy Justyny Mielnikiewicz, polskiej fotografki i dokumentalistki, na stałe mieszkającej w Tbilisi w Gruzji, pod nazwą „W Ukrainie". Jak można przeczytać w opisie wystawy: „Justyna Mielnikiewicz od 2014 roku dokumentuje wydarzenia w Ukrainie. Część prezentowanych na wystawie zdjęć pochodzi z jej autorskiego albumu "Ukraine runs through it", który pokazuje zdarzenia, ludzi oraz ich losy od rewolucji godności do roku 2019. Pozostałe zdjęcia ukazują czas wojny, tworząc zapis ludzkich dramatów, rozstań, zniszczeń, śmierci i pustki ostatnich kilku miesięcy".

Wystawę można było oglądać do **22 października**.

BIAŁYSTOK. 25 sierpnia w Studiu Rembrandt Radia Białystok grupa śpiewacza „Malinki" z Malinnik nagrywała materiał na swoją płytę. Nagranie to nagroda dla śpiewaczki ludowej Wiery Niczyporuk, liderki zespołu za zdobycie I miejsca w kategorii „solista" w konkursie „Jawor – u źródeł kultury", promującego twórczość ludową. Uroczysta gala finału regionalnego konkursu odbyła się **15 maja** w białostockich „Spodkach", a finał krajowy – **16 czerwca** w Parku Etnograficznym w Tokarni koło Kielc. Wiera Niczyporuk wystąpiła na obu tych wydarzeniach, prezentując gwarą ukraińską repertuar z Podlasia. W Tokarni śpiewaczka zaśpiewała pieśń „Jawor nad rykoju na bereh schiliwsia".

Wiele dawnych pieśni malinnickich, będących najczęściej lokalnymi wariantami utworów śpiewanych w różnych regionach Ukrainy, znajdzie się na nagrywanej płycie. Będą to m.in. „Tam u polu oziereczko" (wariant popularnej pieśni ukraińskiej «Там у полі озеречко»), „Łuczyna", „Oj tam za horamy kozy pasła", „Oj tam za Dunajom" „Tam w Kijowy na rynoczku" (wersja znanej ukraińskiej pieśni czumackiej «У Києві на риночку»), „Ja j u kumońki", „Wstanu w ponedi°łoczok", „Tam na hory cyhany stojali" (lokalny wariant popularnej pieśni «Ой на горі цигани стояли»).

ZBUCZ. 3 września na terenie wczesnośredniowiecznego grodziska odbył się XVI Festyn Archeologiczny – Grodzisko 2023. W programie były prezentacje umiejętności wojów, pokazy walk i uzbrojenia, pokaz łucznictwa konnego, pokazy rzemiosła średniowiecznego, takiego jak tradycyjne kowalstwo, wytop żelaza, wyrób papieru, barwienie tkanin, bicie monet, wyrób dziegciu itp., a także prezentacje zespołów nie tylko z Podlasia. Ponadto można było skosztować wyrobów regionalnej kuchni, oferowanej przez liczne stoiska kół gospodyń wiejskich.

Po raz kolejny w Zbuczu spotkali się pasjonaci historii, ale też miłośnicy muzyki ludowej, w tym w wykonaniu lokalnych zespołów i solistów, kultywujących tradycję śpiewania „po swojomu", czyli w miejscowej gwarze ukraińskiej. Była to okazja do odkrywania tajników archeologii oraz dobrej zabawy.

Od wielu lat głównym celem festynu jest wypromowanie unikatowego zabytku archeologicznego z IX-X wieku. Dotychczas przeprowadzone prace wykopaliskowe na terenie grodziska przez pracowników Instytutu Archeologii i Etnografii Polskiej Akademii Nauk

eprasa.pl 2b708070b5

potwierdzają, że jest to jedno z najstarszych zachowanych grodzisk schronieniowych na terenie Podlasia. Ponadto celem imprezy jest promowanie kultury lokalnej.

Festyn odbył się w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa.

WOJEWÓDZTWO PODLASKIE. 4 września rozpoczął się nowy rok szkolny 2023/2024. To już 30. rok, w którym w szkołach województwa podlaskiego odbywają się lekcje języka ukraińskiego jako języka mniejszości narodowej. Podobnie jak w roku ubiegłym nauczanie jest prowadzone w sześciu placówkach. Są to:

— Przedszkole Nr 9 Leśna Polana w Bielsku Podlaskim (160 przedszkolaków uczących się języka ukraińskiego),

— Szkoła Podstawowa nr 4 im. A. Mickiewicza w Bielsku Podlaskim (102 uczniów w klasach ukraińskich),

— Zespół Szkolno-Przedszkolny w Czeremsze (51 uczniów w pięciu grupach),

— Niepubliczna Szkoła Podstawowa św. św. Cyryla i Metodego w Białymstoku (21 uczniów w trzech grupach),

— Przedszkole Samorządowe nr 26 Integracyjne im. Joanny Strzałkowskiej-Kuczyńskiej w Białymstoku (punkt międzyprzedszkolny – 8 przedszkolaków i uczniów młodszych klas szkoły podstawowej),

— Szkoła Podstawowa nr 9 im. 42 Pułku Piechoty w Białymstoku (32 uczniów).

Łącznie we **wrześniu 2023 r.** naukę języka ukraińskiego w województwie podlaskim rozpoczęło **374 dzieci i młodzieży** z przedszkoli i szkół podstawowych, z czego 262 w Bielsku Podlaskim, 51 w Czeremsze i 61 w Białymstoku. Na początku ubiegłego roku szkolnego na lekcje języka ukraińskiego było zapisanych 421 uczniów, a więc znacznie więcej niż w bieżącym roku. Tak duży spadek liczby uczniów (o 47 osób) nie był notowany w ciągu ostatnich co najmniej kilkunastu lat, a być może nawet w całej historii nauczania języka ukraińskiego na Podlasiu. Największy ubytek jest w tym roku widoczny w bielskiej „czwórce", z której w **czerwcu** odeszły dwie liczne klasy ukraińskie.

Negatywne tendencje związane z nauczaniem języka ukraińskiego w województwie podlaskim były już widoczne w ubiegłym roku, kiedy to również zanotowano spadek liczby dzieci uczących się języka ukraińskiego. W tym roku utrzymuje się tendencja spadkowa. Ponadto z początkiem września Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku zlikwidowało stanowisko metodyka języka ukraińskiego.

Pozytywem związanym z nauczaniem języka ukraińskiego jest to, że udało się uruchomić klasę ukraińską na poziomie klasy pierwszej w Szkole Podstawowej nr 4 im. A. Mickiewicza w Bielsku Podlaskim. W ubiegłym roku taka klasa nie powstała ze względu na zbyt małą liczbę chętnych dzieci. Tym roku znowu funkcjonuje odrębna klasa ukraińska z 14 pierwszoklasistami.

PUCHŁY. 8 września w Cerkwi Opieki Matki Bożej w Puchłach odbył się tradycyjny już Koncert Muzyki Cerkiewnej „Na Aleksandra", poświęcony pamięci rodziny Dykałowiczów, ostatnich właścicieli Puchłów.

Na koncercie zaprezentowały się trzy chóry: Chór Dojlidzkiego Stowarzyszenia Miłośników Muzyki pod dyr. Sławomira Jurczuka, Męski Kameralny Zespół Wokalny „Pafos" pod dyr. Michała Uścinowicza oraz Chór Parafii Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy w Bielsku Podlaskim pod dyr. Marty Zinkiewicz.

Organizatorem koncertu było Dojlidzkie Stowarzyszenie Miłośników Muzyki.

BIELSK PODLASKI. 9 września w Bielskim Domu Kultury odbył się jubileusz 20-lecia istnienia męskiego zespołu „Kuranty". Mimo że obecnie jest to zespół białoruski, w jego repertuarze znajdują się także piosenki w innych językach, w tym w ukraińskim.

„Kuranty" powstały w 2003 r. z inicjatywy nieżyjącego już Pawła Lemiesza, który przez wiele lat organizował pielgrzymki z Podlasia do świętych miejsc w Ukrainie. Zespół od początku wykonywał piosenki w języku białoruskim, polskim, rosyjskim czy ukraińskim, ale starał się wzbogacać repertuar o utwory mało znane, dotychczas nie śpiewane na Podlasiu. W taki sposób spopularyzował m.in. piosenkę ukraińską „Oj, zakuwała sywa zozula" («Ой, закувала сива зозуля»). W przeszłości występował też z repertuarem ukraińskim na takich imprezach, jak Festiwal Kultury Ukraińskiej na Podlasiu „Podlaska Jesień".

Od lat dyrygentem „Kurantów" jest Alina Nigierewicz, a akompaniatorami Jerzy Szarko oraz Jerzy Demianiuk. Zespół działa przy Bielskim Domu Kultury.

Podczas sobotnich uroczystości z repertuarem nie tylko białoruskim, ale też ukraińskim, a nawet greckim wystąpili jubilaci. Były wspomnienia i podziękowania oraz uhonorowanie zasłużonych osób. Złotym Medalem Za Długoletnią Służbę uhonorowano Marię Babulewicz, która podczas pracy w Bielskim Domu Kultury opiekowała się zespołem. Brązowym Medalem Zasłużony Kulturze Gloria Artis uhonorowano wieloletnią dyrygent zespołu Alinę Nigierewicz. Ponadto Alina Nigierewicz, Jerzy Antoniuk oraz Jan Grygoruk otrzymali nagrody burmistrza Bielska Podlaskiego Jarosława Borowskiego.

Na jubileuszowym koncercie oprócz „Kurantów" gościnnie wystąpiły zespoły wykonujące muzykę disco „Lailand" i „Zorka" z Białegostoku, a także grupa „Łuna" z Parcewa, która zaśpiewała po ukraińsku, polsku i białorusku.

CZEREMCHA. 14-28 września odbyło się podsumowanie projektu Pracownia „Kultura Regionu", który w 2023 r. realizował Gminny Ośrodek Kultury w Czeremsze. W ramach zadania miały miejsce następujące działania: warsztaty teatralne, które zwieńczył spektakl teatru improwizowanego, warsztaty ukraińskiego śpiewu białego, ponadto warsztaty taneczne i plastyczne. Działaniem projektu było też stworzenie muralu na ścianie GOK-u. Reportaż zdjęciowy i filmowy z działań projektowych jest dostępny na stronie FB www.facebook.com/GOKCzeremcha

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury EtnoPolska. Edycja 2023.

WŁODAWA. 17 września w Muzeum – Synagodze w ramach Festiwalu Trzech Kultur we Włodawie odbył się premierowy koncert płyty grupy „Poleski Skład Smyczkowy" z udziałem pana Edmunda Brożka z Włodawy oraz zespołu śpiewaczego „Polesie_PL" (Julita Charytoniuk, Ewa Grochowska,

eprasa.pl 2b708070b5

Agnieszka Szokaluk). Płyta jest pierwszym wydawnictwem poświęconym niemal zaginionej muzyce instrumentalnej nadbużańskiego Polesia. To efekt kilkuletniej archiwalnej i terenowej pracy badawczej, w tym poszukiwania tanecznych melodii nagranych 60 lat temu w okolicach Włodawy.

Na płycie znalazły się starodawne, archaiczne melodie z pogranicza polsko-ukraińskiego: polki, oberki, kozak, hopak. Są przyśpiewki wykonane zarówno gwarą polską, jak i ukraińską. Są też nuty zasłyszane u miasteczkowych żydowskich muzyków z Włodawy czy Chełma oraz inne utwory.

Projekt współtworzą artystki i artyści od wielu lat zajmujący się polską i ukraińską muzyką tradycyjną, uczennice i uczniowie wybitnych wiejskich mistrzów.

Płyta ukazała się nakładem Towarzystwa dla Natury i Człowieka dzięki funduszom zebranym w internetowej zbiórce.

CHEŁM. 19-21 września odbyły się uroczystości jubileuszowe 800. rocznicy przeniesienia siedziby diecezji prawosławnej z Uhruska do Chełma „Prawosławne dziedzictwo wiary i kultury na Ziemi Chełmskiej".

W ramach wydarzenia **19 września** w zabytkowej cerkwi św. Jana Teologa w Chełmie miał miejsce IV koncert pieśni liturgicznych i paraliturgicznych ku czci Bogurodzicy w Chełmie. Z kolei **20 września** w Chełmskiej Bibliotece Publicznej im. Marii Pauliny Orsetti odbyła się konferencja naukowa, w której wzięli udział naukowcy z Polski i Ukrainy. Prezentowano na niej zagadnienie jubileuszu w perspektywie teologiczno-historycznej.

20 września odbyła się też panachida za spokój dusz księcia Daniela Romanowicza, hierarchów i wiernych prawosławnej diecezji chełmskiej. Nabożeństwo odbyło się w Sanktuarium Maryjnym na Górze Chełmskiej. Wspólnie modlili się przedstawiciele kościoła prawosławnego i rzymskokatolickiego, pielgrzymi i wierni obu wyznań chrześcijańskich. Modlitwę wznosili prawosławny arcybiskup lubelski i chełmski Abel oraz rzymskokatolicki metropolita lubelski Stanisław Budzik. Podczas nabożeństwa śpiewał chór parafii prawosławnej św. Jana Teologa w Chełmie.

Zapoczątkowane przez Daniela Romanowicza Sanktuarium Maryjne na Górze Chełmskiej

Cerkiew pw. św. apostoła Jana Teologa

21 września celebrowano Boską Liturgię, po której przy cerkwi pw. św. apostoła Jana Teologa poświęcono pomnik ku czci księcia Rusi Halicko-Wołyńskiej Daniela Halickiego.

Głównym organizatorem uroczystości było Chełmskie Centrum Kultury Prawosławnej.

LUBLIN. 20 września w Trybunale Koronnym świętowano jubileusz 90-lecia Związku Literatów Polskich Oddział w Lublinie. Na gali zostały wręczone Krzyże Zasługi, Odznaki „Zasłużony dla Kultury Polskiej" oraz dyplomy uznania wojewody z medalem. Odznaką Honorową „Zasłużony dla Województwa Lubelskiego" został odznaczony Tadeusz Karabowicz (Тадей Карабович), ukraiński poeta z Chełmszczyzny, krytyk literacki, literaturoznawca, tłumacz, redaktor naczelny „Ukraińskiego Zaułka Literackiego" («Український літературний провулок»), współtwórca (wspólnie z żoną Aliną Karabowicz) Skansenu Kultury Materialnej Chełmszczyzny i Podlasia w Holi.

Ludmiła ŁABOWICZ
Fot. L. Łabowicz, Ju. Hawryluk

500-lecie Kleszczel w bibliotece

W 2023 roku Kleszczele świętują rocznicę 500-lecia zatwierdzenia przez króla Zygmunta I Starego lokacji miasta Kleszczele na prawie chełmińskim, przywilejem lokacyjnym z dnia 22 marca 1523 roku. W kalendarzu imprez zorganizowanych z tej okazji znalazło się szereg wydarzeń, które łączą przeszłość z teraźniejszością Kleszczel i przypominają o chlubnej przeszłości.

W związku z obchodami rocznicy Miejska Biblioteka Publiczna w Kleszczelach zorganizowała między innymi wystawę „Każde miejsce opowiada swoją historię". O podziele-

Uczestnicy cyklu spotkań „Legendy Ziemi Kleszczelowskiej"

eprasa.pl 2b708070b5

Laureaci Konkursu Historycznego „Kleszczele — Moja Mała Ojczyzna”

nie się zdjęciami miejscowości poproszeni zostali mieszkańcy Kleszczel i okolicy. Chodziło przede wszystkim o archiwalne fotografie ukazujące Kleszczele na przestrzeni dziesięcioleci. Wystawę zorganizowano przy wsparciu finansowym Kół Gospodyń Wiejskich w Daszach i Dobrowodzie oraz Ochotniczej Straży Pożarnej w Kleszczelach. Zostały na niej zaprezentowane zebrane fotografie miejscowości. Najstarsza ma ponad 110 lat. Każde pojedyncze zdjęcie upamiętnia tylko jeden obraz miejscowości, ale zestawione razem ukazały obraz Kleszczel na przestrzeni wielu dziesięcioleci. Wystawa została zaprezentowana na uroczystym apelu zorganizowanym przez bibliotekę publiczną i świetlicę szkolną w auli szkoły, dokładnie w rocznicę wydarzenia – 22 marca 2023 roku. 6 kwietnia fotografie zostały na stałe zamontowane przy Szkole Podstawowej w Kleszczelach.

Historię każdego miasta na przestrzeni dziejów tworzyli ludzie mieszkający w nim i pracujący dla niego. Wiele osób związanych z naszym miastem złotymi zgłoskami wpisało się w jego historię. Ich sylwetki zostały zaprezentowane na wystawie „Zapisani w historii Kleszczel”. Wystawa została zorganizowana przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Kleszczelach i prezentuje sylwetki kilkunastu osób, którymi mogą szczycić się mieszkańcy Kleszczel, a których życiorysy należało przybliżyć młodszemu pokoleniu. Można ją obejrzeć w auli Szkoły Podstawowej w Kleszczelach.

Laureaci konkursu literackiego „Jestem stąd”, konkursu plastycznego „Pomaluj swój świat” i konkursu fotograficznego „To jest mój świat”

Przy organizacji Miejskiej Bibliotece Publicznej w Kleszczelach zależało, aby fotografie skłoniły do refleksji i przemyśleń, aby starsze osoby podzieliły się swoimi wrażeniami z dziećmi i wnukami i razem poszukali śladów historii tych miejsc i ludzi. W zdjęciach bowiem zapisana została historia Kleszczel i ludzi, którzy kiedyś tu żyli.

To nie jedyne działania podjęte przez bibliotekę w związku z rocznicą. Zorganizowano również szereg konkursów: literacki „Jestem stąd”: I miejsce Julia Kasjaniuk, Gabriela Kupryciuk, II miejsce Wiktoria Karman, III miejsce Sebastian Podolec, wyróżnienie Anna Micewicz, plastyczny „Pomaluj swój świat”: kategoria kl. I-IV – I miejsce Agata Żywluk, II miejsce Jakub Trochonowicz, Szymon Grzywaczewski, III miejsce Aleksandra Polak, kategoria kl. V-VIII – I miejsce Julia Pszczołak, II miejsce Magdalena Fiedoruk, III miejsce Zuzanna Skibińska, Nikola Jastrzębska, wyróżnienie Nikola Haponiuk, Patryk Olesiuk, fotograficzny „To jest mój świat”: I miejsce Karolina Olesiuk, II miejsce Julia Kasjaniuk, III miejsce Julia Pszczołak i Wiktoria Karman, historyczny „Kleszczele – Moja Mała Ojczyzna”: I miejsce Ewa Kirdylewicz, II miejsce Julia Pszczołak, III miejsce Gabriela Kupryciuk i Paweł Tarasiuk. Prace zwycięzców konkursu plastycznego i fotograficznego zostały zaprezentowane na wystawach w bibliotece.

Dzieciom z przedszkola organizowany został cykl spotkań „Legendy ziemi kleszczelowskiej” (6 spotkań) oraz konkurs plastyczny „Legendy Kleszczel i okolic”. Biblioteka współpracowała również z Ogólnopolskim Stowarzyszeniem Przyjazny Transport przy promocji karty pocztowej z wizerunkiem dworca kolejowego w Kleszczelach.

Szczególne podziękowania należą się osobom, które podzieliły się fotografiami z prywatnych zbiorów i ludziom, którzy wspierali działania biblioteki, w szczególności Kołom Gospodyń Wiejskich w Daszach i Dobrowodzie oraz Ochotniczej Straży Pożarnej w Kleszczelach.

Anna Szczygoł

Kierownik Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kleszczelach

eprasa.pl 2b708070b5

Pierwsze spotkanie literackie laureatów konkursu „Piszemo po swojomu”

„Howoru po swojomu”

24 września 2023 roku w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bielsku Podlaskim odbyło się pierwsze spotkanie literackie z laureatami Podlaskiego Konkursu Literackiego „Piszemo po swojomu”, organizowanego przez Podlaski Instytut Naukowy w partnerstwie ze Związkiem Ukraińców Podlasia. Była to okazja, aby przybliżyć sylwetki oraz twórczość osób nagrodzonych w konkursie, a także porozmawiać na temat pisania gwarami ukraińskimi Podlasia.

W spotkaniu wzięła udział czwórka laureatów konkursu „Piszemo po swojomu”. Byli to: Helena Aleksiejuk – laureatka I miejsca w kategorii „Dramat”; Agnieszka Daniluk – laureatka III miejsca w kategorii „Poezja”; Jerzy Plewa – laureat I miejsca w kategorii „Proza” oraz Walentyna Waszczuk – laureatka III miejsca w kategorii „Wspomnienia”. Są to przedstawiciele różnych pokoleń, a także autorzy reprezentujący różne gatunki literackie.

Spotkanie prowadził Jurij Hawryluk, który przedstawiał postaci poszczególnych twórców oraz ich doświadczenie w pisaniu „po swojomu”, w ciekawy sposób nawiązując do twórczości innych Podlasian piszących gwarami ukraińskimi, a także swojej własnej twórczości literackiej.

Laureaci opowiadali o swoim doświadczeniu w pisaniu gwarą ukraińską, o utworach, które wzięły udział w konkursie oraz o okolicznościach ich powstania. Ponadto każdy z nich przedstawił wybrany utwór lub też jego fragmenty. Spotkanie było więc doskonałą okazją, aby usłyszeć utwory w interpretacji samych autorów, przy czym można było usłyszeć nie tylko fragmenty nagrodzonych prac, ale też inne utwory z dorobku uczestników konkursu.

Helena Aleksiejuk na konkurs zgłosiła sztukę teatralną „Timoszka”. Był to jej debiut literacki, jednak na tyle udany, że utwór zajął pierwsze miejsce. Dramat jest poświęcony postaci wciąż mało znanego na Podlasiu malarza-prymitywisty pochodzącego ze wsi Dubno Tymoteusza Muśki. Ten kaleki twórca, nazywany „Nikiforem Północy”, swój talent rozwinął dopiero w Domu Opieki Społecznej „Kalina” w Suwałkach. Sztuka jest nie tylko hołdem złożonym utalentowanemu twórcy z podlaskiej wsi, który pomimo przeciwności losu robił to co w życiu kochał najbardziej, czyli malował, ale też forma przybliżenia tej wyjątkowej postaci w jego ojczystych stronach.

Walentyna Waszczuk w konkursie „Piszemo po swojomu” otrzymała III miejsce w kategorii „Wspomnienia” za utwór „Howoru po swojomu”, w którym opisała, jak w czasach jej dzieciństwa spędzonego w Dydulach świętowano Boże Narodzenie i Nowy Rok. Przedstawiła zebranym także swoją twórczość literacką oraz ciekawe przysłowia i powiedzenia z czasów swej młodości.

Agnieszka Daniluk, młoda nauczycielka z Bielska Podlaskiego, należy to tego pokolenia, które najczęściej nie posługuje się już swoją ojczystą gwarą. Ona sama rozmawia jeszcze „po swojomu”, ale jak podkreślała na spotkaniu – głównie wtedy gdy jedzie na wieś, do Kożyna. W swoim wierszu „Ne howoru po swojomu” w lakonicznej formie przedstawiła doświadczenie swojego pokolenia, w którym kwestia językowa łączy się też z kwestią tożsamości.

eprasa.pl 2b708070b5

Jerzy Plewa ze wszystkich uczestników spotkania może się pochwalić największym dorobkiem twórczym – na swym koncie ma już pięć wydanych książek, w tym zbiór opowiadań pisanych gwarą ukraińską wsi Kuraszewo „Nasze seło, prawda i wydumane". Swoje opowiadania od dłuższego czasu publikuje też na łamach Ukraińskiego Pisma Podlasia „Nad Buhom i Narwoju". Jak podkreśla, jego utwory powstały na kanwie opowieści mężczyzn, którzy na różnych spotkaniach – na weczurkach, lub na wiejskiej ławeczce, opowiadali prawdziwe, ale często też podkoloryzowane historie. Chociaż są one najczęściej smutne, to ich tragizm jest często podszyty humorem i ironią. Zgromadzonej publiczności autor przedstawił fragment opowiadania „Pilip, Ksenia i hazety" ze swojej książki „Nasze seło, prawda i wydumane".

Spotkanie literackie spotkało się z dużym zainteresowaniem, dlatego też w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bielsku Podlaskim zebrała się liczna publiczność. Zebrani wzięli udział w żywej dyskusji na temat howoryenia po swojomu, pisania gwarą, a także na temat kwestii związanych z tożsamością. Było to więc nie tylko miejsce do kontaktu z żywym słowem pisanym gwarami ukraińskimi różnych wsi na Podlasiu (Dubna, Dydul, Kożyna, Kuraszewa), ale też doskonałe forum wymiany myśli na temat gwary, twórczości literackiej oraz związku języka ojczystego z własną tożsamością.

Kolejne spotkania literackie z laureatami Podlaskiego Konkursu Literackiego „Piszemo po swojomu" zaplanowane są w Lublinie, Hajnówce, Dubiczach Cerkiewnych i Orli. Organizatorem spotkania w Bielsku Podlaskim był Podlaski Instytut Naukowy, partnerem – Związek Ukraińców Podlasia, a współorganizatorem – Miejska Biblioteka Publiczna w Bielsku Podlaskim.

Konkurs odbył się jako jedno z trzech działań zadania publicznego „Promocja języka i kultury ukraińskiej Podlasia", sfinansowanego ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030.

Ludmiła ŁABOWICZ
Zdjęcia autorki artykułu

Говору по-своєму

Я хочу розказати, як в молодості святковала свята: Руздво і Нови Руок. Жила я на вйосці в биднуй сім'їе в малєнькуй дерев'яній хати. Вдома нас було 6 чоловіек: тато, мама, баба, старша сестра, старши брат і я наймолодша. Нас у вйосці було 6 колєжанок однолиеток. Ми булі барзо привикши до себе. Разом ходилі до школи, разом бавиліся, а як пудрослі, то вже ходилі в пуост Піліповку перед Руздвом на покудиелє. Збіраліся по колиейиці у каждої дома і робилі на дротах скарпети, рукавиці, шалікі, училіся спивати колядок.

В домах було пусто і скромно, бо на пуост знималі фіранкі, заслони, ручникі, капи і всьо милі і трималі чисте пуд празнік. Бліжей свята ми зачиналі робити квиткі з бібулкі до ікон, лєнцюшкі з паперу і соломи на йолку і всякі цацкі на йолку, і всьо училіся колядок. Пара дьон перед святом, то виешалі фіранкі, заслони, ручникі, застилалі на пудлоги капи і ходнікі, виткани на кроснах.

Мама пеклі м'ясо, хлиеб, тиесто і вендзилі ковбасу. А вже на Коляду од раня варилі кисиель із овса, пеклі пампушкі, варилі борщ з сушаних грибуов, щолок з сушаних груш і яблик, пірожкі з капустою, смажилі слєдзі в тиестови. Ми убіралі йолку своїми лєнцюшкамі і цацкамі, а ще виешалі червони малюткі яблика. Було барзо радосно на серці і весьоло на души. Всиe ждалі вечора, бо циeли день ніц не иeлі. Подаркув ніхто не получав од Диeда Мороза і пуд йолкою тоже не було подаркув.

З'иeлі вечеру, спивалі двиe колядкі і сиeно з-пуд обруска занеслі до хліва коровам, коням і овечкам. Неслі ще троху иeдла з коляди. Троху поспалі і на два часа ночи иeхалі санками до церкви. А ранютко, як вернулись з церкви, то мама ішлі до саду і потрасалі яблиниe і груши і говорилі такімі словами: «Встань, прочнися, Ісус Христос народився», коб лєпі овощи родилі. Троху по церкві одпочивалі і вставалі на снеданє. Їeлі тоє, що осталось з вечери, і м'ясо, ковбасу, тиесто.

Я шиковалась до колядованя, тепло одягалась, бо ми з колєжанками ходилі колядовати не оно в своюой вйосці, а ще до сусиeдньої вйоскі. Колядовалі до самого вечора. Булі потомйони і голодни. Часом хтось почастував цястками, щолком, но ми не миeлі часу, бо треба було іти далиeй. Скуончилі, подилілі гроши і пошлі по домах. Тут наиeліся і пошлі спати.

Циeли тиждень до Нового Року булі святиї вечора. Ми з колєжанками збираліся, алє ніц не робилі. Договоруваліся про Голотуху, як будем ворожити і як будем гуляти. Голотуха то перед Новим Роком — Богати Вечур. Наши мами шиковалі мнуого доброго иeдла. Смажилі пончкі, котлєти, варилі голубциe і пеклі кішку. На Голотуху був богати вєчур, коб в Новум Рокови був достаток. Всиe разом з'иeлі богату вечеру і збіраліся на гуліцю молодьож — дивчинята і хлопці.

Сниeгу було руовно з плотом, алє ми в валянках і кожухах далі ради знимати брамкі у господаруов і ховалі за клунями, коб господари шукалі на другі день. Хлопці затягнулі санкі з подвуорка аж на клуню. Бралі друобне сиeно і сипалі доруожкі од хлопця до дивчини, бо хотиeлі, коб вони поженілись. Ще биeгалі і стукалі в окно до люди і питалісь, як називається. Як хтось сказав ім'є, то так буде називатись муж. Дивчинята і хлопці обнималі остроколи на плотови. Як вишла пара, то добре, буде весиeлє, а як лішка, то ще не буде весиeля. Потум приходилі до однеї хати і ставлялі черевикі або кальоши одін за другім. Так переставлялі і чий вийшов, то той перши оженіться або вийде замуж. Ще приносилі курку і сипалі пшеницю на купкі. Чию пшеницю курка зачне перша дзьобати, то тая перша вийде замуж. Так гулялі і госцьовалі до пувночи. А як настав Нови Руок, то поздравлялі, радовалісь і розходилісь по домах.

Моиe молодиє лиeта пройшлі барзо радосно і весьоло.

Валентина ВАЩУК

eprasa.pl 2b708070b5

Солдат і нечиста сила

Казка і то наша пудляська

Колісь Росія і наши терени займала і то довгі час. І перед імператором Алєксандром II (освободителем) солдати-рекрути служилі в войську аж 25 літ. І такі солдат, ворочавшись уже додому (колі на щасцє не згінув на войни чи і так), був уже стариком. Ну, йому на потиху моглі дати в подарок так звану поповську волоку десатину землі. А земля ценилася як золото. Бо мужик у той час жив в рабстві. І його можна було і продати, і купити. Ясно, то робилі богати поміщикі. Такая була Росія і тепер вона такая сама!

І одьон такі солдат одслуживши в войську 25 літ, ворочався додому, а дорога далєка і на собі мів марну одежу і сумку. І надходив вечур і дойшов до хутора. І бачит маленьку хатку, а напротів і то далєй: хороши дом, алє в окнах темно. А в малой хатинці в окнах світло. І вже вечур і скрунув до хаткі і переступив єє порог. І в хаті двоє людей і то в старшим віку і диткі. Може внукі? І питається, чи можна в їх переночовати, бо вун уже одставной солдат і ворочається додому і напевно батькув уже вживих не зостане. Вони згодиліся і хотя в хатци і тисно. Накормилі його чим хата богата. І вун їх питається:

– А що то за хата напротів?

Вони кажут:

– То наша хата, алє там вельми страшит і хто здумав у юй переночовати, в міг одтуль утикав.

А солдат на тоє:

– Не тоє я пережив в армії, бо булі войни, буйкі з разними ворогамі і буду боятися якєїсь «нечистеї» сили? Іду туди і переночую!

Господари кажут:

– Іди і хай Бог тебе хороніт!

І вун пошов до теї хати. І в кухні стоїт веліка руська піч і з глубокім подпічком і тут блізько стоїт і лужко і вун стомляни положився на їм і вже начав дремати, а тут чує з подпічка жалобни волаючи крик:

– Викіну, викіну, викіну.....

І то раз за разом. І такого крику вун у своїм жицю ще не чув, наветь колі його ворог умирав од його меча чи стрильби. І вун так само злякався, алє не стерпів, бо нерви уже не витримались із якімсь чортом, і од себе гукнув од серця:

– Да викідай... – і то з руським матом.

І тут щось з-под печи шулюгнулось як чародійська ружджка і в кухні забліщалі падаючися світлючи як сонцє золотиє червоньци і покрилі цілу подлогу кухні. І то якась сила хотила їх викінути «своїм горщком» з-под печи. І один тулько солдат догадався виконати приказ тої же сили. А яка то була сила? Може Божа, або іншей сили? Ми не знаєм. Алє видно солдат заслужив на тиє червоньци. Бо їх позбирав в свою сумку, закрив і решта ночи переночував і нихто бульш не кричав: викіну. Над ранком попрощався з господарами, кажучи:

– Ніхто вас бульш не буде страшити.

І вони подяковалі, а вун пошов в свуй путь і дом.

Микола ПАНФІЛЮК

Сюю казку я колісь почув од свого батька, як був ще малий.

Усе повно люді в хаті

Пішу оно про свою сім'ю

Жила небогата сім'я под назвіском Ґольонко і міелі штирох синуов. Борис, Клємєнтій, Іван і Андриєй. Борис бив кульгави, то ладів обувку і шив башмакі – а в тих часах вони билі вельмі потриєбни. Зіму повчився у шевця і поняв, што з того буде житі, алє не оженівся, то помагав братам.

Клємєнтій з молодих лієт любів обробляті землю, то як доруос, то купілі йому четвертуху поля (три гектари) і став сам господароваті. То рудня пудстроїла йому дієвку сяку-таку, алє богатоватого батька, котори дав якогось хлівка і зліпілі хатку і собіє проживалі.

А Іван з Андриєйом поставілі з дерева хату на двіє сієм'ї. В 1905 рокові хата била поставлєна, найбуольша хата у селіє Курашево. То Андриєй подумав і пошов до Вуорлі до жида, штоб научитіся ставіті хати, ну і так вийшло, то ще той жид научив його ладіті часи, то бив на околіцю часови майстьор. Як я зайду до дієда, то часуов било по десеть штук, звонілі всякімі голосамі.

Уже перед женячкою поставів хату у Голодах, в'ядомо, якіє то билі хатюонкі з такімі окнамі, алє за тоє той господар то бив українець і умієв іграті на скрипці, то научив Андриєя іграті на скрипці. Ну уже Андриєй пуднюосся у гору. Сталі і дівкі бієгаті за їм, алє ж сподобалась Доміна з такої сім'їє дванадцеть діті, ну і што ж дасть тесть, як часто бачив дно у кілішкові. Для їїє било деветнадцеть лієт, а йому двадцеть шиєсть. Вуон став музикантом на околіцю, мієлі бубна з собачої скуори, ну в'ядомо у хаті часто не било, бо то весієлє, то христіни, то музикі на мостові, бо бив дерев'яни. Танцьовалі буольш на босо як обути. І в'ядомо, часто бив пудхмеляни, то дієткі сипалісь як з рукава.

І в 1906 р. уроділася Ганна, в 1907 уроділася Катя – то била моя мама. У 1909 р. уроділася Настя, а в 1911 р. син Гриць. В 1914 р. уроділася дочка Ліда.

В 1916 уродівся син Вася, алє в десеть дьон умер на дюхтярук, в тих лієтах то бив помур на дієті. В 1918 р. уроділася дочка Надя, а 1920 дочка Маруся і два тижні по породові умерла хороша Доміна в тридцеть шиєсть лієт. Ну і што ж? Батькуов у Андиєря уже не било і што далієй? Похорони одбиліся сьомого квієтня на Благовієщинє. Зостало сієм малих діті, алє Буог не без мілості... В Чижах била такая пара, што не мієлі діті, алє билі нестариє, по сорок лієт. То била рудня Доміни. І вони взялі Марусю. Алє ж знов за три рокі несподієвано умірає тая прибрана мама і знов Марусю додому. Сталі приходіті баби, небито помагаті, алє вдень до діті, а вночи до Андиєря, а вуон уже злапав і розпусту *нащот етого*... В некоторих сієм'ях стала сварка, мужикі сталі тресті жунок за чуприни. А Андриєй як Андриєй, подумав, што вуон виплив на веліку воду – баби його люб'ят, ну і хороше, вуон гожи, весьоли, музикант, гроши завеліся у кішенях, алє што далієй? А брати Доміни подумалі: «Треба з тим штось робіті». Розглянулісь і знашлі у Борисувці дієвку в сорок лієт – Алєксандру. Вона била невельмі гожа, то троху кривів-

eprasa.pl 2b708070b5

ся, алє як переночувала кілька ночув, то і згодівся. Діті уже не било, то била баба для Андриєя, алє не маті діетям. Вона їх не біла, варила, обмивала, алє серця материнського не міела. Што лічилосьо до ліепшого, то било для їїе і Андриєйові. Як которась хітриєйша дочка спитала: «Мамо, а што у туом горчкові вариться?», то мачоха одказала: «Лікарство для тата».

Алє син удався хітри і цікави. Як виняв з горчка м'ясо, то тато так з їм поговорив, што два днie не сiв на задніцю, бо хлюба лєжала на поліці високо, хоч і непотриєбна, алє там била. Як раз синок поломав, то тато пудорвав йому ухо. Алє і так била тая маті золотая (передумавши на теперишні час). Нарешті усіе діеті дорослі, всіе білі хороши, так што не било біди повидаваті замуж. Ганну оддалі за одінака Антонія. Вуон бив розпуста, не умієв зашнуроваті черевіка, не умієв петелькі зав'язаті. Йому било деветнадцеть лієт, а Ганні сімнадцеть. Хоч міела вона нажечоного, то не позволів Андриєй, бо міев оно три гектари поля, а Антоні дванадцеть гектарув.

А Настю одалі до Тривежи за Івана. Вуон бив велізни і бридізни, алє міев шиєсть гектарув пшенічної землиє. Вона вельмі не хотіела. Поїєхалі з молодим уночи, а молодая плакала у комори і давай ворочатісь з Тривежи і забралі. То вона 2 міесеці з їм не спала. Іван злий поїєхав до тестя, каже: «Забірайте Настю додому». Андриєй каже: «Дурню, ти так зробі, як я кажу – зафундуй колєґам. Як ти вуойдеш до комори, нех упхнут Настю і вас защепнут». І так зробілі. Ну і вишов син – Васіль.

А Ліду оддалі до Прибудок за Тімоха. То бив не хлопець, пригньони, нуос як великa картофля. Алє жив блізько ліеса і робів бочкі, цебрикі, діежкі до хліеба. Тоже не хотіела, алє Андриєй випіхав, бо бралі без посагу.

А Надю забралі в Германію, вернулась як усіе колєжанкі повиходілі замуж. Ну што ж, запознала католіка з Лядув, батько Андриєй не хоче, гвалт у хаті, мачоха помагає Андриєйові, што не треба, а вони люб'ят одно другє. Вуон хоче троху посагу, ніц не дає батько. Моя мама Катя уже жила в другуй хаті і міела свою корову і оддала для сестриє у посаг.

Ну, то ще женіться Гриць. Взяв Віерку з свого сьола. Для їїе штось одбіло, стала любіті сусіеда Орсентія, і то жонатого. Алє Гриць муоцно любів, не хотіев з єю бітіся, пошов помагаті партизанам. Уже тут і ніемці узналі, уже наїжджалі і вночи. А певного разу вдень приїєхало шиєсть чоловіек, вивелі всіех з хати і кажут для Андриєя: «Де син?». Вуон сказав: «Я з їм не живу». І хотіелі усіех розстріляті. Діедко попросів, коб далі тлумача, а баба Алєксандра взяла мене на рукі малую і каже: «Може ти нас спасеш». Ще і сусіедка пришла позичіті хліеба, то і вона постояла пуд розстриєл.

А дядько Гриць сідіев у печиє жежкуй, баба виняла хліеб в дванадцеть часуов, а в сіем пуд вечур приїєхалі ніемці – говорив, штоб ще десеть мінут, то би затхувся. Алє бив з партизанамі ціели час. Удома бив оно вечорамі, а той сусіед бив німецькім солтисом і на його заявів. І приїєхалі, сковалі і завезлі до Нарви і там його розстрилялі – там є його могіла і *гарцеже* з школи у Нарві дбают про тую мигілу.

А наймолодша Маруся вишла замуж і розвелась і поїєхала на ПҐР-и. Міела добре, помагала моюой мамі, алє несподіевано умерла в тридцеть п'ять лієт.

Моя мама Катя не вишла замуж, уроділа мене. То бив негонор, неслава. Всіе для їїе докучалі, одна із сеструв мене малєньку в коцикові викінула на двуор на сходи, алє діедко Андриєй взяв і принюос до хати і сказав: «Штоб ти не дождала своїх діеток». І так в їїе жицьові вишло – не міела.

Тоє всьо напісане з моеї сім'їе.

Курашево, 23 II 2023 р.

Агнешка Данилюк

«Не говору по-свойому»

Не говориш?
Не говори!
Не думаєш?
Не думай!
Не знаєш?
Не знай!
Не віериш?
Не віер!
Не признаєшся?
Не признавайся!

Хто Ти?!

Славомир Кулик

Холод

Оженився з віетром
Втискається у всіе шпари
Розходиться по ціелум свіети
Пташкі ни бояться
Прилітают пуд саме окно
Куот тиснеться до хати
Мручит коло піечкі
А я дрижу з зімна
Принюосши дрова
Розпалю піечку
Коло єї найлєпи

Любов

Ни старайся любити
Буольш чим інши
Бо вийде гуорш
Чим ти потрапиш
Ни зайздросць ничого
Пожди
Одвіедає Тебе любов
Тая най

eprasa.pl 2b708070b5

Смерть мами

Такій льос зудосив мене
Мама уже міᵉсяц у закладові опєкі
Винікі кєпські, чується слабо
У второк 23 стичня 2018
О години 15.04 телєфон
Дохтор інформує мене
Іде то в кєпську сторону
Як хочете зобачити маму
При жицю то приїжджайте
Серце б'є хутко
А мамине щораз слабіᵉй
Тяжко дихає
То воспалєніє льогкіх
Тримаю єї за руку
О 17.20 перестає дихати
Муой свіᵉт поминявся
Нима моєї дорогєї мами

Святий

Колі Ти всьо програв
І начинаєш жицє на ново
Колі ни маєш ниць
Алє віᵉриш що будеш міᵉти
Сусіᵉд кідає Тобіᵉ
Колоди пуд ногі
Падає дощ
А ти смиєшся
Хтось звичайно вигриз
Тебе з роботи
А Ти ни чуєш
До його нинависці
У Твоюом серці
Туолько любов
Ти святий чоловіᵉк
На земліᵉ

Успоминаю

На музолях памети
Затримався час
Баба просит затягнути
Нитку на тонку іголку
Діᵉд шиє солом'яни капелюш
Мама своєю однею рукою
Обирає картохлі на обіᵉд
На подвуорку мучат корови
То я їх пригнав з пасвиска
Нима тата вуон нас покінув
Часом мніᵉ туолькі сниться
Алє і без тата добре живеться
У нашум весьолум селіᵉ

Вуйна

Скло в моїᵉ очи
Дим в муой нуос
Осколкі по мойому тіᵉлі
Армати в моїᵉ уха

Бах, бах, бах, бах
Ни можеш од того утечи
Ни можеш ничого зробити
То середина пекла

Ціᵉли свіᵉт колихається
По горизонт веліка бида
Кони, кони гальопом бигут
Я побіᵉг за їми

Витово

Витово моя станция
Муой руодни кут
Зсюоль їᵉздив до школи
Тут біᵉглі щасливі дніᵉ
Нима уже притульнеї станциї
Зосталі туолько успомінкі
Хоронила од морозу і дощу
Було тут голосно і весьоло
Тепер мало хто стоїт
І жде на поїзд
Тепер люде вигуодни
І пересіᵉлісь на самоходи
Пристанок Витово
Блізькі мойому серцю
Зсюоль я виїжджав
І ворочався з далєкіх сторуон

Міᵉсцє сталого побуваня

Мури, а на їх твари
Нисвіᵉжо поглядают
Затримани діᵉї
Квартали муровани
Високі дерев'янни
Адрес знакоми
Сині Дубичи
Позначани рукою майстра
Творив бетоном
Мальовав душою
Свою роботу
Віᵉчного проминаня
Ти вандровнік
Затримайся на минуту
Покуоль одийдеш до міᵉсця
Сталого побуваня
Тут будут тебе пильновати
Небесни ангєли

Пуща

Усьо глубіᵉй ступаю
У муой ліᵉс, у пущу
Нима тут політикі
Нима біᵉдних і богатих
Помню смак березового соку
Чую пах сушаних грибуов
Тут усіᵉм одинаково
Шум'ят сосни і берози
Хороше спивают пташкі
Муой і твуой свіᵉт цудни
Нихай триває віᵉчно

У старуой хати

Святий куток
Застиг і чекає на молітву
Павук знайшов тут міᵉсцє
До спокуойного жиця
А буольш ничого
Уже тут нима
Ще кілька ліᵉт тому
Ліᵉтом було голосно
Збиралісь тут п'яниці
З разних сторуон
Вони пилі і пилі
І з сього свіᵉта одишлі
Тепер святий куток
Хоронит солом'яни дах
Буог усьо бачит
Сонцє часом заглядає
На вишити ручник

eprasa.pl 2b708070b5

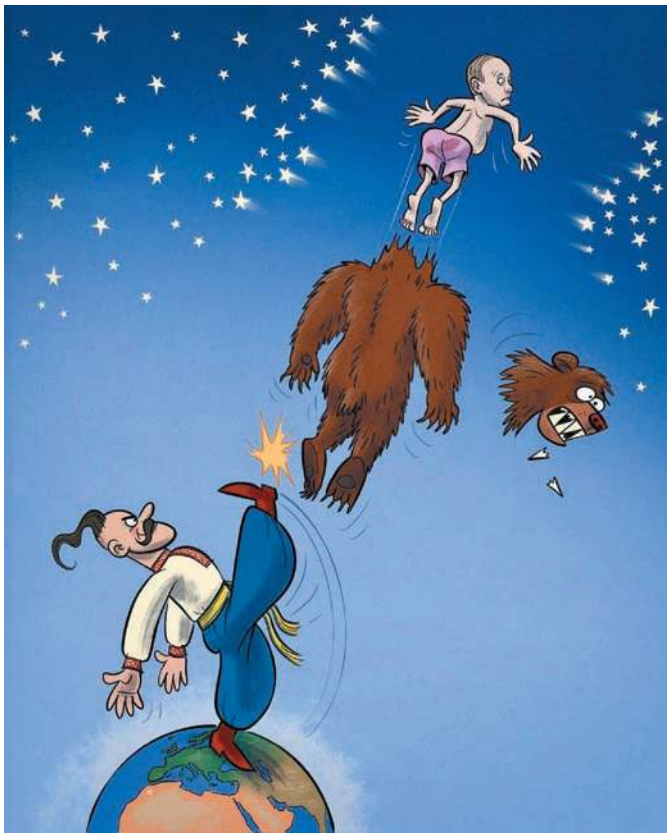
„Put in”. Jak Ukraina i jej sympatycy walczą śmiechem z rosyjskim barbarzyńcą

Już drugi rok trwa zbrojna agresja Rosji na Ukrainę. Coraz częściej mówi się, że jest to również „pierwsza pełnowymiarowa wojna w mediach społecznościowych”, bowiem portale społecznościowe po raz pierwszy na tak szeroką skalę stały się narzędziem w walce obu stron.

Owo nowe medium umożliwiło Ukraińcom i wszystkim tym, którzy im sprzyjają, wykorzystanie w walce z rosyjskimi „orkami” jeszcze jednej broni …humoru. Na skalę dotychczas wręcz niespotykaną zaczęły powstawać i upowszechniać się w social mediach liczne memy i karykatury, ośmieszające Rosjan filmiki, żarty, pełne czarnego humoru piosenki. Także tu, na Podlasiu, my wszyscy, którzy jesteśmy całym sercem z walczącą Ukrainą, chętnie udostępniamy owe humorystyczne, ironiczne, pełne czarnego humoru antyrosyjskie filmy, żarty czy memy, pokazując wyraźnie, po której jesteśmy stronie.

Wojna a media

Dawniej na doniesienia z frontu czytelnicy gazet czy widzowie telewizji musieli czekać przez wiele dni lub nawet tygodni. Informacje były w mniejszym lub większym stopniu zweryfikowane, a także w odpowiedni sposób wyselekcjonowane.

Mówi się, że sposób przedstawiania wojny przez współczesne media zmienił się w czasie wojny w Zatoce Perskiej (1990--91), która stała się pierwszym konfliktem relacjonowanym przez telewizyjne sieci nadające informacje przez 24 godziny na dobę. Sceny z frontu były transmitowane w czasie rzeczywistym i jednocześnie na całym świecie.

Zbrojna napaść Rosji na Ukrainę przyniosła kolejną zmianę – tak szeroki udział portalów społecznościowych, które stały się poważnym narzędziem wykorzystywanym przez wszystkich. Na TikToku, Twitterze, Facebooku wojna nie jest przefiltrowana przez telewizyjne wiadomości. Niemalże w czasie rzeczywistym pokazywane są wszystkie jej okropieństwa – bombardowania, śmierć żołnierzy i cierpienia ludności cywilnej, przy czym wydarzenia często są pokazywane tak jak je widzą zwykli ludzie.

Walcząca Ukraina już od samego początku wojny w sposób niezwykle skuteczny zaczęła wykorzystywać siłę mediów społecznościowych. Portale, do niedawna publikujące treści rozrywkowe, stały się środkiem przekazu informacji o sytuacji wojennej. Ukraińcy bardzo szybko też zobaczyli, że współczesne media dają nieograniczone możliwości, aby przeciw nieludzkim rosyjskim wojskom i jeszcze bardziej nieludzkiej wierchuszce państwa rosyjskiego wytoczyć inne działo – śmiech. Co ciekawe, po humor, sarkazm, ironię zaczęli sięgać wszyscy – jak zwykli ludzie, tak też politycy. Jak powiedział swego czasu PAP Roman Kabaczij, pisarz i historyk, pochodzący z Chersonia, znany też z łamów „Nad Buhom i Narwoju”: „Społeczeństwo, które wybrało na prezydenta komika, musi umieć się śmiać i znać się na humorze”.

Bo humor to sposób na ośmieszenie wroga, osłabienia jego morale, ale też na poradzenie z traumą, wszechobecną śmiercią i zniszczeniem, forma dodania otuchy i podtrzymania wiary w to, że można wygrać. Portale społecznościowe stały się doskonałym miejscem, aby tę broń wykorzystać.

Skaży „palanycia”

Już na samym początku wojny cały świat obiegło hasło, które stało się wręcz legendarne: „Rosyjski okręcie wojenny, idź na…” [Русский воєнний корабель іди на х..]. Pomimo szoku i grozy związanej z rosyjską napaścią, Ukraińcy już od pierwszych dni wojny zaczęli upowszechniać filmiki, memy i żarty dyskredytujące Rosjan. W cały świat poszła narracja o nieudolnej, głodnej, źle wyposażonej armii rosyjskiej, o „orkach” kradnących sedesy i pralki, żyjących z dala od cywilizacji dzikusach nie umiejących obsługiwać czajnika elektrycznego. Pojawiły się pierwsze relacje o Cyganach wykradających „drugiej armii świata” czołgi, spontanicznie tworzono dziesiątki

eprasa.pl 2b708070b5

memów na temat Czornobajiwki, gdzie pomimo wielokrotnych udanych ostrzałów ukraińskich Rosjanie nadal ustawiali swoje śmigłowce, popularność zaczęły zdobywać prześmiewcze piosenki, np. o dronach Bayraktar.

Początkowa nieudolność Rosjan okazała się bardzo wdzięcznym tematem do żartów. Na front w mediach społecznościowych ruszyli wszyscy, także my tutaj, obserwujący wojnę w Internecie, kiedy to zaczęliśmy upowszechniać wszystko co wpadło w oko – by ośmieszyć i odkłamać tak opiewany u nas „naród, który wydał Puszkina czy Dostojewskiego", a który napadając sąsiedni kraj, pokazał, że jest tak naprawdę prymitywnym barbarzyńcą.

Wiele humorystycznych memów czy filmów to były spontaniczne akcje cywili ukraińskich, tak jak chociażby niezwykle popularny na początku wojny filmik z odważnym Ukraińcem, który po przywitaniu uzbrojonych Rosjan słowami „Sława Ukrajini" i po stwierdzeniu „A, wsio poniatno", kazał im wymówić ukraińskie słowo „palanycia" [паляниця – tradycyjny chleb ukraiński z mąki pszennej]. Ponoć Moskale mają problem z wymówieniem zbitki „ycia" (na Podlasiu – charakterystyczna dla „twardych" gwar okolic Czeremchy, w gwarach archaicznych wymawiana jako „icia"), a owa „palanycia" to anegdotyczny już test na to, czy ktoś jest Rosjaninem. Gdy do Białegostoku w pierwszych miesiącach wojny trafiła duża grupa uchodźców i gdy zaczęto organizować różne formy zajęć dla dzieci ukraińskich, miałam okazję prowadzić jedne z takich zajęć – i to wówczas ok. 11-letnia Ukrainka spod Kijowa kazała mi zdawać „test na Moskala" – „skażit' palanycia" [скажіть паляниця – proszę powiedzieć „palanycia"]…

„Put in"

Niemal każdy epizod, każde wydarzenie w związku z wojną w Ukrainie jest utrwalane w karykaturach, wykorzystywane w kabaretach i memach, a także wyśpiewywane w piosenkach, które są następnie upowszechniane w mediach społecznościowych. Przedmiotem licznych kpin jest chociażby prezydent Rosji Władimir Putin. „Ty jeszcze poznasz, Putler, naszą złość – śpiewają kobiety z grupy «Лісапетний батальйон» – bo jak się dopiecze ukraińskim babom, to znajdą cię nawet w bunkrze i przegryzą gardło zębami" – mniej więcej tak brzmiał przekaz ukraińskich śpiewaczek w czasie, gdy szerzyły się pogłoski, że rosyjski przywódca siedzi zabarykadowany w bunkrze. Była to wyraźna kpina z „odważnego" przywódcy, który zresztą w rosyjskich kręgach opozycyjnych jest określany mianem „bunkiernego dieda" (pol. bunkrowy dziad).

Wielu ukraińskich artystów walczy właśnie w ten sposób – śmiechem. Po Internecie krążą przeróbki ukraińskich utworów ludowych, w których artyści ośmieszają „wielką" armię rosyjską i liderów Rosji. Teraz w folklorze pali się nie sosna, ale rosyjskie czołgi («Горіли танки, палали / І БТРи палали / москалі поряд стояли»), a zamiast kozaków pojawiają się wojska ukraińskie («Ой на горі москаля ждуть / А попід горою яром-долиною / ЗСУ йдуть») lub ukropy («Їхали укропи вільними степами / Побачили путю поміж бур'янами»).

Powstające piosenki z jednej strony mają za zadanie ośmieszanie i poniżanie wroga («Зі сходу припхались до нас барани / Для вастанавлєнья велікай страни / Найкращій пастух баранячих отар / Байрактар!»). Z drugiej strony poprzez humor artyści chcą dodawać rodakom otuchy («Горить, палає техніка ворожа / Рідна Україна переможе»).

Często w piosenkach pojawia się czarny humor, tak jak chociażby w utworach zespołu Dżerald Estrada ta Via „Bayraktar" (Джеральд Естрада та ВІА «БАЙРАКТАР»), który chętnie przerabia dawne hity, m.in. popularnego w latach 80. niemieckiego zespołu Modern Talking. „Kuchenka mikrofalowa, telewizor, kocioł / Kupiłem i przyszedł ten kozioł" («Мікрохвильова піч, телевізор, котел / Я купив і прийшов той козел») – śpiewają wystylizowani na wiejskich kawalerów lwowscy artyści, nawiązując w ten sposób do licznych grabieży żołnierzy rosyjskich, którzy z ukraińskich domów kradną dosłownie wszystko.

Przykłady tego, w jaki sposób Ukraińcy walczą humorem, można mnożyć. Spontanicznie powstają dowcipy, np. „To my ich ochrzciliśmy, więc to my mamy obowiązek odczytać ich mowy pogrzebowe"; „Czy to prawda, że u was, w Ukrainie, są faszyści? Tak, są… z Rosji przyjechali"; „Turysta pyta: Jak najlepiej trafić do rosyjskiej ambasady? Z granatnika". Wiele żartów powstało też na temat armii rosyjskiej, która miała być drugą armią świata, a okazała się drugą armią, ale na Ukrainie, oczywiście po armii ukraińskiej.

Ciekawym zjawiskiem kulturowym są też memy, czyli humorystyczne obrazki, niekiedy z krótkimi, ale wymownymi komentarzami. Wiele z nich krąży po mediach społecznościowych także po polsku. „A jeśli ON jest?" – pyta Putin patriarchę Cyryla, patrząc w niebo. „Nie daj Boże" – odpowiada pa-

eprasa.pl 2b708070b5

triarcha Moskwy. „Muszę lecieć, będę spadał” – brzmi podpis pod obrazkiem przedstawiającym Prigożyna, co jest ironicznym komentarzem do śmierci szefa wagnerowców. Ciekawe podsumowanie rajdu proukraińskich oddziałów rosyjskich na Biełgorod daje inny mem: «Как дела?» – pyta Putin Szojgu. «россиянє наступают» – odpowiada Szojgu. «Где?» «На Белгород».

Autorem rewelacyjnych karykatur wojennych jest chociażby Jurij Żurawel (Юрій Журавель), lider dobrze znanego z występów „Na Iwana, na Kupała” w Dubiczach Cerkiewnych zespołu „Ot Vinta”. Na jednym z jego malunków widzimy Putina stojącego przed gilotyną, na której widnieje napis „Put in”, a także skandujący tłum, zachęcający rosyjskiego przywódcę do położenia na szafocie swojej głowy. Karykaturzysta idealnie wykorzystał tu grę słów – „put in” po angielsku znaczy bowiem „wsuń, włóż to”.

Wiele ciekawych wojennych animacji satyrycznych znajdziemy chociażby na stronie «Фріоніс» na YouTube. Jak pisze ich autor: „Początkowo planowałem wyłącznie treści rozrywkowe. Ale zdałem sobie sprawę, że animacje mogą nie tylko bawić, ale także przekazywać ważniejsze myśli”.

Na jednej z takich animacji widzimy postać zjadaną przez rekina, która prosi o pomoc. Tymczasem uzbrojony mężczyzna stojący na łódce obok odmawia, mówiąc: „Nie mogę, bo to tylko zaogni konflikt między wami”. „W takim razie – mówi pożerany przez rekina człowiek – daj broń, abym mógł się bronić”. Wówczas pojawiają się kolejne postacie, które przekonują, że nie wolno uzbrajać zjadanego, bo to doprowadzi do przedłużenia konfliktu i że w celu osiągnięcia pokoju należy zacząć rozmawiać, a tak w ogóle to człowiek w paszczy rekina powinien się wstydzić. Przecież nie ma dowodu na to, że nie planował jako pierwszy zaatakować drapieżnika. Pojawia się nawet biskup, który krzyczy: „Dość przelewania krwi, nawołuję do pokoju między wami, więc obejmijcie się i pogódźcie”. Człowiek zjadany przez rekina zostaje zmuszony do podpisania ugody pokojowej, która zakłada, że dla dobra pokoju poświęci swoje kończyny. Wszystko kończy się tym, że rekin pożera ofiarę w całości, a osoby stojące obok mówią: „No cóż, staraliśmy się”.

Facebook: Журавель Юрій Zhuravel Yuriy

Po tym obszerniejszym opisie jednej z animacji widać, jak celnie w humorystyczny sposób jej autor potrafił podsumować wojnę w Ukrainie i paradoksy związane z tym, co się dzieje. Niestety, często to taki śmiech przez łzy.

„A ja siejczas wam pakażu…”

Wyobraźnia ludzka nie zna granic, a memy i żarty w kontekście wojny w Ukrainie, które tworzą nie tylko Ukraińcy, ale też Białorusini, Polacy, czy też inne narody, zalewają Internet.

Warto dać przykład Białorusinów, którzy ze swoim bańką Aleksandrem Łukaszenką stworzyli co najmniej kilkaset memów bazujących na jednej wypowiedzi dyktatora – mającej na celu usprawiedliwienie rosyjskiej napaści na Ukrainę. 11 marca 2022 r. Łukaszenko podczas spotkania z Putinem przekonywał bowiem, że gdyby „operacja specjalna” nie została rozpoczęta, to Ukraina zaatakowałaby Białoruś. W tłumaczeniu na polski jego słowa brzmią tak: „A ja wam teraz pokażę, skąd przygotowywano atak na Białoruś. I gdyby na sześć godzin przed rozpoczęciem operacji nie przeprowadzono wyprzedzającego uderzenia na ich pozycje... cztery pozycje, pokażę wam mapę, ja ją przyniosłem... oni by zaatakowali białoruskie i rosyjskie wojska, które były na ćwiczeniach. Więc to nie my rozpętaliśmy tę wojnę, mamy czyste sumienie”.

www.facebook.com/janekkoza

eprasa.pl 2b708070b5

Usprawiedliwianie rosyjskiej agresji skończyło się licznymi memami z Łukaszenką w roli głównej – wystarczy wrzucić np. na YouTube'a frazę «превентивный удар» („uderzenie wyprzedzające") czy «А я сейчас вам покажу» i można pośmiać się z licznych filmików, w których Łukaszenka wycinany jest z oryginalnego wideo wraz z audio i przenoszony do rozmaitych innych filmów, na których tłumaczy menelom, baletnicom, kurom, rybkom, nawet nieżywemu Leninowi, jak to Ukraińcy podstępnie chcieli zaatakować Białoruś.

Również w Polsce, która sprzyja Ukraińcom w walce o ich wolność, można znaleźć wiele przykładów akcji internetowych, mających ośmieszyć barbarzyńską Rosję. Niektóre z nich wychodzą poza Internet, a ośmieszanie wroga ma też miejsce w przestrzeni publicznej podczas różnych happeningów. Ot, np. kilka miesięcy po wybuchu wojny podczas jednego z wielu protestów przed ambasadą Rosji w Warszawie uczestnicy przynieśli ze sobą lodówki, muszle klozetowe, dywany, bieliznę i wiele innych rzeczy, jakie są kradzione z ukraińskich domów przez rosyjskich żołnierzy. Akcja odbyła się pod hasłem „Daj coś z worka dla orka".

Ciekawy przykład można też podać z Finlandii. Gdy kraj ten rozpoczął starania o przystąpienie do NATO, Rosja zaczęła straszyć bronią jądrową. By pokazać swoją „siłę", w sieci opublikowano wideo mające przestraszyć Finów. Na nagraniu widać transport rosyjskiego systemu rakietowego jadącego nad fińską granicę. W odpowiedzi Finowie umieścili w Internecie nagranie, na którym widać ciągniki jadące w stronę granicy Finlandii z Rosją. Było to oczywiście nawiązanie do przypadków masowego odholowywania, czy też kradzieży rosyjskiego sprzętu przez ukraińskich rolników i Cyganów. Ukraiński ciągnik stał się już niejako symbolem ruchu oporu i Finowie zadrwili w ten sposób z rosyjskich gróźb.

I jeszcze jeden przykład – Czechy. Po nielegalnych rosyjskich referendach na okupowanych terytoriach ukraińskich Czesi urządzili happening, początkowo internetowy, który był reakcją na bezprawne działania Moskwy. Mianowicie, pod koniec września 2022 r. jeden z czeskich portali przygotował petycję, w której domagano się przyłączenia do ich kraju obwodu królewieckiego. Petycję podpisało ponad 12 tys. osób. W uzasadnieniu wskazywano, że miasto Królewiec zostało założone w 1255 r. na cześć króla czeskiego Przemysła Ottokara II, który był uczestnikiem krucjaty przeciwko pogańskim Prusom. Powstał nawet „oficjalny" profil czeskiego Królovca na Twitterze. Wystarczy wrzucić hasło „Kraj královecký" do Wikipedii, aby poczytać o licznych akcjach w związku z akcją „przyłączenia" do Republiki Czech obwodu kaliningradzkiego.

***

Liczne memy i karykatury powstające w związku z wojną w Ukrainie to dokumenty epoki, ukazujące niezłomność narodu ukraińskiego, który na wszelkie sposoby, także śmiechem, walczy z rosyjskim agresorem, odsłaniając przy tym jego nieudolność, amoralność i zbrodniczą naturę. Śmiech jest formą dyskredytacji i umniejszenia wroga, oswojenia go, bo gdy z kogoś się śmiejemy, to przestaje on być aż tak straszny. Przecież Moskwa, która rozpętała wojnę i zaczęła wysuwać coraz to nowe groźby nie tylko w stosunku do Ukrainy, ale też świata, strasząc m.in. atakiem jądrowym, liczyła na to, że wszyscy będą się jej bać. Tymczasem okazało się, że z tej „wielkiej" Rosji inni się śmieją, a zwłaszcza ów znienawidzony, uważany za

gorszego „chochoł", który wyraźnie pokazał, że nie chce żyć w „ruskim mire". Czy może być coś bardziej poniżającego dla owej nadętej i przekonanej o swej wielkości wierchuszki rosyjskiej z Władimirem Putinem na czele, niż świadomość, że są tak naprawdę obiektem kpin i żartów?

Śmiech to też pewna forma terapii dla ludzi, żyjących już drugi rok w kraju ogarniętym wojną. Zwłaszcza w sytuacji gdy nadal ginie wielu żołnierzy i niewinnych cywilów, kraj doprowadzany jest do coraz większej ruiny, wyzwalanie ziem zagarniętych przez „orków" idzie wolniej niż oczekiwano, a co gorsza – nadal nie widać końca tego koszmaru. Śmiech niesie też pewien optymizm, daje wiarę w to, że już niedługo spełni się to, o czym śpiewają chociażby chłopcy z Dżerald Estrada ta Via „Bayraktar":

От і закінчилася для нас ця війна
Наша рідненька держава перемогла
А Расії нема вже і більше не буде
І нашо воно йшло до нас, дурне?

Trzeba więc mieć nadzieję, że wyśpiewane przez lwowskich artystów w pełnej czarnego humoru piosence o wymownym tytule „Bez ręki, bez nogi" [«Без руки, без ноги»] słowa o końcu wojny, zwycięstwie Ukrainy i ostatecznym upadku państwa rosyjskiego okażą się prawdziwe.

Ludmiła ŁABOWICZ

eprasa.pl 2b708070b5

Połowiecka historia – czy płynie w nas stepowa krew?

Świat jest pełen paradoksów, także tych historycznych. Za znajdującymi się w gminie Czeremcha miejscowościami Wólka Terechowska, Połowce i Stawiszcze rozciąga się zapora, którą ustawiono, aby zapobiec napływowi nielegalnych imigrantów. Są to ludzie, którzy poszukują lepszego życia na Zachodzie lub uciekają ze swych rodzinnych miejsc, w których żyć się już nie da, a ich sytuację cynicznie wykorzystuje powiązany z Rosją białoruski reżim. W ramach wojny hybrydowej z Zachodem stosuje „żywą broń” – ludzi, których napływ do państw Unii Europejskiej ma zdestabilizować sytuację społeczną i polityczną.

Po drugiej stronie „muru” znajdują się takie miejscowości, jak Chlewiszcze, których zachodnia część cząstkowo została po polskiej stronie granicy, Terechy, Suchodół, Piszczatka Połowiecka i Pograniczna, która do 1964 roku nazywała się Hola, a do XVII wieku Połowce. Ich mieszkańców łączy nie tylko to, że tuż obok ich domostw, na granicy, rozgrywają się ludzkie dramaty. Łączy ich także intrygująca historia.

Kilkaset lat temu w tych okolicach mieli osiedlić się Połowcy – ludzie tureckiego pochodzenia, po to by bronić rubieży Rusi Halicko-Wołyńskiej przed zamieszkującymi na północ plemionami jaćwieskimi i litewskimi. Miałaby to więc być swoista straż graniczna, złożona z osób pochodzących z Wielkiego Stepu. Ślad po nich miał zachować się w nazwach topograficznych oraz niektórych nazwiskach, co świadczyłoby o tym, że ich potomkowie nadal zamieszkują te okolice. Oczywiście, w odróżnieniu od podlaskich Tatarów, trudno dziś szukać bezpośrednich potomków połowieckich koczowników, bo z biegiem czasu wtopili się oni w miejscową ludność, jego prawosławną wiarę, ukraiński język, zwyczaje i wygląd oraz w pełni się zasymilowali.

Skąd się wzięli Kumanowie?

Połowcy to lud pochodzenia ałtajskiego, wywodzący się ze stepów Kazachstanu i południowej Syberii. Zwano ich także Kumanami lub Komanami. Ich język, obecnie już wymarły, należał do grupy języków kipczackich. Połowcy zamieszkiwali także rozległe tereny od Donu do Dunaju, także stepy czarnomorskie, skąd urządzali łupieżcze najazdy na Ruś. Ich ekspansję zatrzymał książę kijowski Włodzimierz Monomach. Z drugiej strony, w drugiej połowie XII wieku brali oni udział w wewnętrznych wojnach księstw ruskich, walcząc po stronie jednych książąt przeciwko drugim. Ich władcy wchodzili także w związki małżeńskie z przedstawicielami dynastii Rurykowiczów, jak też rodami panującymi w Serbii, Węgrzech i Bułgarii.

Zakończenie na str. 27

eprasa.pl 2b708070b5

Полтава 1903: Збірний портрет українського відродження

Герої не вмирають. Письменники вмирають, але безсмертними залишаються їхні твори. Печаттю на цій безсмертності є пам'ятники, зокрема ці, що споруджені не державою, але за громадські кошти, зібрані від шанувальників творчості. Саме таким був пам'ятник Іванові Котляревському у Полтаві, який станув у 1903 році, хоч згідно з задумом організаторів мав він з'явитися вже до сотих роковин виходу у світ «Енеїди», отже у 1898 році. Спізнення було наслідком різних перешкод з боку російського царського уряду, який, для прикладу, дав дозвіл провести збір коштів виключно у Полтавській губернії (за іншими даними ще й у Чернігівській). Однак гроші надходили також з Волині, Тамані, Кубані і Петербурга, адже в імперській столиці проживало немало українців, а також з Галичини. Протягом 1895-1898 років зібрано майже 12 тисяч карбованців – жертводавців було близько 7 тисяч осіб, більшість з яких, 4 тисячі, складали селяни Полтавської губернії.

Високий на 5,7 м пам'ятник, у формі увінчаного лавровим вінком бронзового погруддя письменника, встановлено на кам'яному постаменті, який оздоблено трьома горельєфами, що відтворюють епізоди з трьох творів Котляревського – «Енеїди», «Наталки Полтавки» і «Москаля-чарівника», був відкритий 30 серпня (12 вересня) 1903 року. Російська влада не лише відтягла встановлення пам'ятника, але не допустила виконання на ньому написів українською мовою, як і заборонила україномовні промови під час урочистостей (не всі цієї заборони злякалися). Якби не було – монумент надалі стоїть, а два чергові втілення московського спрута, царсько-імперський і більшовицько-совєтський, вже рухнули, та й третьому, що назвався федерацією, також вже пора піти шляхом III Райху...

Попри весь общерусский казьонний сморід, який супроводжував встановлення і відкриття пам'ятника, на заходи, що відбувались у два останні дні серпня 1903 року, прибули майже всі найвідоміші діячі української культури. Засобом швидкого подорожування була тоді лише залізниця, отже, як згодом згадував меценат Євген Чикаленко, що був у числі їдучих з Києва до Полтави: «Жартуючи, казали ми, що коли, боронь Боже, наш поїзд розіб'ється, то надовго припиниться відродження української нації». Найвизначніших учасників цієї подорожі можемо побачити завдяки цьому, що тодішнім добрим звичаєм 1 вересня 1903 р. (за ст. стилем) були виконані збірні пропам'ятні фотографії. На найбільшій бачимо майже 70 осіб, про частину яких були вже публікації на сторінках «Над Бугом і Нарвою», про інших легко знайти інформацію на сайтах українських енциклопедій, як «Енциклопедія Сучасної України» – esu.com.ua та «Велика Українська Енциклопедія» – vue.gov.ua. Тут подаємо опис, який у 1989 р. опублікував Юрій П'ядик:

1. Василь Цимбал, імовірний автор поетичної збірки «Квіточка», виданої 1893 року в Лубнах.
2. Сергій Єфремов, 1876 р. н., літературознавець.
3. Василь Кошовий, 1870 р. н., статистик і громадський діяч.
4. Микола Коханівський, громадський діяч.
5. Іван Демченко, 1856 р. н., лікар, етнограф.
6. Іван Липа, 1865 р. н., лікар, письменник.
7. Іван Стешенко, 1873 р. н., письменник.
8. Віталій Боровик, 1864 р. н., хімік, письменник.
9. Мирон Кордуба, 1876 р. н., історик, автор нарису «Історія Холмщини й Підляшшя».
10. Іван Луценко, 1863 р. н., лікар, громадський діяч.
11. Аркадій Верзилов, 1867 р. н., службовець, історик.
12. Невідома особа.
13. Олександр Пилькевич, 1877 р. н., військовий.
14. Лев Лопатинський, 1868 р. н., актор.
15. Володимир Леонтович, 1866 р. н., письменник.
16. Микола Аркас, 1853 р. н., композитор, історик.
17. Аркадій Слатов, військовий.
18. Микола Левитський, 1859 р. н., кооператор, письменник.
19. Степан Ерастов, 1857 р. н., громадський діяч.
20. Невідома особа.
21. Христина Алчевська, 1882 р. н., поетеса.
22. Василь Кравченко, 1862 р. н., письменник, етнограф.
23. Леонід Жебуньов, 1851 р. н., літератор, громадський діяч.
24. Григорій Ротмистров, 1864 р. н., статистик, громадський діяч.

eprasa.pl 2b708070b5

25. Віра Коцюбинська, 1863 р. н., дружина М. Коцюбинського.
26. Захар Краковецький, нотар, громадський діяч.
27. Юрій (Георгій) Коллард, 1875 р. н., студент, згодом інженер, громадський діяч.
28. Віра Ворона, 1882 р. н., дружина М. Вороного.
29. Михайло Мороз, 1876 р. н., статистик, громадський діяч.
30. Сергій Шемет, 1878 р. н., інженер, громадський діяч.
31. Микола Сахарів, 1881 р. н., громадський діяч.
32. Олександра Коханівська (Яновська), службовець, учасниця хору «Боян».
33. Олександр Осмяловський, 1873 р. н., статистик, актор.
34. Микола Дмитріїв, 1867 р. н., правник, громадський діяч.
35. Михайло Губчак, 1866 р. н., актор.
36. Михайло Старицький, 1840 р. н., письменник.
37. Микола Федоровський, 1838 р. н., генерал, громадський діяч.
38. Ганна Барвінок, 1828 р. н., письменниця.
39. Юліан Романчук, 1842 р. н., громадський діяч.
40. Олена Пчілка, 1849 р. н., письменниця.
41. Кирило Студинський, 1868 р. н., літературознавець.
42. Леся Українка, 1871 р. н., поетеса, драматург.
43. Василь Стефаник, 1871 р. н., письменник.
44. Михайло Комаров, 1844 р. н., бібліограф.
45. Лесь Кульчицький, 1859 р. н., літератор.

eprasa.pl 2b708070b5

46. Пилип Немоловський, 1857 р. н., лікар.
47. Євген Чикаленко, 1861 р. н., поміщик-меценат.
48. Микола Міхновський, 1873 р. н., правник, громадський діяч.
49. Левко Мацієвич, 1877 р. н., інженер, громадський діяч.
50. Северин Паньківський, 1872 р. н., актор.
51. Ярослав Грушкевич, 1874 р. н., лікар.
52. Володимир Розторгуєв, правник, громадський діяч.
53. Григорій Коваленко, 1868 р. н., фельдшер, письменник.
54. Настя Розторгуєва (Шавернівна).
55. Оксана Стешенко, 1875 р. н., письменниця.
56. Катря Сулимовська, 1878 р. н.
57. Надія Кибальчич, 1878 р. н., поетеса.
58. Володислав Козиненко, 1881 р. н., громадський діяч, хімік, перекладач.
59. Гнат Хоткевич, 1877 р. н., письменник, музика.
60. Михайло Коцюбинський, 1864 р. н., письменник.
61. Євген Левицький, 1870 р. н.
62. Володимир Самійленко, 1864 р. н., поет.
63. Петро Розов.
64. Іван Сокольський (Калістрат).
65. Ілля Шраг, 1847 р. н., правник, громадський діяч.
66. Андрій Шелухін, 1871 р. н., музейний працівник.
67. Мартин Корчинський, 1859 р. н., правник, журналіст.
68. Василь Сімович, 1880 р. н., мовознавець.

eprasa.pl 2b708070b5

Крім цього були виконані фотографії менших груп, які також варто побачити й запам'ятати кожному, кому українська культура, тут перш за все література, цікава і цінна.

Юрій ГАВРИЛЮК

Менша група українських письменників, що зібрались у Полтаві на відкритті пам'ятника Іванові Котляревському. Передній ряд (зліва направо): Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Гнат Хоткевич; задній ряд: Василь Стефаник, Олена Пчілка, Михайло Старицький, Володимир Самійленко.

Делегація з Галичини. Стоять зліва направо: Євген Левицький, Василь Стефаник, Мирон Кордуба, Лев Лопатинський; сидять зліва направо: Кость Паньківський, Лесь Кульчицький, Осипа Паньківська, Юліан Романчук, Стебельська, Кирило Студинський, Михайло Губчак; сидить унизу Ярослав Грушкевич.

eprasa.pl 2b708070b5

Połowiecka historia – czy płynie w nas stepowa krew?

Zakończenie ze str. 22

Wspólnym zagrożeniem Połowców i Rusi byli Mongołowie, którzy w XIII wieku najechali Europę. W 1223 roku wspólne siły połowieckiego chana Kocjana oraz koalicji ruskich książąt zostały rozgromione w bitwie pod Kałką. Połowieckie terytoria weszły w skład Złotej Ordy, a w 1240 roku Mongołowie zdobyli i spustoszyli Kijów, większość księstw ruskich straciła niezależność.

A Połowcy? W ciągu dwóch wieków panowania Złotej Ordy zasymilowali się z innymi tureckojęzycznymi narodami, takimi jak Kazachowie, Baszkirzy czy Tatarzy Krymscy. Część z nich stała się niewolnikami. Połowcy trafiali na przykład do Egiptu, gdzie stworzyli nawet dynastię panującą Mameluków.

Obecnie potomków Połowców można szukać jedynie w północnych Węgrzech, gdzie trafili w XIII wieku. W miejscowości Hollókő działa nawet skansen Połowców, ale i tam zanika ich odrębność kulturowa.

Być może ślady po potomkach stepowego ludu są też na Podlasiu.

Ze stepów w leśne ostępy

Temat występowania Połowców w regionie jako pierwszy poruszył w 1844 roku bielszczanin, były profesor Uniwersytetu Wileńskiego Józef Jaroszewicz. Badacz dziejów Podlasia sformułował tezę, że mieszkańcy wspomnianych wsi są potomkami stepowych koczowników, którzy z czasem przyjęli chrześcijaństwo i upodobnili się do okolicznej ludności ruskiej. Być może przyszło im to o tyle łatwo, że już w nazwach, słowiańskiej – Połowiec i turskiej – Kuman, podkreśla się ich jasną karnację i niebieskie oczy, rysy dalekie od stereotypowego wyobrażenia ludzi stepu. Teorię wysuniętą przez Jaroszewicza powtórzyli także inni dziewiętnastowieczni badacze Michał Bobrowski i Mykoła Daszkiewicz.

W XX wieku problem połowieckich wsi podjął pracownik Brzeskiego Obwodowego Muzeum Krajoznawczego M. Aleksiejuk. W opublikowanym w 1973 roku artykule „Połowieckije posielienija na Briestczinie" przypomina, że w pierwszej połowie XIII wieku tymi ziemiami władali Daniel Halicki i jego brat, książę włodzimierski Wasylko. W Latopisie Ipatijewskim często wspomina się o wspólnych wyprawach obu książąt, w których brali także udział Połowcy. W jednym z zapisów znalazła się informacja o wyprawie Daniela z bratem Wasylkiem, synem Lwem (tym od miasta Lwowa) i z Połowcami „ze swatem swym Tehakiem". Tehak był połowieckim chanem, współpracował z księciem Danielem, był swatem na jego weselu, a w obliczu mongolskiego zagrożenia schronił się ze swymi ludźmi na jego ziemiach. Opustoszałe północne rubieże księstwa były dobrym miejscem do wykorzystania połowieckich wojów. M. Aleksiejuk pisze, że założono wówczas około czterdziestu takich osad, a do dziś pozostało osiem wspomnianych miejscowości.

Połowiecka wołost'

W rewizji ekonomii brzeskiej z 1566 roku wspomina się o istnieniu „wołosti połowieckiej". Wchodziło do niej sześć wsi: Połowce, Pieszczatka, Suchodół, Chlewiszcze, Suchory, Stawiszcze.

W wydanym w 2008 roku „Słowniku nazw geograficznych gminy Czeremcha" czytamy o stopniowym rozpadzie włości, mimo iż należała ona do dóbr królewskich: „Wieś Chlewiszcze w 1667 roku została oddana przez Jana Kazimierza kościołowi rzymskokatolickiemu w Milejczycach. W roku 1670 wołość połowiecką podarowano w dożywocie księciu M. K. Radziwiłłowi. […] Caryca Katarzyna II, po III rozbiorze Polski, rozdaje wszystkie dobra królewskie swoim kochankom i faworytom. Część wołości połowieckiej otrzymała Pani hetmanowa Ożarowska, wdowa z dziećmi po byłym hetmanie koronnym. Darowiznę tworzyły: Suchory, Stawiszcze, Pieszczatka, Hola, Suchodół. Wólka i Terechy dostały się w posiadanie rodziny książąt Gagarinów".

Mieszkańcy wołosti tracili z czasem swój status, z wojów przemieniając się w chłopów. Najdłużej, bo do początku XVIII wieku, pewne przywileje zachowali mieszkańcy Suchodołu, którzy byli bojarami putnymi.

A wołost' – gminę zlikwidowano w 1928 roku i podzielono administracyjnie między gminy Wysokie i Werchowyczi.

Co nam zostało po Połowcach?

Jak pisze M. Aleksiejuk, określanie mieszkańców opisywanych tu wsi „Połowcami" można było zaobserwować jeszcze w początkach XX wieku. Tak mieli nazywać mieszkańców Suchodoła i Holi ich sąsiedzi z pobliskich Wołkowycz. W jednym z sądowych rejestrów z 1516 roku można przeczytać: „Ludi hospodarskije Bilskoho powita połowczane". Odniesienia do Połowców zachowywały się także w terminologii administracyjnej: połowiecka „desiatyna", „wołost'", wójtostwo.

Ślady dawnej historii zachowały się także w nazwach topograficznych. Autor pracy o osadnictwie połowieckim wspomina o zapisie z 1512 roku i toponimie Żerebie Kazikałowskie, a między wsiami Piszczatka i Zubacze znajduje się uroczysko Baczyno Selyszcze. Obie nazwy wskazują turskie pochodzenie, a jeszcze bardziej wyraźnie odnosi się do historii uroczysko Boniak w pobliżu Piszczatki, nazywanej zresztą Połowiecką. Boniak to imię znanego chana połowieckiego. W dawnych dokumentach zachowały się także imiona połowieckiego pochodzenia: Chonka, Konach, Kuropa oraz patronimy Chonkowicz, Kormawicz. Do dzisiejszych czasów w okolicy zachowały się jedynie trzy nazwiska wskazujące na połowieckie pochodzenie Kołtok, Beheba oraz Kociura.

Kordonem podzieleni

Wspomniane nazwiska spotykamy także po polskiej stronie granicy. Nic w tym dziwnego, gdy uzmysłowimy sobie, że do czasu wytyczenia granicy między Polską a ZSRR ze wspominanych powyżej miejscowości można było śmiało przemieszczać się we wszystkich kierunkach.

Dziś to punkty na skraju dwóch światów, ograniczone murem, zakazami wstępu i brakiem możliwości bliższego, bezpośredniego kontaktu z rodziną, która została po drugiej stronie kordonu. Łączą ich te rodzinne, niestety, z upływem lat coraz słabsze związki.

Łączy, jak widać, także ciekawa historia. A jednym z jej elementów jest opowieść z lat minionych o połowieckich korzeniach, które mogą być w niektórych z nas.

Sławomir SAWCZUK

Na zdjęciu: Jeździec-rekonstruktor w charakterystycznym połowieckim hełmie z „łyczyną" – maską chroniącą twarz (Mielnik, 2013 r.). Fot. Ju. Hawryluk.

eprasa.pl 2b708070b5

Бувало і нині

(Кліщелювска бувальщина)

Микола Рощенко

Перше місце в категорії «Драма» Пудляського літературного конкурсу «Пішемо по-свойому»

І: Повоєнний час

(*троє люди сідит, удин чулувік приходит*)

1 — Ну, я вам новость розкажу. Вчора вечером вирнувся з вуйни Васька Пуплавскій.
2 — Ой, то пуклічмо його, вун же ж з японцямі воював, розкаже цікаво.
1 — Вун цілий місяць їхав дудому, то дісяй мусіт ціли день буде спати, а і ж Надьою своєю мусіт натішитися.
3 — Бач, хто був у пульскуй армії, то вже давно вирнувся дудому, а тих красноармєйцюв то ще пугналі з японцямі битися.
1 — То ж з наших хлопцюв, що взялі в Чирвону Армію, то тулько половина вирнулася. Там солдатув ни шкодувалі, а гналі пуд пулі. Пам'ятаєте, як у Мітькі Артиха на воротах німці повісилі плакат, на якому Сталін шухльою кідає своїх солдатув в огонь.
2 — А мого сусіда Ваську Гука тоже ж до Краснуй Армії взялі, алє вун раній вирнувся, ни пугналі його ду Японії. Я думаю тому, що вун Сталінград защищав, а там такії бої булі, що мало хто вижив. Казав, що їх німці притиснулі ду самої Волгі, за плічами вже була вода, думав, що вже буде кунець. В остатні дні оборони їхні командіри вже не приказувалі, а просилі солдатув витримати ще троху, бо вже йде допомога. І витрималі, а потум погналі німцюв.
1 — А де ж кліщелювцюв ни було, то ж Гришка Щупак і Пьотрек Соснувскій биліся з нимцями аж в Італії, якуюсь гору пуд Монте Касіно здобувалі. Ой, там тоже пекло було, Гришка вирнувся, а Пьотрка, бач, забилі.
3 — Кажут, що на туй вуйні мілйони люди згінуло. Слава Богу, що вона нас троху обминула.
2 — Ни барзо й обминула, то ж всіх жидув вимурдувалі, а і наших троху люди згінуло. Нихто ни сідив, як у Бога за пазухою, всі сльози ковталі.
3 — Ну, для жидув то була кара Божа за тоє, що вуни Христа розп'ялі.
1 — То ж Христос тоже був жидом, то свого замучилі.
3 — Ну, алє вун був сином Божим, то й Буг покарав їх. Жиди то барзо хітри. Вони для нас далі Христа, для гінших Маркса, а самиї то живут по-свойому.
2 — А кулько рускіх солдатув тут німці побилі, колі танкамі з Більска і Високого їх тут окружилі. І третина Кліщель тугди згорила, ще й типер люде мучаться, ни всі ще одбудовалі свої хати і клуні.
1 — А і на початку, в сорок першому, нимало їх перебилі. Вони ж тут по лісах, в зємлянках жилі, а офіцери то по вйосках, в хатах.
3 — І в Кліщелях тоже ни мало їх жило.
1 — Розказував мні дядько Рачкєвич з Дубриводи, що і в його жив один рускі лєйтєнант з жункою, десь аж зза Урала вони булі. А тут, раненько, пригнався коньом солдат з Кузави і кричит: «Таваріщ камандір — вайна». Вун схопився, сів на того коня, а жунка за пару дні має родити, і каже юй, бо чув, що мусіт вже ни вирнеться: «Будєт дєвочка, ілі мальчик, всьо равно, назаві Женя». Родився хлопчик і Рачкєвичи цілу вуйну їх гудувалі, бо вуна була городская і нічого ни вміла на селі робити. Алє хуруше вміла спивати і барзо полюбила дубривудські пісні і хутко научилася їх.
3 — То ж і в Кліщелях Шимон Маркєвіч переховав одного жида і спас його од смерти. А люде нічого й не зналі.
2 — То й добре, а то знайшлася б якая сволоч і ціла сім'я би пропала. То ж в Суховульцях німці забилі Казіміручку за тоє, що переховувала двох жидув. А чоловік її вспів втечи і його ни злапалі.
3 — Алє мало люде жидам пумагалі.
2 — А хто ж смерти ни боїться. Тому й жилі по приказці: «Моя хата скраю, я ничого ни знаю».
1 — І в Дубриводі німці забилі Сергія Маркєвіча за тоє, що переночував трох молодих хлопцюв з України, якії втикалі дудому аж з Прусув, бо туди їх вивезлі на роботи. І хлопцюв дугналі собаками десь в Тетеревінцю і тоже їх забилі.
2 — Муй син тоже був на роботах, алє йому ще байкувати німці пупалі, не голодував, а роботи то вун ни боявся, молодий, здорови. Там льокший було господарувати, бо німці мілі ружни машини, а на лонках ни було болота, булі вже змельйоровани. Син каже, що наши господаркі на 50 літ позаду за німецькімі.
3 — Не всі німці булі звірамі. Наш комісар тоже був ще ни найгурши. Ну, ду роботи то вун гнав люди, найбульш жидув, алє зробив нову дурогу через болота, а шосу вибрукував і ричку троху випростував. Вун пурадку пильнував, добре господарував в свойому майонткові. Кулісь я прив'юз йому ду клуні фуру жита, викінув і од'їжджаю, а комісар зубачив, що на драбинях зусталісь колоскі і два рази потягнув мене своєю нагайкою по хребетові, покі я їх не викінув.
2 — Ну, з тою нагайкою то вун цілий час ходив. І ни одному дувелося її пупробувати.
1 — А мні раз муцно пощастило, а то би вже був в лагєри, а вирнутись стуль то мало кому вдалося. А було так. Я заколов биз дозволу другого кабана пуд Вилікдень, а можна ж було тулько удного в рокові, якого кулолі пириважно пуд Руздво. Хтось мусит бачив, як я його смалів за хлівом, і донюс німцям. На другі день приходит жандарм, зубачив, що в комори є свіже м'ясо і сало і каже: «Пукажи дозвул». А мні з переляку аж ноги трасуться, алє науміло мине пуказати старий дозвул. А тут якраз пудбіг ду мене синок, Міколайко, і я взяв його на рукі. Даю німцьові па-

eprasa.pl 2b708070b5

пер, а вун навіть на його й не глянув і оддав мні назад. Вун задивився на хлопчика, гладит по головці, щось до його шваргоче. Мусит сам покінув малих діток і муцьно скучав за нимі. О, так малєнькій синок вратував мине уд вилікої біди.

2 — Бо твуй Міколайко направду хуроши хлопчик, всім вун пудобається.

3 — Ну і совєти люди троху пумучилі за тиї два рокі, що булі тут. Кулько люди в Сібір вивезлі, і за що. Аби оно хтось був богатши або якійсь ужеднік, лісничи чи учитель — то вже — враг народа, і в Сібір з цілою сімйою.

1 — Найбульш то пулякув вивозилі, бо вуни тут булі тимі ужеднікамі. Розказувала пані Зємяньска, жунка кєровніка школи, що їх вивезлі десь в тайгу коло велічезної рикі Об, висадилі з лодок на бериг і роби, що хоч. Щоб ни тамтиї люде, яких так само раній вивезлі в тую тайгу, колі в їх робилі кулхози, кутори пумуглі їм збудувати зємлянку і ни далі померти уд голоду, хоч некотори то і сами часом голодалі, напевно і першого місяця би ни пережилі. А потум то їм троху помуг той пульські жонд з Лондона, бо присилалі часом пачкі з одежою і харчамі. Їх вивезлі в сорок першому, а вирнуліся ж зусім недавно.

2 — Бач, а кліщелювського аптекара Велєнту люде виратувалі. А вже визлі ду вагона і хтось дугадався сказати, що вун давав лікарства совєтскім партізанам, і випустилі. Бо як вун сам гувурив, то йому ни вірилі.

3 — Ну, Велєнто був добрим чулувіком, вун всім людям пумагав. Збирав ружне зілє і сам лікарства робив.

1 — Що б ни гувурити про совєтув, то однак вуни німцюв вигналі, а за побєду заплатилі морем крові, кулько ж мулудих хлопцюв пропало, бо інакш то би ми і наши дити булі б у німцюв вічними рабами і парубкамі.

2 — І ни мусилі б сами нас пильнувати, знайшлі би і серед наших люди такіх, що би їм служилі, а нас мучилі.

3 — То ж було вже в нас такіх двох прислужникув поліцаюв. Один то навіть свого сина в честь Гітлєра Адольфом назвав. Був би їм кунець, як совєти пришлі, алє успілі втечи.

1 — Кажут, що десь там на тих понімецькіх землях хуваються. Там їх нихто ни пузнає.

3 — Ну, з часом знайдут, такіх смерть ни мине. То ж якаясь правда на тому світі повинна бути.

2 — Шкода оно Вані Репкі, який сам субі смерть знайшов. Кажут, що то по ошибці якійсь рускі офіцер його в лісі застрилів, алє то ниправда. Колі тиї німецькі танкісти пубилі їх тут, то раньони солдати, хто муг, схованліся в лісі, в Пухові. Ніхто їх ни ратував, бо рускі вирнуліся аж на треті день. То некотори вже й повмиралі. Ваня хотив з одного такого мерця стягнути чоботи, бо ж своїх ни мів, бідно жив. Зубачив тоє хтось з тих раньоних і застрилів його.

1 — Ну, бо ж так ни можна. Щоб вун їм принюс молока або хоч вуди, то й вуни сами б йому далі і чоботи, і шинєль. То ж мертвим нипотрибни.

2 — Шкода хлопця, бо був ни кєпські, і ще мулудий.

3 — Ми вуйну пережилі, тулько літ мучилісь, алє всіх хлопцюв знова бирут ду вуйська і то на три рокі. Щоб оно нової вуйни ни було.

1 — Типер нима кому нападати. Німцюв пубилі, а гінши то ж союзникі. А і Росія типер муцьна, будут єї буятися.

3 — Будем уповати на Бога, що Буг дасть, тоє й буде, треба молітися.

(*приходит ще хтось*)

4 — Добрий день. Що ви так сідите?

3 — Сидимо, споминаєм вуйну.

4 — В склєпі була Валя Міцевіч з Дашув і казала, що в їх бандити солтиса Васілюка забилі.

2 — Ой, а за що, то ж дашувці казалі, що вун никєпській чулувік був.

4 — Ну, за що? За тоє, що солтисом став, значит новуй власті пумагає, що вун комуніст.

3 — А якій же ж з його комуніст, то ж ду церкви худив.

2 — А що то за бандити булі?

4 — Не знаю, казала, що по-пульську гувурилі.

2 — То може тиї сами, що осеню пітьох рускіх солдатув забилі коло Вурлі?

4 — А хто їх знає, то ж типер тих всякіх бандув мнуго є.

2 — Бач, вуйна вже скунчилася, а тут люде всьо ще гінут.

1 — Тим бандитам нова власть ни пудобається, хочут, щоб було так, як перид вуйною. Вуни рускіх ни люблят.

2 — То ж ми в Пульщи живем і тут пульська власть.

1 — Пульська, алє вуна Москви слухається. А вуни хочут сами жондзіти, так як перид вуйною.

2 — Ой, то ни дай Боже, то ж перид вуйною люде жилі гурш як типер, руботи ни мілі і церкви ж нам закривалі.

1 — Ну, правда. Типер хто руботи шукає, то знайде. А і ду дохтора без гроши пуйти можна, і всі школи безплатни. То, напевно, людям льокший стало.

3 — Ага, алє вилікого добра то і типер нима, пудаткі якії. За пув дармо треба паньствові уддавати жито, картохлю, молоко.

4 — Такая вже мужицька доля, кажду власть мусім кормміти, ми ж ни пани.

2 — Ой, кажут, що типер і панам ни весьоло. Їх виганяют з палацув і забирают майонткі.

3 — Не бідуйте, вони субі дадут ради, голодати ни будут. Вуни учони, то їм в ужендах руботи хватит. Бо типер такіх бракує.

4 — Ни мусят бути і учони. То ж Стасько Лівунчикув чуть писати вміє, а зробилі його магазинєром. А Сєнька Данилув зусім без школи, а взялі до міліції.

2 — То правда, руботи типер всім хватає, а от купити, що треба, ни можна. Не привозят ду склєпув. Жунка нарикає, що нима матерії на удежу і навіть іголку ни купиш, а так путрибна. Добре, що хоч мішок солі вдалося купити.

1 — Ну, суль і запалкі то треба завше в хаті міти.

2 — А ще як є хліб і дрова, то вже й можна жити.

4 — Ой, мусіт і без світла ми вже би ни далі ради, то ж як кулісь люде мучилісь при лучині і свічці.

3 — Мойому чоловікові пощастило купити машинку «Зінгер». Американці прислалі їх ду Пульщи. От файне дєло, так добре шиє. Тулько з мене ще кєпська кравчиха, треба учитися.

4 — Ну бо дісяй як баба ни вміє ничого пошити сама, то оборвани будут ходити.

1 — Алє кажут люде, що кулхози в Пульщи робити будут, то нам буде біда. Всьо забирут ду кулхозу, так як в Росії, а з чого жити?

2 — Ой, то ни дай Боже. То ж рузказував Фєдя Дуй, ну, той, що перид вуйною у Ляшука парубком був, а по вуйні повірив в той совєтській рай, якій захвалювалі політрукі, щоб виїжджати ду Росії, і пуїхав.

1 — О, то ни одьон вун так здурив, ще пару люди поїхало, некотори то цілимі сім'ямі виїжджалі. Ой, як вуни вмі-

eprasa.pl 2b708070b5

лі люди обдурувати, бо правди в їх словах було тулько, що в решеті води.
2 —А Фєдя же ж нидавно вирнувся. Вун сам з якоїсь пущанської вйоскі, всі проходи добре знав і пройшов тую границю лісом. Прийшов ду хати і питає батька, чи жорна і жито є, то я, каже, буду молоти. Такій гулодний був. Казав, що там такая біда, що ничого нима. Некотори то навіть вмиралі з голоду. А хто був проти кулхозув, то цілимі сім'ямі вивозилі в Сібір.
3 — То ж правду казав Андрій Німий — Де серп і молот, там смерть і голод. А люде йому ни вірилі. А вун же ж петлюровець, сам кулісь втюк з того раю, то добре знав, що там робиться.
1 — В нас, як пришлі перши совєти, жив один капітан, Степаненко. Вун любив випити і був висьолий такій. Кулісь, при кєлішкові, батько спитав його, як там в Росії людям в кулхозах живеться. А вун на тоє засміявся і заспивав такую частушку:

У нас в колгоспі добре жить,
Десять робить, сто лежить.
А як сонце припече,
То й тих десять утече.

О, такая в їх була рубота в кулхозі.
3 — Ну, як так рубилі, то й так мілі.
1 — А хто ж хоче за дармо робити, ще й на чужому, а не свойому.
2 — Буде, що Буг дасть. Люде ж ни хочут іти ду кулхозув, а в Пульщи Сібіру нима.
1 — Алє притискают щораз муцній. То ж Максіма Янувского аріштувалі, бо жита паньствові ни здає. А як же ж вун може оддати, як оно ще чуть почалі жати.
3 — Максім богатши, бульш зимлі має, то вуни його за кулака мают, а такіх то типершня власть ни любит. Вуни типер бідних люб'ят.
4 — То так оно говорат. А якая ж з бідного користь для паньства, як вун сам сибе ни може прокормити?
2 — Вони притискают богатих, щоб хучий од їх забрати землю ду кулхозу.
1 — Старих то може й заженут ду кулхозув, алє молодиї то повтикают до городув і ни буде куму робити в кулхозі.
4 — Нас може чекати ще гурша бида чим кулхози. Чулі, що хочут ще раз границю простувати. А то ж вуна зусім блізко Кліщель. Власть ни питає люди, де вуни хочут жити, в Союзі, чи в Пульщи, а робит як захоче. Бачте, як Токари подилілі на половину, а церква і могилкі зусталісь у совєтув.
3 — То вже щось дурнійшого і придумати трудно, як диліти одне село. Значит недавні сусіди живут типер за границьою і вже ни пуйдеш ду свуєї церкви чи ду свуякув, то ж границю заоралі.
1 — То ж казав мні Юзік Кулікув, що якійсь більські начальнік писав вже ду білостоцького воєводи, щоб виселіти тут всіх православних, кутори живут до 20 кільометрув уд границі.
3 — Куди виселіти, що ти?
1 — Куди, до Советского Союзу або на тиї нови понімецькі землі, що типер в Пульщи. То вже напевно виселят і Кліщелі, і Чиремуху. І то мусіт правда, бо казав тоє Юзікові його тесць, кутори є радним в Більську, то хіба знав, що гуворит.
4 — Ой, то ни дай Боже. Нима ж ничого гуршого як покідати всьо своє добро, могили дідув і прадідув, їхати невідь-куди і ни знати, що там тибе чикає.
2 — Ну, я никуди ни пуїду. Я ж оно чуть одбудував свою спальону хату. Тулько намучився. І типер маю її зуставляти, куму?
3 — Нихто тибе, Мінько, ни буде питати, хочеш ти чи ни хочеш. Буде приказ, приїде вуйсько, пудставлят вагони і пувезут куди схочут. То ж так вже робилі совєти.
2 — А я всьо румно никуди ни пуїду, нихай вже мине ліпш застрилят на свуюй зимлі.
3 — Померти то ни штука, штука вижити в такії часи.
4 — Я ни пуйму, чого ж вуни хочут нас вивозити? То ж ми ни против тої власті і ни вороги Совєтского Союза. Куму ми перешкаджаєм? І за що нас ни люб'ят?
1 — То ж пересиліти тулько народу то ни просте дєло. Сам Білосток того ни зробит. То приказ мусіт дати Варшава, алє раній мусят ще договоритися з Мусквою.
4 — Може в Варшаві розумнійша власть і ни схочут нас карати, бо і за що.
3 — Ну і живі типер ни знаючи, чи як посієш, то зужнеш, чи нас вже тут ни буде.

II: За Ґерка

(*два мужчини, жид Йосько, дві баби і дядько Сидор*)

1 — Добрий день. Я ду Тудорка. Хочу пуданє написати. Нима?
2 — То ж нима, пуїхав ду ліса. О, вун вчора три пуданя писав. Зараз ще в полю руботи нима, то всі хочут ліс рубати. А твої дивчата вже ж в ліцеї учаться, то ни вміют написати?
1 — Не хочут, вуни ж ніколі ни писалі, то може і ни вміют.
2 — А ти що, тоже хочеш хвої зрубати?
1 — Ну, хоч зу три штукі, треба якуюсь приставку до хліва добудувати, бо скотині тисно.
3 — А в тебе мнуго того всього є?
1 — То ж двоє кони, три корови, тьолка, двенадцять овечок, чотири кабани, ще й поросятка є.
3 — Ну, то ти вже розбагатив.
1 — Ага, розбагатив — на руботу, од ранку ду темної ночи. Робиш, робиш, а толку мало. Зимля в мине слабая. Добре, що є де курови пасти і молоко приймают, то хоч раз в місяць свіжи груш чулувік має. Є чим за станцію для дивчат в Більську заплатити. Вуни ж ни дуїжджают поїздом, а живут там. Треба старатися дити виучити, щоб ни мучиліся так як ми. (*збирається йти*)
2 — То вже втикаєш, ни хочеш з нами пуговорити?
1 — Нима часу, треба ще їхати на млін, осипку намолоти, а то кунчається. А кулі Тудорко приїде з ліса?
2 — Ну, вун рано пуїхав, управився і пуїхав, а вже убід, то мусіт десь за годинку й буде.
1 — То я вже може одвечурком зайду. Бувайте здорови. (*виходит*)
3 — Вун роботяга, а то ж ничого ни мів, був круглим сиротою, а розжився за тиї останні рокі, колі людям льокший стало.
2 — Як добре дбаєш, то й добре маєш. Бо такім людям то і Буг помагає, бо вуни варти того.
3 — Ой, ни всім. Бач, що сталося з Володькою Кузлом. Вун тоже за руботою світу білого ни бачив, а висною кунь

eprasa.pl 2b708070b5

йому здох. Добре, що люде толокою зоралі йому і посіялі пока сам куня купив. А типер клуня йому згорила, свої дити пудпалілі, а вун сам, витягаючи січкарню з огню, ще й одне око стратив. А й жунка його як висохла з гора, ребрамі світит.
2 — На всьо Божа воля, ни нам судити. Алє шкода, як нивинни люде страждают нивідь за що.
1 — То ж кажут люде — хто без долі вродився, то нивинно страждає і сльози проліває.
2 — Сльози гору ни пуможут, треба уповати на Бога і рук ни покладати, а трудитися. То ж не вічно сонечко захмуроне, воно ще засяє і всіх обогриє.
3 — То правда, всім нам ни можна нарикати, бо люде живут типер ни кєпсько. Ми живем в щаслівий час. Нима типер голодних і оборваних, нима вуйни, ни ходят банди, можна спокуйно спати. А гроши є, бо Ґєрек дав всім нам старим имиритуру. Дай Боже йому Царство нибесне.
2 — Ну, некотори вже й направду розбагатилі. То ж вже в нас три мурованкі стоят, а Павол Хвилінув то навіть самохода «Сиренку» купив. Грих було би нарикати на дісєйше жиє, аби оно здоров'є і вуйни ни було.

(*приходит дядько Сидор*)

5 — Добрий день вам.
2 — Добрий день, дядьку Сидор. Сідайте, ви ж пішком пришлі з Дубривуди.
5 — Ну, я вже ворочаюся, ду склєпу худив і, думаю, зайду ще ду тебе Манька, може ще маєш тую капусту, що мні зимою давала.
2 — Є, є, я же ж щороку квашу виліку бочку, то й нам аж ду літа хватає.
5 — То дай Маня ще миску, бо типер висною барзо чогось квасного хочеться, а капуста в тебе смачна.
2 — Добре, ще й пару огуркув вам дукіну, я їх тоже мнуго наквасила.
5 — Дякую, дай Боже тубі здоров'я. А може грибув сушоних в тебе нима, то я принису.
2 — Ни треба, в нас є, син назбирав мнуго красьнюкув і правдзівкі є.
5 — А в мене є ще грушкі гнилкі, то я принесу.
3 — А як ви дутрималі їх ду висни?
5 — В нас на полях тиї дикі груши ще рустут. Назбирав їх, видер я в клуні в сіні в стороні глубоку ямку і там вуни зимувалі, а типер смачни, такиї сулудкави. Ну, то бувайте. Я вже уддохнув трохі, то й пуйду далій.
3 — А кулько вже вам дядьку літ?
5 — Блізко див'яносто.
2 — То ж ви і тамтого року казалі, що блізко див'яносто.
5 — Ну, а типер ще бліжий стало.
2 — Всього доброго вам дядьку Сидор. Зайдите ще кулі, то ще дам.
3 — То й правда, що типер, висною, хочеться чогось того літнього. Знаєш, я вчора перши раз пумаранчи їла. То ж раній їх не було, а то якраз привизлі ду склєпу і я купила три штукі, бо барзо хотилося пупробувати, і пукі душла ду хати, то й з'їла, буялася, що муй старий буде кричати. То ж вун каже, що пумаранчи то тулько для дити, а ми можем убуйтися і без їх, нима чого гроши тратити.
2 — То вун у тебе такій скупий? Що, йому всьо мало?
3 — Вун так всьо ще по старому думає, а типер жиє хутко міняється. Для його то всьо ще грих в день лягчи трохи. Цілий час всьо топчеться, шукає якоїсь руботи. Кажу: «Сядь, уддухни», а вун: «Уддихати то я буду на могилках». А той перший рук, як здав землю, то ходив як туман, місця субі ни муг знайти. Як висною люде їхалі в полє орати або літом до жнива, то хувався за хлів або за дериво, аби оно його люде на пудвурку ни бачилі. Встидався, що вун ни їде в полє. А чого ж тут встидатися, ми ж ціле жиє робилі як воли. І типер нам старим всього хватає, а от молодим бульш хочеться, всі ду городув пруться, панського жиця хочут.
2 — Ну і добре, ни будут мучитися так як ми. Вуни розумнійши.
3 — А я думаю, як є добре, то ни треба шукати лєпій.
2 — Ну, то ти одна такая, бо ж всі хочут ліпш жити.
3 — Алє хто ж буде землю обробляти? Стариї довго ни потянут.
2 — То ж кажут, що там, де богатши вйоскі, то вже і трахтори люде купуют, а то мнуго льокший. Трахтор сам оре, а ще й господара визе.
3 — А і зимля типер ліпш родит, навози муцьно пумагают. Голуду ни буде.
2 — Ну, бо збуже і кажду рослінку треба так як чоловіка, накормити і напоїти, тугди вродит.
3 — А як часом і ни вродит, то можна в склєпі купити, то ж якійсь груш чоловік має. ... О, глянь, хтось чужий сюди йде. В капелюшові, і машина на гуліці стоїт.
2 — Ну, а чого ж вун од нас хоче?

(*входит Йосько*)

4 — Добрий день вам, добри люде. ..... Не пузнаєш мине Маня?
2 — О Боже, то ж то ти Йосько. Пу голосові пузнала. Який ти пан типер, а був такий хлопчик (*Йосько цілує в обі руки Маню*). Ой, ни треба мине по руках цілувати, що ти.
4 — Я не по руках, а ноги повіньон вам цілувати. Алє вже люде мні сказалі, що твої батькі, а мої спасителі, вже не живут. Ой, шкода, шкода, я так хотив їм сам подякувати. А давно вони померлі?
2 — Ну, батько то вже з десять літ буде. Висною, на полі, розкидав гнуй пуд картохлю і упав, серцє ни витримало. Кунь сам з возом ду хати прийшов. Ни було куму ратувати. А мати то лони, якраз пуд Руздво пумерла. Два останні рокі то всьо хворила, алє ду шпиталю ни хотила йти. Мусит хотила при мні вмирати. І так пумалу згасла.
4 — Ой, шкода, ще ж моглі би жити, то ж ни такії стариї булі. Зайду на могилкі, поклонюся їм.
2 — А де ти, Йоську, живеш типер?
4 — Типер в Ізраїлі. Як мине од вас забралі, то я два рокі жив в Лодзі, в інтернаті для таких як я жидувскіх сирут. Алє ни муг я тут жити, зустався ж сам як палєць. Всіх — батькув, дідув, сестри, тьоток і дядькув, всіх петнадцять чоловік німці замучилі в Треблінці. Я вже там був, помолівся. ..... З початку було тяжкувато. Жив у кібуці, служив в армії, воював з арабами. Потум оженився. Маю четверо дити, свуй невелікій гешефт, не можу нарикати.
2 — Йоську, ти в дурозі, то мусіт гулодни? То я зара напеку картохляних пляцкув. Ти їх любив.
4 — Ой, Маню, ніщо мні николі так ни смакувало, як тиї тепли пляцкі, що ти мні приносила ду клуні. Я їх смаку ду смерти ни забуду. Алє ни маю вже часу. Мушу ще дісь їхати ду Вурлі. Просілі мине там з людьми поговорити і здйенцє бужниці зробити, а шофер чекає.
3 — Маню, то й вам треба зробити здйенцє з Йоськом.

eprasa.pl 2b708070b5

4 — Ой, добре, зробим коло клуні, де ви мине переховалі. .... А я вже подав папери до Яд Вашем, щоб вас медалью нагородилі за спасіння мене. Запросимо тебе, Маню, до Єрусаліма і посадимо разом деревко пам'яті про вас.
2 — Ой, Йоську, я же ж нигде в світи ни була, то я ни дам ради так далєко їхати.
4 — Не буйся Маню. Люде в Варшаві пусадят тибе в самольот, а в Ізраїлі я тубою займуся, будеш в мене жити. ..... Ну, всього доброго і до нової зустричи. (*цілуються і Йоську виходит*)
3 — Бач якая радость. Ни забув Йоську про вас. Навіть ще вміє пу-нашому гувурити. .... О, вже хіба Тудорко приїхав, то я пуйду до себе, пообідаю. .... (*виходит*)

(*приходит Тудорко*)

2 — То вже давати їсти чи раній викинеш хвої?
7 — Давай, то поїм і троху уддохну, ще ду вечора далєко. .... (*їсць*)
2 — Ой, то ж сідила в мене Варка і знаєш, хто прийшов — Йоську. Аж з Ізраїля приїхав.
7 — Ой, то шкода, що мине ни було. Цікаво було би з їм пугувурити.
2 — А приходив тоже Альошка Треп, пуданє написати. Казав, удвечурком ще прийде.
7 — Добре, напишу. О, то вун мні поможе тиї кльоци зложити, буде льокший.

(*приходит Андрийко*)

Щось ти дісь Андрийко пузній зу школи прийшов?
6 — Бо ми по уроках ходилі ще на релігію. Нас нови батюшка учив.
7 — Ну, і як, спудобався тубі вун?
6 — Так, цікаво було. Ми гувурилі про Добро і Зло.
7 — А що вун вам цікавого сказав?
6 — Діду, батюшка казав, що є люде добри і погани і з тимі кєпськіми не треба жодного дєла міти.
7 — Ну, що ж, добре батюшка казав.
6 — Алє вун не сказав, як пузнати, хто добрий, а хто кєпській чоловік.
2 — Ой, часом то треба вилікій розум міти, щоб добро од зла оддиліти. Бо, буває, хочеш добре, а виходит кєпсько.
7 — Ни знаю, що батюшка думає, алє я думаю так — якщо чулувік тишиться, колі зробит комусь добро, то вун і сам добрий, а як тишиться, зробивши кумусь кривду — то добра уд його ни сподивайся.
6 — То мусіт і я недобри, бо вчорай вліз я на плут і украв у баби Гриціхі три вилікі груши і барзо тишився, бо булі такії смачни.
7 — Ну, груши то дурниця. Алє якщо барзо хотилося тобі груш, то треба було попросити бабу Гриціху і вуна дала би тобі їх. Груша виліка, вуна їх не переїсть, сама роздає дитям, бо ж своїх внукув ни має. О, щоб ти зробив бабі виліку шкоду, і то навмиснє, то було би кєпсько. Алє буває, Андрийку, що часом і добри люде зроблят щось погане. Всяк буває, нима святих люди. Часом щось на чоловіка найде або нап'ється і біду робит. Алє путум муцьно шкудує. Мучит його совість. Такім людям треба прощати, бо вуни однако бульш добра роблят чим зла.
2 — Батюшка хіба вам, Андрийку, казав, що пу смерти добри люде йдут ду неба, а злиї ду пекла. То, як будеш добри, то пуйдеш ду неба.
6 — А я, бабцю, не хочу вмирати. ...
2 — Ой, ти ни вмреш, ти молоденький, будеш довго, довго жити. А в небі добре людям, нима чого буятися.
6 — А в небі тулько добри люде, поганих нима?
7 — Ой, Андрийко, нихто ни знає, хто там є, а кого нима. Бо ще нихто з неба на землю не вернувся.
6 — То я типер пуйду і ще побавлюся троху з хлопцями. ... (*одягається*)
2 — Андрийко, мусит дощ буде, бо так тепло і хмари збираються. А перед дущом, о так пуд вечур, то комари муцьно тнут, а в тебе ж уши наверха.
6 — Я комара ни боюся, бо вун, як хоче вкусіти в ухо, то раній дзвонит — дзз, дзз, щоб зналі.
7 — А як хоче вкусіти в руку чи ногу, то ни дзвонит?
6 — Може й дзвонит, алє вун тихо дзвонит, а як далєко од уха, то і ни чуєм. А може і знає, що ми ни чуєм, то нащо дзвонити.
7 — Ну й ти придумав, алє розумно, молодець.
2 — Ну, добре, пуобідалі, то й можна типер спокуйно уддохнути. ... (*дід виглядає в окно*)
7 — Ой, ни уддохнеш, знова чорт нисе Варку ду нас.
2 — А ну її, надоїла. Скажи, що мине нима. .....

(*баба виходит*)

3 — Добрий день, я ще ду вас. А Манькі нима?
7 — То ж пушла десь ду кури і довго нима, пуйду зубачу. .... (*виходит*)
3 — І ти Андрийку кудись ідеш?
6 — Іду пубавитися троху. А ви, бабцю Варваро, не буялися того чорта?
3 — Якого чорта, що ти гувориш!
6 — То ж дідо дивівся в окно і казав, що чорт знова несе Варку до нас.
3 — То бодай вас всіх той чорт побрав, а я бульш ду вас і не прийду. ... (*виходит*)

(*приходят дід з бабою*)

7 — Ну, а де Варка, вже так хутко пушла?
6 — Пушла, бо кулі я спитався про того чорта, що її принюс, то вуна схопилася з крисла і поперла ду хати. А ще сказала, що ду нас вже бульш не прийде.
2 — О, то й добре. А то сідила в нас цілимі днямі, що навіт пернути ни було як.
7 — То й слава Богу, що хоч чорт помуг нам одчепитися уд єї. А ти, Андрийку, знова добру штуку придумав. Ти заробив гостинця. Я приховав для тебе орихі .... (*шукає*)
Щось нима. Де ж вони пропалі?
6 — Діду, то я ще вчора вечером до їх добрався. Смачни булі.
7 — Бачу, що нічого уд тибе ни сховаїш. Алє нічого, що з'їв, бо ти їх заробив. Скажу й батькові, що ти молодець.
(*Андрийко виходит*)

ВИГАНЯЄ ЖУНКУ

(*тесть, тисцьова і зять*)

2 — О, ще зять ду нас в гости йде.
8 — Добрий день.
7 — Добрий день. Добре, що прийшов. Є в мене розговор з тубою.
8 — А мні тоже треба з вами пуговорити.

eprasa.pl 2b708070b5

7 — Дочка каже, що ти хочеш її виганяти. Чуго ж вуна тубі ни пудобається? Чуго ж юй бракує. То ж і ціцята, і сраката.
8 — Ага, ще й ду того язиката.
7 — То всі баби язикати. Тулько ни треба слухати всього, що вуни гуворат. Хай слова на вітьор літят.
8 — Як цілий день трайкоче, то аж уши пухнут і голова починає боліти.
7 — То ще ни виліка біда, уд того люде ни вмирают, аби оно роботяща була, а вона ж руботи ни боїться.
8 — То в день байкі, горий вночи що виробляє, спати ни дає. Кулько можна, я вже ни витримую.
7 — Ааа, то тут твоя біда. Гінши то би тулько тишився з такої моторної жункі, а ти мучишся. Бачу, якось скорчився, зморщився. Толку в вас мусіт ни буде. То треба було раній, перед висільом пупробувати, чи ви до себе пасуєте, чи нє.
8 — Я пробував, тугди смакувало.
7 — Ага, що було солодкє, то вже гуркє стало.
2 — Бач, Товцік, то так часом буває. Як пуженяться, то з пучатку ни всьо їм виходит, алє потум, пумалу, всьо вкладається як треба.
8 — Я вже натишився єю, аж пу горло. Бульш ни хочу.
7 — Алє як вижинеш нашу дочку, то будеш мусів і тьолку оддати, я ж тобі її в пусаг дав.
8 — То я вам навіть курову дам, тулько заберите тую свою дочку.
7 — Ну, як курову, то треба пудумати.
8 — Думайте, думайте, аби оно ни за довго.
2 — Гляди, аби оно ти ни шкодував, бо наша Люба то субі чулувіка знайде. А тубі буде тяжкувато.
8 — Тяжко то мні типер, а жунка то мні ни потрибна. Мама наварит і опере.
7 — А думаєш, що господарку биз жункі то так льогко вести.
8 — Господарку то брат буде обробляти, а я пуїду ду Америкі дуляри заробляти. Там за день бульш заробляют чим тут за місяць.
2 — О, бач, що видумав. Думаєш, що там в Америці тулько чикают тибе.
8 — Не бідуйте. Дід Андрій писав, що пришлє запрошення і пуїду. Зароблю дуляри і буду тут паном, бо ж за одного дуляра можна купити навіть пув літра і ще й на закуску хватит.
7 — Ну, дуляри добра штука, алє як будеш їх тулько на горилку міняти, то паном ни станеш і дивчини субі ни знайдеш.
8 — Як будут дуляри, то напевно ни одна пуласиться, дам субі раду.

(*зять виходит*)

2 — Біда, встид перид людьми буде, як вижене Любу.
7 — Нічого, переживем. Алє тут троху то і твоєї вини є. Памінтаїш, кулі вуна була малая, як ти юй всьо найсмачнійше пудсовувала — їж, їж доню. Ну, і виросла такая здоровенна.
2 — Ну, чи ж дитяти міла шкодувати. Ти ж тоже хотив міти дочку, ми так її чикалі.
7 — Ніколі ни знаєш, якій зять пупадеться. Як добри, то так, якби ми мілі ще одного сина, а як кєпські, то й дочку можна стратити.
2 — Отуж-то, всяк буває. Пуйду вже, поросятка треба накормити і зіля свиням нарвати. (*виходит*)

СВАРКА З ЖУНКОЮ

(*приходит сусід*)

9 — Дай, Тодорко, чарку, напитися хочиться.
1 — Я, як хочу пити, то п'ю воду, ни горилку.
9 — Бач, вуда то тулько для горла, а мні треба душу пополоскати.
1 — А що тибе так мучит? (*наліває*)
9 — То ж як тулько прийшов ду хати, уд разу заверещала: «Куди тибе носило, де ти лазив. Пув дня прушло, а ти і ду хати ни заглянув». Ну, зусім озвірила. Убіда ни дає, всьо кричит. То я й знова з хати втюк.
1 — Ну, як до сусідок так часто заглядаєш, то й ни дивуйся, що тибе з хати виганяє. Ти такій юй ни потрибни.
9 — А чи ж я був такій кєпській? То ж добре господарив і дити виучилі, в світ пушлі. А юй типер, що ни зробиш, всьо кєпсько. Всьо робі по єї команді. То ж курови то я дою. А каже ще мні огород полоти, окна мити, то ни муя рубота. А от вчора, принюс рано дров ду печи, то юй за груби, нисі назад. То ж раній паліла тимі самимі, і булі добри. Шукає зачепкі, аби оно покричати. Ну, як з такою бабою жити? А то ж жилі ми з субою ни кєпсько і чому такою стала.
1 — Мусіт ни даром рускі говорат — Всє дєвушкі ангєли, но откуда жони вєдьми бєруться?
9 — А найбульш мине знервувало тоє, як сказала: «Вузьми мопа і зробі пурадок з пудлогою в кухні». Ну, правда, дві доскі в пудлозі троху ни рувни, треба вирумняти. Типер навидумувалі тих всякіх елєктричних машин ду роботи, вже гебля ни треба, алє про мопа я ни чув. Питаюся, що то за машина, а вуна тулько сміється. А я ж на спеціальних курсах ни був і ни вмію обслуговувати того мопа.
1 — Ну, як так тобі кєпсько, то пошукай гіншої баби.
9 — А куторуй я путрибни, вже за старий. Кулісь, памінтаю, як Манці Сахаровуй, а вуна ж ранувато овдовіла, сусідка сватала Ігналька Якубувського, то вуна сказала: «А нащо мні такій старий путрибни, тулько кліна йому прати».
1 — То ти на мулодших ни оглядайся, як ни маєш ду їх з чим «стартувати», а «стартуй» ду старших — з емиритурою, напевно ни одна поласиться.
9 — То так оно льогко сказати. То ж п'ятдесят літ разом прожилі. Ну, як типер розходитись. А що дити і внуки скажут, ни говорачи вже, що пудумают. Напевно не інакш, як тоє, що старий дід зусім здурив.
1 — Мішка, вудкою ти дєла ни наладиш. Треба мусіт Парасці бульш пумагати. Вуна вже ж тоже старая, ни здужає. А теї тупанини хватає і огород у вас вилікій.
9 — Ага, дай бабі волю, то пупадеш в ниволю. То так, як би тибе в ярмо запраглі. Раз попустиш, то вже ни викрутишся.
1 — Бачу, що тубі вже ниць ни пуможе. Будете жити як кут з субакою. А то ни жицє, а мученіє.
9 — Ну, алє ж жити якось треба, такая вже моя доля.
1 — А от Марко Прузинич бач як устроївся. Вун, щоправда, споро мулодши за тебе і давно вже з жункою пусварони, навіть ни гуворат з субою, а типер частенько заглядає ду Вулодькі Пирдуна і там йому добре.
9 — А чого з такім гуркім п'яницьою дєло міти?
1 — Вулодька п'яниця, алє хлопець щирий. Пустав йому пув літра, то і жункою з тубою пудиліться.
9 — А хоча байкувата вуна?

eprasa.pl 2b708070b5

1 — О, гладка баба, і ни удин вже пуласився, то ж самогонку хлопці жинут, а вуна ни шкудує, каже — всім хватит. Кажут, що в їх кужне дитя уд іншого батька.
9 — То як вуна охоча і всім їм добре, то чого ж. Я на такоє дєло вже за старий, а рузпусти типер всюди повно.

В ҐОСПОДІ

1 — Ну, нима вже Шума, то можем субі спукуйно посідити при чарці.
2 — А що, вже був суд і засудилі його?
1 — Ни засудилі, то ж ни вун побив, а його побилі. Алє вже одишла йому охота сюди приходити і буянити, бо знає, що люде вже пириставлі його боятися.
3 — Ну, бо Сали його добре натрепалі, тулько як вуни далі ради такому медведьові?
1 — О, то Пєткові заслуга. Я ж тугди сидив при сусідньому столові. Ни знаю чому, алє як Шум ляснув одного і другого по морді, то вони ни втеклі, як то раній з ґіншими бувало, а Пєтька вскочив йому на хрибет і вун вже ни муг барзо рухатися, то Павол тугди давай його кулаками обкладати, аж зуби вибив і кров потекла. Вони повалілі Шума на землю і товклі ногами, ребра поламалі. Добре, що люде їх одтягнулі, а то би і на смерть його забилі.
2 — Вони ж брати, то одьон за другого стояв.
3 — А Салув засудилі?
1 — Ну, як ни засудити, як чоловік так покалічани. Алє ни мнуго далі, по рокові.
3 — То правда, ни мнуго, бо посидят пув року, а потум то могут їх випустити.
2 — Зара зима буде, то руботи в полю нима, а висною вийдут і посіют що треба, гуспударка ни пропаде.
3 — Бач, а Сашку Марцинового ни засудилі, а то ж вун злодій, літом украв у люди овес.
1 — Бо вони полюбовно дугувуриліся, пушкодувалі його, бо ж має малиї дити і хто би господарив.
2 — Алє як вуни йому дуказалі, що то вун вкрав, на полю ж ни злапалі, а в клуні всі снопи такиї сами.
1 — Бо їм пощастило. Альошка Каліш тугди дижурив на переїзді і бачив, що десь коло пувночи якаясь фура зо збужом переїжджала колію. Вун чулувіка ни бачив, алє по куньові пузнав, що то мусіт Сашка їде і сказав тоє Сєньці Сімьонувому.
2 — Алє ж вун ни тулько в Сєнькі тиї снопи вкрав, а ще й у Фьодора Селевкового і у Ґалецької.
3 — Ну в єї то мусіт по ошибці. Сєнька і Фьодор то гуспадари, а вуна ж вдова і кулько теї зимлі має. Потум сам завіз юй пув фури овса, бо мусі совість його мучила.
1 — Сашка з пучатку ни признавався, що вкрав, алє Сєнька сказав, що вун свої снупи пузнає, бо в'язав їх книбльом.
2 — Я й ни думав, що ще хтось типер книбльом в'яже.
1 — Пришлі вуни з поліциянтом ду його ду клуні, пучалі викідати овес зу сторони і, правда, знашлі снопи в'язани книбльом і тугди Сашка здався. Ще й жунка їх муцно просила простити, вуна казала, що николі ни крала, а тугди Сашка примусив її їхати з їм, щоб вкладати снопи на фури.
3 — Ну, бо хто ж то бачив красти типер з поля збуже. Казалі, що кулісь то було так і ни раз, кралі тоже копиці сіна на лонках.
2 — Бо кулісь люде жилі барзо бідно і всього бракувало, навіть хліба. А дісь же ж байкі, нихто ни голодає, ни треба красти.

III: Дісєйши часи

ПУ-НАШОМУ ГУВОРАТ

(*дві бабці, приходит внучка і чоловік*)

3 — Бабцю, я хочу льода купити.
1 — Добре, на тубі 5 злотих.
3 — То за мнуго, 2 хватит.
1 — То ж ти з Аньою бавишся, то й юй треба.
3 — Дякую. (*цілує бабцю і вибігає*)
2 — Бач, як хуруше твуя внучка пу-нашому гуворит.
1 — Ни тулько гуворит, а і в «Ранкові» спиває. Нидавно так почала, десь з пув року. Знаєш, якая кумедна історія була. Приїхала нидавно вуна ду нас, вітається, цілує діда, а вун питає: «No, jak tam u ciebie, Kasiu, wszystko dobrze?». А вуна йому відризала: «Добре, діду. То ж ти знаєш, що я добре учуся». І тут дід остовпінів. Стоїт і слова ни може сказати. Аж путум каже: «О, бачиш ти, бачиш ти». А я сижу і зу сміху трасуся. Бач, як діда ошарашила. Типер ду нас тулько пу-нашому гуворит, ще й питала, чому ни научилі пу-нашому гувурити, як була малєнька.
2 — А мої внукі ни гуворат пу-нашому. В Білостоці живут, а там всьо пу-пульську. Ридко приїжджают ду мене.
1 — Тамара, то ни Білосток виньон. Бач, Женік Василєвскі живе в Варшаві, а його дити як хуруше пу-пашому гуворат.
2 — Ну, алє вун оженився з українкою десь з Прусув і вуни вдома по-українську гуворат.
1 — А хто буронит твойому Павлові гувурити. То ж його жунка з Чиремхі і хуруше гуворит пу-нашому.
2 — Ни знаю, то ж ми кулісь ду його пу-пульську ни гувурилі. Я думаю, що то його сусід Ґжесєк так його пудучив. Вун учони, то й його слухає. Раз, як я була в їх, сама чула як казав: «Mieszkamy w Polsce, więc jesteśmy Polakami».
1 — Так гувурив, то значит ми всі пулякі? То ж наши батькі то й добре гувурити пу-пульські ни вмілі. То вун хоч учони, алє дурний. А вун пуляк чи руські?
2 — Ага, такій пуляк, як ти — Середа.
1 — Бачиш, типер жицє і люде сталі зусім ґіншими як кулісь. Язик наш забувают, алє і ду церкви вже менш ходят. Ти ж була в тамтую ниділю, і тридцять люди ни було.
2 — І ни всі вже ду споведі ходят. А то вилікій грих.
1 — То ж і муй старий вже також ни ходит. Каже, що як оженився, то пиристав гришити і йому ни треба.
2 — Знаєш, як батюшка добри, то і люде ходят, а як його ни люблят, то і ни ходят. Алє і ліниви люде типер сталі, воляться в хаті сідити і тилівізор дивітися.
1 — Бо никотори батюшкі то мают Бога тулько в словах, а ни в серцю.
2 — Та й батюшкі типер вже пучті всі пу-нашому ни гуворат.
1 — Ну бо стариї повмиралі, а мулудиї то й сами ни вміют гувурити.
2 — Алє стариї то переважно пу-російську гувурилі, хоча й вмілі пу-нашому.
1 — Типер, правду кажучи, то вже й нима барзо ду кого гувурити пу-нашому. Батюшкі вже мусят релігію учити пупульську, бо по ґіншому то вже дити ни розуміют. Як так далій буде, то і народ наш пропаде, всі пулякамі станут.
2 — Алє, на щастє, є і такиї дити, як твоя внучка Катя. А такіх, що люблят українську пісню, то є щораз бульш. Може й ни всьо наше пропаде.
1 — Щиру правду кажеш, Тамара, ну бо як ни любити

eprasa.pl 2b708070b5

наши пісні, як вуни такії хуроши. Слухаєш і наслухатись ни можеш. А серцє саме співає.
2 — Щасливі то люде, кутори вміют спивати. Якби я того хотила. Алє ни дав Буг ні голоса, ні слуху. Кулісь, ще дівчиною, пробувала спивати, то дивчата сміяліся, що я всі пісні на одну мельодию спиваю. То я й пиристала. Алє слухати то барзо люблю, на всі виступи хожу. А там то і старії, і мулудиї наши пісні спивают.
1 — О, вже йде твуй Іван, мусіт заскучався за тубою.
4 — Добрий день. Знова засєдилась. А пура убідати, їсти хочеться, вже в кішках жаби квакают.
1 — Їсти, ни срати, можна почекати.
2 — А, що ти ни можеш сам пудогрити? Зупа гутова на пліті стоїт, кутлєти на пительні, а салатка в льодувці.
1 — Як буде голодни, то з'їсць і холодне. А то ти його гудуєш як свиню пуросну.
2 — Ну, кутлєти то вун барзо любит.
4 — Можеш, ни можеш, як ти пудасі, то смачнійше буде.
2 — Бач, якій хітрий. Алє дісь поїж сам, а потум приходь ду нас, пуговоримо, а вичеру то вже я тубі дам, буде тоже смачна. (*чоловік виходит*)
1 — Догодиш чоловікові, то вун ліпший стає. Алє ти муцьно рознадила його, дивісь, а то ще зара марцепанув захоче.

З КІМ ЖЕНЯТЬСЯ

1 — Я ще хотила тибе спитати, бо ти ж була в церкві, а чия то такая хуроша дивчина на хорові спивала?
2 — Ни знаїш? Вітькі Путича. Приїхала ду батькув аж з Вроцлава.
1 — Ой, і ни пудумала би. То ж вун такій бридкій, а і його Сонька тоже ни красавиця.
2 — Бач, то так буває, що часом дитя вродиться ни в батькув, а в дидув або і прадидув. А кажут, що Сонькі баба була барзо хуроша і навіть якійсь царскій офіцер хотив женитися з єю. Алє почалася вуйна, пушов на фронт і слід пу йому пропав.
1 — Як то добре, що хоча літом дити і внукі приїжджают ду нас. Якось так цікавій і висилій робиться в Кліщелях.
2 — Ну і пузнаються між субою, дружат, а може хто і пуженіться.
1 — Ой, якось мало кліщелювці між субою женяться. Пириважно шукают десь далій. От, пару кліщелювцюв взяло субі дивчину з Суховульцюв, алє жодна ни хваліт свого.
2 — А кажут, як хлопець пуїде кудись на студия, то там де учиться, там йому й жунку дают.
1 — Хлопцям то ни штука ожинитися, вун хуроши чи ни хуроши, аби оно мів гроши, то вже й добри кавалір. Горий дивчатам, особліво такім спукуйним, нисмілим, як муя плєм'янниця Стефа. Ой, якая ж вуна добра дивчина, роботяща і кравчиха з єї добра, алє якось ни бирут.
2 — Бо вийти замуж то треба ще міти щастє. Бач, Аня Дудильова тоже ни перша красавіца і школи вилікої ни має, а хлопці ліпнут ду єї як ду меду, вибирай кого хочеш.
1 — Ну бо вуна такая висьола. Гуляти добре вміє і співає хуруше.
2 — Ага, алє матери то ниць ни пумагає, всьо ни має часу за тим гуляньом.
1 — Бач, типер мулудиї живут дісєйшим дньом, ни думают далій.
2 — Бо тиї хлопці то часом дурниї. Шукают субі якоїсь лялькі ду забави. А треба шукати щирого друга і добру господиню, а ни такую, що субі пазури на пув метра годує і тулько перид люстерком сідит.
1 — Бо й правда. Я паментаю, як кулісь старий Длужевскій на одному висілю хлопцюв учив: «Nie patrzcie na gębę i dupę, patrzcie na rozum i serce».
2 — Розказував муй старий, що кулісь пудобалася йому Геля Багрувска з Сухувульцюв і вун ду єї ходив. Раз, в нидилю, іде, а у себе коло хати сидит жид Борух і питається його: «Куди йдеш Сашка?». А вун: «Ду дивчини ду Суховульцюв». «Ой, ти дурний — каже Борух, — п'ять кільометрув трипати пішком, а то ж того гавна і в Кліщелях ни бракує». Сашка й пудумав, то ж правда, чого трипати? І пучав ду мене заглядати. І ни нарикає, каже, що добре зрубив.
2 — Бо ж кажут — мулудий то дурний.
1 — Типер то є й мнуго мулудих рузумних, вуни учони і по світі їздят, а там тоже можна мнуго чого научитися.
2 — Мні здається, що ни той найбульш рузумни, хто мнуго книжок прочитав, а той хто вміє рузумно жити і дити добре виховати.
1 — Ага, а то ни льогкє дєло і ни всім удається. То ж буває, що батькі і рузумни, і бугати, а син дурний як пень, ще й в чорта вдався.
2 — Ну, бо за гроши розуму ни купиш. А в бідних часом буває всьо наоборот, як у Гришкі Лівунчикового. Батькі ж обоє биз школи, а син якім дохтором став. Всі хвалят і всім пумагає.
1 — Алє Гришка рузумни чоловік і биз школи. А ни розжився, бо мало зимлі має і сам кульгавий.
2 — В нас же ж по сусідську огороди Залисохою. Кулісь, пу дущові, всі баби вишлі в огороди картохлю матикувати. І жодна дивчина ни прийшла матири пумагати, тулько ду Манькі Лівунчикової прийшов син. Тугди, паментаю, Катька Манчакова пухваліла його і сказала: «Вун має розум батька, а серцє матири». А ще ж був у пудставувці, а вже видно було, що з його будут люде. То ж правду Катька сказала, вун і рузумни, і добри.
1 — Кулісь ни було такої рузпусти як типер, то льокший було гудувати дити.
2 — Ой, то правда. Ничого типер дитям ни бракує і ду роботи нихто їх дісяй ни жине.
1 — То ж кулісь, аби оно що ліпше, то їлі за малінку. А всьо, що було солодкє, то було барзо смачне. Бо цукор в хаті то ни завше був, бо був дуругій. А якогось цукєрка то батько купував нам тулько пару рази в рокові, на вилікє свято.
2 — А знаїш, нидавно булі іменини мого внука Марка, то я йому купила чиколяду, і даю, а вун каже, що вже ни любит чиколяди, а воліться ляндринкі. Пудумай, чикуляду на ляндринкі поміняв.
1 — То ни тулько дитям так смак міняїться. Я там на висілях вже ни буваю, то ни знаю, алє на поминках то кумпи чи кубаси кулько хоч, а мало хто їх пробує, а от рузни салаткі то виїдают правє ду кунця. А нам же ж кулісь здавалося, що нима ничого смачнійшого як кумпа і кубаса.
2 — Бо типер то молодиї навіть ни знают того слова кумпа, а мнясо їдят щодня, то воно вже їм і надоїло. Люде типер муцьно розбазирони. Вуни ни бачилі біди. А ми кулісь мнясо їлі тулько на свято, а так то всьо з постом. Як то казалі — Часом з квасом, а порою з водою.
1 — А я ще пригадую такоє. Мні вже було хіба з десять

eprasa.pl 2b708070b5

літ. Я була у своєї колєжанкі Олі і бачила, як вуна їла кусок чиколяди, казала, що хрищони дав юй, алє мине ни пучастувала. А мні так хотилося її пупробувати, що я щодня, чириз тиждень крала у мами з курника по два яйця і на скупі продала їх. Здається якраз було кільо. Гроши хватило на одну чиколяду і я одразу цілу з'їла. Ой, як вуна мні смакувала.
2 — Бо кулісь то людям навіть хліба бракувало. Кулько жибракув з торбами ходило. Люде давалі по кускові хліба, а їйцє чи кусок сала або булкі, то тулько на вилікє свято.
1 — Бач, а дісяй вже жибракув нима, а всі баби з торбами ходят. Ха, ха...
2 — То можна посміятись, алє щоб ни тия торби, то і дісяй ни мілі би що їсти.

НУВУЧЕСНА КУЛЬТУРА

(*дві баби і чулувік — приходит чулувік сусідкі*)

1 — О, пудивітесь, як муй внук хуруше малює.
2 — Ну, хата якая хуроша і субачка коло єї як живая.
4 — От, дитя, а вміє пиридати красу. А тиї дісєйши артисти то оно сміх. Намалюют або зліплят нивідь-що і кажут, що то хуроше і люде вірат їм і платят вилікі гроши. Читав я, що якомусь французові навіть мільйон заплатилі за такую чудацьку картину.
2 — Аж мільйон? Ти правду кажеш?
4 — Хай мні язик удсохне, як ниправду кажу.
1 — Ну, мусіт то варте, кулі платят.
4 — За що. Вуни ж ни вміют так намалювати, як колісьні художникі хуруше малювалі. То й видумують всякі диковінкі. І хто найбульшу дурницю придумає, той найбульши майстер. Один такій вилікій скульптор поставив крисло на пьєдесталі для пам'ятника і призналі, що то вилика штука.
2 — Саме крисло, без чоловіка?
4 — Пусте крисло, дивісь і думай, що хочиш. А гінши то ще дурнійшу штуку придумав. Привіз на виставку спрасовану «костку» зломованого самохода і каже, що то його «дзєло». І сміх, і грих.
2 — І люде тоє оглядают?
4 — Ага, такії самиї артисти як вуни. А путом вгуворуют людям, що то вилікє мистецтво. Один другого хваліт, аби оно як найбульши гроши заробити.
2 — То хто дурний, то нихай платит.
1 — То ж кажут, що і в дісєйших театрах то виробляют невідь-що, голи баби по сцені бігают і моторами там їздят.
4 — Ну, бо є любітєлі всього. Казав мні Олєсько Романовіч, що його дочка, якая жила десь пуд Більськом, так кулісь любила театр, що на кужну нову виставу їздила ду Білостока зу своїм чоловіком. Вун працював в «Ґеесі». «Жуком» возив товари. А вуни ж свого самухода ни мілі і тим «Жуком» їздилі ду театру. Приїдут, а вона в довгуй сукні як дама. Вун здимає її з того „Жука", щоб ни пирикінулась. То навіть тиї, що «Мерцедесамі» приїжджалі, їм приглядаліся і дивувалі.
1 — То і дісєйши поети якіїсь чудакі. Ой, як я люблю хуроши віршикі читати, і пу-російську, і пу-пульську, і пу-українську, а і білоруські є хуроши. Почитаєш і якось так типлій на души стає. Бувало, як батько читав нам «Кобзаря» Тараса Шевченка, то ми з систрою аж плакалі. Як хуроше вун описав людську долю, страждання покинутої з дитятком дивчини, як вун муцно любив бідних люди. Я й сама пробувала такії прости віршики складати.
2 — І правду ти кажеш? То прочитай щось для нас.
1 — Добре, зара прочитаю.

Віє вітьор, ходят хмари,
Виглядає сонцє.
Бусли гнизд ни забувают
У нашуй стуронці.
На лонках курови
Травку заїдают,
У свої вимйона
Молоко збирают.
Пщоли смокчут
Цвіт висняний.
Нам смакує
Хліб румняний.
Літо добре тиж буває,
Хоча троху припікає.
Та зима десь загубилась,
Про нас, мабудь, і забулась.
Бо кулісь, інакш бувало,
Снигу падало, й ни мало,
І трищав вун пуд ногами,
А ми тишилісь санками.

2 — Ой, хуроши. Барзо мні подобається тоє: «Пщоли смокчут цвіт висняний». Я би так і ни пудумала сказати.
1 — Я кулісь з дида хотила посміятись і такій віршик написала, що аж встид читати.
2 — Ой, прочитай, прочитай, аж кортит послухати.
1 — Ну, добре. Хай і вун послухає, а то може вже і забув.

Ой, в мине охота,
Ой, в мине виліка
Ой, дуже я хочу,
Хочу чоловіка.
А той муй дідусьо,
Тулько й тоє знає,
Що свойого внука
Весь час притуляє.
Я ж бабця — ще байкі,
І моторна тоже,
Всьо діда ласкаю,
А вун щось ни може.
Внука і я люблю,
Вун такій гарненькій,
Алє муй дідусьо
Тоже хурушенькій.
Ой, як я згадаю,
Що ми вичовпалі,
Колі наших діток,
Діток майструвалі.
Що ж вже мні остало,
Тулько споминати.
То ще й так ни кєпсько,
Бо є що згадати.

2 — Ну й ти дідові присоліла.
4 — То ж биз солі то й нима смаку.
2 — А чому ти так нарикаєш на типєришніх поетув?
1 — Кулісь мні пупаліся якіїсь віршикі такого поета, то я й ни поняла, про що вун там пише. А й ни складають-

eprasa.pl 2b708070b5

ся вуни хуруше, бо вуни ни римовани. То я таких бульш і ни читаю. Може учони люде то щось там бульш понімают, а я ж но пару зим ду школи худила. Була дурная і зосталась такая. Кулісь то ж дити ни училі. Казалі: «З книжок хліба їсти ни будеш» і гналі ду руботи. Кулісь хлюбою розуму училі.

4 — Ну, а бач, як вийшло. Типер всі знают, що з книжок хліб смачнійший.

1 — Бо по вуйні то люде ще ни понімалі, що вже й пудставувкі за мало, треба дити далій учити. Навіт найбугатши не училі.

2 — Бач, а то ж Кєрдиль ни барзо і бугати був, а сина вичив на інженєра.

4 — То ж я уд його лєпі в школі учився, а мушу за плугом ходити. То ж муг би тоже кімсь бути.

2 — Правда, що учони ліпше жицє мают. Тулько, що типер тиї дити то і книжок мало читают. Всьо сидят в тих своїх компутерах і телєфонах. Скуль вони розуму набируться?

1 — То ж кажут, що типер в тих компутерах розум з цілого світа сховалі, то й ни дивота, що дити всьо там заглядают, їм же ж цікаво.

4 — Ни знаю, що то типер буде. Бо типер, мусіт, вже дити з тою комуркою в гулуві на світ родяться, а путум ни розстаються з єю навіть як ідут срати. А нам старим то вже вуна ду гулуви ни влізе. Тулько того всього навидумувалі, що вуно нам ни путрибне, а мулудиї вже биз того жити ни можут.

2 — А памінтаїте, як тиї перши спутникі пускалі? Як всі люде казалі, чого то вони на небо пруться, кому то буде потрибне. А типер бач, як хуруше пугоду пуказуют. І що скажут, то всьо збувається.

1 — То ж як син звонит ду нас з Америкі, то тоже чириз тиї, що кружаться над зимльою і вуни цілу землю бачат.

2 — Ой, то ж муй Толік пуказував у свуйому компутери нашу хату і цілу гуліцю, і всьо як живоє.

4 — Типер то всі барзо розумни сталі, аби оно од того вилікого розуму біди вилікої ни було. Бо з вилікого розуму то і здурити можна.

НОВОЧЕСНИ ВНУКІ

(*дид і три баби*)

1 — А кулі то буде типер Вилікдень?

2 — Чикай, типер то ще но пульська Вєльканоц буде, а наше свято в тому рокові чотири нидилі пузній.

1 — А чому то так інакш називається — в нас вилікі день, а в їх виліка нуч?

4 — О, я добре знаю, бо то кулісь в нас на христинах сам батюшка розказував. В нас Вилікдень, бо батюшкі жонати, то їм день довгій, чикают ночи — а ксьондзи ж ни жонати, то їм нуч довжиться. Ой, довго всі сміяліся.

2 — То висьоли батюшка був, мусіт вже пару кілішкув випив?

4 — Ну, як же ж на христинах ни випити. Всі висьоли булі.

1 — Щось Наді довго нима, а гувурила, що ду нас прийде.

2 — Ну, щось затримало її, може хтось прийшов.

(*входит Надя*)

1 — А ми тибе вже споминалі, ми з гудинку тут сидимо.

4 — То ж чуть оно мої гости з Білостока пуїхалі. Дайте сісти, бо натупалась.

1 — То тубі внучкі ни пумагают?

4 — Ну, якось просити ни випадає, то ж вуни на якійсь викенд приїхалі, одпочивати.

3 — А дочка, вуна тоже ни пумагає?

4 — Іренка ридко приїжджає. Вуна пириважно в нидилю бире дудаткови дижури в шпиталю, бо тугди пудвуйно платят, а вуни ж збирают гроши на бульшу квартиру.

1 — Значит, як ни научила внучкі пумагати, то ду смерти будеш так тупати.

3 — Ой, баби, є на тоє рада. Рузказувала муя свуячка з Кузави, Вєрка, що в єї так само було. Вуна була служанкою для своїх білостоцькіх внукув. То навіть дид ни витримав і придумав хітру штуку. А вуни в єї такії новочесни, екологічни. Всьо казалі, як то кулісь було добре, ни було того смуроду в містах. Воздух був чистий, а їдло було просте, алє здорове, екологічне. Як зубачилі, що баба вкінула ду печи плястикове пуделко по сметані, то розкричаліся, що так ни можна, що трує атмосферу, а за тоє карают.

2 — Ну, бо й правда, люде палят тиї плястикі, а вуни ж направду смирдят.

1 — Вже щораз менш палят, люде понімают. А як часом вкінеш якоє одне пуделко, то ще ни біда, на силі воздух чистий, його так хутко ни отруїш.

3 — Чикайте, я ще ни кунчив тоє, що почав. А то було літом. Тиї внукі приїхалі ду дзядкув на дві нидилі. Чириз тиждень, колі тиї внукі вже їм надоїлі, бо навіть їм бабина зупа вже ни барзо смакувала, дид каже: «Ви молодиї розумни люде, мусит правду кажете, що колісьнє жицє то було найздоровше. Ну то й ми уд завтра будем їсти так, як їлі ми кулісь, як булі такії молодиї як ви». На другій день, рано, баба напикла гречаникув. Спочатку втишилісь, що то щось староє, а для їх нове. Пусмакувалі і троху скривілісь. Ну, алє з'їлі, бо їм ни випадало уд разу зганити. На обід баба наварила товканиці, якої троху пухльобалі, і нічого ни сказалі. А на вичеру був каплун, прикрашони трохи олією. Його то вуни тулько пупробувалі і уд разу удлужилі ложкі. На другій день всталі вуни раненько і сказалі, що їм дзвунилі і вуни мусят хутко їхати ду Білостока. Навіть ни схутилі пудивітись на приготовльоний бабою сніданок (ха, ха, ха). Вони од'їжджалі, а дид єхідно ще казав: «Приїжджайте, приїжджайте, ми вас завше будем кормити екологічно».

4 — Ну, і на довго виполошилі їх з хати?

3 — Казала Вєрка, що приїхалі аж пуд Руздво, бо їм барзо захотилося свуйскої купчоної кувбаскі.

2 — Бач, ни дуцінюют дісєйшого жиця, а старого ни понімают. То ж ніколі наши предкі ни жилі ліпш, як нам типер живеться.

3 — І мнуго довш люде типер живут. Кулісь, як кумусь ду сорока літ, то казалі, ще мулодуватий, а в шисдисят то вже булі старикі. А дісяй то і в шисдисят літ никотори баби крутят жорнами як молодиці.

4 — Правда, типер лєпі живеться, алє чогось на души ни спукуйно. Той світ так хутко міняється, що ни знаїш, що то далій буде. А може то смерть ду нас вже збирається і тому боїмося.

3 — То ж типер в церкві «Многая літа» то ридко спивают, а мнуго частій «Вічная пам'ять».

2 — Бо ж ни знаїш скуль і якая біда ду тебе прийде. Знає-

eprasa.pl 2b708070b5

те, що нидавно внук ду мене сказав, що Бога нима. А йому ще ж оно 16 літ, що вун понімає. Я то так пережила, ду дохтора мусила пуйти, так серцє буліло.
1 — А хто ж його так научив?
2 — Ни знаю, скуль то в його взялося. Може з книжок, бо вун то, інакш як кулєгі, мнуго їх читає.
3 — То може так бути. Бо кулісь в Їлянці жив такій Сахарко і, кажут, що вун од читаня здурив. Вун цілу «Біблію» напаметь знав. Шкоди людям ни робив, ни був зусім дурний, алє блудив.
2 — Я ни знала, що вже мні робити, бо батькі якось так муцьно ни перейняліся. То я пупросила батюшку, щоб з їм пугувурив. Буялась, що вун ни схоче пуйти ду батюшкі, а пугодився з ухотою. З гудину з субою гувурилі. Приходит ду хати якійсь такій ни висьолий. Ну, я питаю, що батюшка казав, а вун — що старої дугі ни рузогнеш. Я аж заплакала, ну як так можна.
4 — Ну, вун мусіт йому і щось гінше гуворив. Алє дісяй батюшкі знают, що мулудиї свуй розум мают і з їмі треба осторожно гувурити, бо вуни часом ни дурнийши од батюшкув.
1 — Ну й твуй внук тоже рузумний, добре учиться і шанує нашу мову. Вун же ж николі з нами пу-пульську ни гуворит, а кулько старих пісень знає. Бач, а рилігію нашу ни шанує. То ж всі знают, що биз Бога ни ду пурога.
3 — То як же ж биз Бога той світ зрозуміти? Як то може бути так, що світ ни має ни пучатку, ни кунця, що вун завше був і вічно буде?
4 — Людським розумом того ни пуймеш, то Боже твориння.

СТАРЕЧА ДОЛЯ

(*баба і дид — ліжит*)

1 — Щось, батьку, ду нас Павлік дісяй ни приходит, а обіцяв.
2 — Ну, може ще в руботі зустався. Може ни може.
1 — Може й ни може, алє хучий всього знова п'янствує, а про нас забув.
2 — Муцьно ни нарикай, то ж вчора був, мягкої кувбаси нам принюс, вун добрий.
1 — Добрий як твирезий, алє як нап'ється, то навіть ду хати ни дасть ради дуйти, плути пудпирає. Що ж тугди люде про нас гуворат.
2 — Бач, Буг ни дав їм діток, то вуни горе так запивают, бо ж Лєна тоже чарку любит. Юй же ж буліт, що мамую ни стала.
1 — То я їм прощаю, алє шкода, що такая доля нам дусталась. Бо про Питра то вже й гувурити ни хочиться. Нидобри вун і для нас, і для люди. Тулько соромит наше ім'я.
2 — Ой, ни вдаліся нам, Настю, наши сини. Шкода, що дочкі в нас нима, і тобі було би льокший.
1 — Ну, нічого. Алє внучку маїмо файну, а тупати я ще могу, хата тепла, маїмо що їсти, нихто нас ду руботи ни жине. Слава Богу, можна жити. А наши ж батькі мучиліся ду смерти і рано повмиралі. А ми вже старенькі, аби оно здоров'є було.
2 — О, то ж то. А його вже нима. Щось мні знова в грудях муцьно запикло.
1 — Ой, то я зара ду дохтора пудзвуню. Хай приїде і дасть тобі укол, то льокший буде.
2 — Ни треба, ни треба. Прийде, і знова 50 злотих давай. Вмирати треба. Мусіт прийшла вже моя пора.
1 — (*обіймає чоловіка*) Ой, ни вмирай, Данилку, ни вмирай. Як же ж я биз тибе буду жити.
2 — О, вже мні троху удишло. А вмирати мні ще ни хочеться, бо ти для мене такая добра.
1 — А чого ж маю бути кєпська?
2 — То ж я для тебе ни завше був добрий, троху буянив.
1 — Що було, то пруйшло. Треба кєпськє забути, тулько добре пам'ятати.
2 — Мні всьо румно треба буде хутко вмирати, а ти Насця муцьно ни бідуй, якось проживеш. То ж вдовиць типер що в другуй хаті, ни ти будиш перша і, якось, всі дают ради. Гурш, як чулувік зустається сам, а ни вміє ни зварити, ни постирати, і ходит, як той задрипанець.
1 — Правда, бабам льокший. Алє самому в хаті то ни добре. Нима з кім і слова заговорити. Сам один чулувік щасліви ни буде, хоча і всього йому ніби хватає.
2 — А як ще чулувік троху глухій, то навіть тилівізор і радіво ни пуможе. То ж там так хутко гуворат, що чулувік і ни пуйме про що. А то ж радіво то пириважно старії люде слухают, то повинни гуворити виразно і пумалу, а ни стриляти словами як з пулімйота.
1 — То ж пудивісь на Нінку Ваврусьову. Живе сама в кунці гуліці. Мало хто ду єї заглядає, бо всі колєжанкі вже повмиралі. Син десь раз в місяць приїде з Кракува. Пурадку троху зробит на пудвурку, нанисе дров ду хати, день пубуде і од'їжджає. А юй же ж за див'яносто, глухая і очи вже слабо бачат. Тамтого тижня я була в єї. Сидит коло печи і цілий день паліт тиї дрова. Ой, як втишилася. Гудинку пугувурилі. Паметь ще добру має. І пужалілася, бідна, мні. Каже: «Ну кулько я могу так сідити і цілий час в той огонь дивітись, бо худити мні тяжко, а читати вже очи ни світят. А часом, як зробиться слабо, то і нима куму вуди пудати».
2 — Ну і часом так, биз живої души при собі, самотньо вмирают, як старая Чигунянка. Дочка її добре дуглядала. Щотижня приїжджала з Білостока. Вуна рузказувала, що як останній раз од'їжджала в ниділю і прощалася, то мати так муцьно, як николі, пригорнула її ду себе і сказала: «Доню, я вже мусіт тибе больш ни зубачу». А вуна ни поняла, що мати вже чує смерть, сказала: «Приїду, приїду, мамо». І чириз три дні мати пумерла. А дочка і дісяй, рузказуючи, плаче, що ни зусталася з матерою, а пуїхала ду руботи. Ни дай, Боже, самому вмирати.
1 — Ну, добре як є дочка, дугляне матера, а як нивістка, то всяк буває.
2 — Ой, в мене зулутая нивістка, барзо добре глядит чулувіка, то може і мене дугляне.
1 — А типер же ж дити і внукі пороз'їжджаліся пу світі, то самотніх люди мнуго.
2 — Бач, всі хочут дужити ду старості, а як доживем, то починаєм нарикати. Бо й куму ж ми старії путрибни. Типер всьо мулудиї — жондят, працюют, купуют, їздят.
1 — То так вже той світ Божий створани. Старость то хвороба смертельна. Старії мусят вмирати і давати місцє внукам і правнукам, бо інакш то би люде ни пумістиліся на тому білому світі. Всьо, що народилося, мусит померти. Пропадают навіть гори і мора, а що вже гуворити про чулувіка чи дерево.

Дід Микола

eprasa.pl 2b708070b5

«По-мойому»

То не має биті велика література, бо і я невеліка. То має биті так совсіем по-свойому, значит по-мойому. Бо у нас «своїе» говорилі на тих, што з родніе мами, тата, діедка чи бабці. Алє той «свуой» мусіт биті «муой». Значит такій передумани, пережити, перетравляни, можна сказаті, што такій од середіни души.

Знаю троху стариейших слуов тіем, што я пуозно уроділась, а муой діедко і бабця довго жилі. Такім способом я жила якби в іннуй епоці. То била і моя епока. Муой язик, моя говуорка.

Одкуоль помню, я говорила по-свойому. На Дуольнум усіе так говорилі. Послі я зобачила, што одни ходят до церкви, другі до косцьола, алє не міело то жадного значеня. Всіе говорилі однею говуоркою.

До школи я пушла у шиесть ліет. Алє коб зостаті учньом, мусіла здаті еґзамін. Треба било уміеті читаті, пісаті, лічиті, розказуваті. І тут, при розказувані про тоє, што на образкові, якій пані показала, забракло мніе слова по-пуольську. Алє знала по-свойому. Ходіло про тоє, што собачка бив запрежани у саночкі і тіем не муог біегчи з іннимі. Я замовкла, алє тішина раз два мене змучила, то сказала «бо вуон запрежани». І одразу льокшей стало. То не било одне слово, которого я не знала. На іннум рисункові била кочерошка до пліти, а скуоль я могла знаті, што то «pogrzebacz»? Бабця мене забірала на «pogrzeby», алє кочерошкі там не било. Кочерошка перешла. Еґзамін пушов добре і я била у школі. Усьо понімала, што пані говорила і учні, мнуого читала. Якось собіе пораділа, хоч у клясі нас било аж сорок п'ять.

Як я била у другуй клясі школи подставовоі, увелі білоруські язик. Алє я його не училась. Мама сказала, што білоруські то не наш і його нам не треба. Алє інни діеті пушлі на білоруські. Чуть не усіе тиє, што і до церкви ходілі. Послі зачалі говориті, што уни «Białorusy». А я хто? Я сзюол! А я по-свойому! На щасцє діедко читав мнуого кніжок. І колеґовавсє з батюшком, котори уже не служив у церкві, бив емеритом. Обадва дискутовалі про тоє, што в кніжках, што на свіеті, в радівові «Wolna Europa», а я слухала. Уни не говорилі, што «Białorusy», уни далией говорилі по-свойому. Я так само по-свойому. Так і зостало, говору по-свойому, бо люблю по-мойому.

Христина КОСТЕВИЧ

Ukraińsko-cerkiewny napis na krzyżu koło cerkwi w Koźlikach n. Narwią

Фото Ю. Гаврилюка

Uwolnienie języka

Zakończenie ze str. 1

Jedno z nich, „W Białowieżskoj puszcze", spopularyzowane zostało przez publikację w mającym kilka wydań zbiorze „Po russkoj ziemle" (zawierał „szkice geograficzne i obrazy dla czytania w rodzinie i szkole"), jednak o etnicznych realiach świadczą tutaj tylko imiona – bohaterem opowieści jest Hryćko, syn Wawryna Borowika. W polskojęzycznym pisarstwie Tokarzewicza i rosyjskojęzycznym Kraskowskiego możemy więc co najwyżej doszukiwać się pewnej analogii do twórczej biografii Mykoły Hohola, który umyślił zdobyć literackie laury jako rosyjskojęzyczny pisarz Nikołaj Gogol.

Podobna sytuacja była w południowej, dla bielszczan zabużańskiej, części Podlasia, gdzie język ukraiński też pełnił co najwyżej rolę lokalnej osobliwości w literaturze polskojęzycznej, czego przykładem jest chociażby „Iwanko. Powieść Leona Kunickiego" (Warszawa 1860), którą prof. Feliks Czyżewski omawiał na ubiegłorocznej VI Podlaskiej Ukraińskiej Konferencji Naukowej – referat „Uwagi o dziewiętnastowiecznym słownictwie południowego Podlasia (na podstawie twórczości Leona Kunickiego, 1828-1873)". Na należących obecnie do woj. lubelskiego i mazowieckiego terenach Południowego Podlasia język ukraiński rozbrzmiewa już nieczęsto, co jest skutkiem politycznych kataklizmów, które spadły na tutejszych ukrainofonów pomiędzy latami 60. XIX w. a 40. XX w., lecz właśnie tutaj najwcześniej wyswobodził się on z roli „koloryzującego dodatku" – najbardziej zasłużoną postacią jest urodzony w 1867 r. w Hannie Wasyl Ostapczuk, piszący pod pseudonimem Waśko Tkacz, którego wiersze po 1905 r. pojawiały się w wydawanych w Chełmie broszurach i periodykach, zaś szkic „Великдень на Підлясси" trafił nawet na łamy dziennika „Громадська Думка", pierwszego tego typu ukraińskojęzycznego periodyku w Kijowie. W północnej części Podlasia pierwsze próby literackie w języku ukraińskim pojawiły się dopiero w latach 50. i 60. XX w. na łamach ukazującego się do dzisiaj tygodnika „Наше слово", wówczas organu Ukraińskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego i w wydawanym przez to stowarzyszenie almanachu „Український календар". Były to jeszcze epizody bez następstwa, lecz w latach 70. i 80. pojawił się szereg osób piszących różnymi wariantami języka ukraińskiego, głównie poezję.

Prace nadesłane na Podlaski Konkurs Literacki „Piszemo po swojomu", których publikację rozpoczęliśmy w poprzednim numerze i będziemy kontynuować w kolejnym, nie są więc nowością, ale rozszerzeniem obszaru „wyzwolonego języka", tym bardziej że zdecydowana większość uczestników konkursu dotąd była na naszych łamach nieobecna. Przy tej okazji warto wspomnieć jeszcze o lokalnej literackiej rocznicy, w tym roku mija bowiem 40 lat od publikacji pierwszego z sześciu roczników almanachu „Наш голос" – wprawdzie było to wydanie niewielkie objętościowo, w postaci kserowanego maszynopisu, lecz z jego łamów *po swojomu* przemówiło kilkanaście osób, przy czym z obu podlaskich brzegów Bugu.

Jurij HAWRYLUK

eprasa.pl 2b708070b5

Рейд «Пудляше»

12 серпня відбувся 16-й Рейд «Пудляше». Цього року його учасники поплили байдарками по річці Буг – почали на пляжі у Серпелицях в ґміні Сарнаки Мазовецького воєводства, а завершили в селі Турна Мала – під мостом на Бугу – в ґміні Сім'ятичі. Загалом вони подолали на байдарках близько 16 кілометрів.

Цього року в рейді взяло участь 28 осіб, при чому не лише з Підляшшя, але й з Мазур, Варшави та інших місць у Польщі. Це була чудова можливість завести нові знайомства, інтегруватися, подивитися красиві надбужанські краєвиди, а також активно провести вільний час на землях, які в давньому минулому були частиною Київської Русі.

Цьогорічний рейд був поєднаний із акцією допомоги постраждалим солдатам української армії. Його організатори та учасники долучилися до благодійної акції зі збору коштів на протези для українських воїнів, які втратили кінцівки на війні з російським агресором.

Організаторами рейду були Лука Чижевський та Ігор Вереміюк з Союзу українців Підляшшя, дякуючи яким відродилася традиція літніх зустрічей туристичного характеру, в яких бере зараз участь не лише молодь, але й всі покоління підляських українців.

Концерт української музики в Кноридах

27 серпня біля сільської світлиці в Кноридах відбулися святкування 90-річного ювілею місцевої добровільної пожежної команди. До проведення заходу долучився Союз українців Підляшшя, який в рамках відзначень зорганізував концерт української музики (*на фото*).

У недільний сонячний день у Кноридах було багато пропозицій для цілих сімей, як дітей, так і дорослих. Євген Рижик презентував присутнім виставку архівних фотографій з села, а місцевий гурток сільських господинь підготував смачні страви. Були подяки та нагороди для пожежників, ювілейний торт, презентації пожежної добровільної команди, а під час концерту можна було послухати українських пісень та подивитися українські танці. Виступили: «Родина» з Дуб'яжина, Український

eprasa.pl 2b708070b5

eprasa.pl 2b708070b5

ансамбль пісні і танцю «Ранок» з Більська, «Думка» з Більська, «Кресовки» з Гайнівки, «Вервочки» з Вуорлі, «Хабри» з Нарви, дует Анна та Агата Решетников та солістки: Ніколя Голодок, Лідія Панасюк, Юлія Панасюк, Катерина Якаучик. На закінчення відбулася танцювальна забава.

Концерт української музики в рамках ювілею 90-річчя добровільної пожежної команди в Кноридах відбувся в рамках завдання «Фестивалі української культури і традиції на Підляшші» за кошти дотації Міністра внутрішніх справ і адміністрації РП.

«Джерела»

16 вересня в Ґмінному осередкові культури в Черемсі відбулися «Джерела – українські традиції і трансформації». Це один із трьох щорічних фестивалів Союзу українців Підляшшя, метою якого є презентація української традиційної культури регіону.

На концерті прозвучали найдавніші підляські пісні у виконанні як носіїв місцевої традиції, так і представників молодого покоління. Можна було послухати та подивитися виступи таких виконавців, як: співоча група з Добриводи, Український фольклорний ансамбль «Гілочка» з Черемхи, «Родина» з Дуб'яжина, «Добрина» з Білостока, «Думка» з Більська та сім'я Шеретухів. Свій дебют на сцені в рідній місцевості мала танцювальна група «Гілочки». Раніше діти з Черемхи виступали з танцями, між іншими, в Дубичах-Церковних і Кліщелях.

Невід'ємним пунктом програми «Джерел» є кожного року презентація традиційного підляського обряду. Тим разом народний колектив «Малинки» з Малинник представив обрядову сценку «Як колись квасили капусту». Жінки показали, як традиційним сільським способом готували квашену капусту на весілля. Була не тільки презентація колишнього заняття підляських господинь, але й розмови та малинницькі традиційні пісні.

На завершення фестивалю у фольковій частині заходу заграв варшавський гурт «Монисто», який уже відомий на Підляшші з виступу на «Вечорі колядок» у Білостоці.

«Джерела – українські традиції і трансформації» відбулися в рамках завдання «Фестивалі української культури і традиції на Підляшші» за кошти дотації Міністра внутрішніх справ і адміністрації РП та при підтримці Ґмінного управління в Черемсі.

«Свято картоплі»

23 вересня біля сільської світлиці в Дуб'яжині в ґміні Більськ відбулося «Свято картоплі». Це щорічний захід організований місцевим фольклорним ансамблем «Родина», який діє при Союзі українців Підляшшя, а також ґміною Більськ.

Традиційно на імпрезі можна було скуштувати смачної печеної картоплі, а також послухати концерту музичних ансамблів, які мають у своєму репертуарі українські пісні. Заспівали господарі свята – ансамбль «Родина», а також «Добрина» з Білостока, «Вереси» з Вилінова, «Луна» з Парцьова, «Ранок» з Більська та «Вервочки» з Вуорлі.

Підляський науковий інститут

Бібліотека Інституту збагатилася виданнями Товариства Спадщина Підляшшя

У липні 2023 р. бібліотека Підляського наукового інституту збагатилася цікавими виданнями Товариства Спадщина Підляшшя. Серед них книги: «Підляські страви з хлібної печі», «Добриводський гербарій» та календар Товариства на 2023 рік з мотивами традиційної кулінарної культури Підляшшя. Для бібліотеки ПНІ були також передані книги: Йоанни Сапежинської «Вітово картина минулого століття» та «Традиційний сад Порадник Садовницький» Ґжеґожа Годуна.

Публікація творів лавреатів конкурсу «Пішемо по-свойому»

Наприкінці липня твором Христини Костевич «По-мойому» започатковано публікацію текстів творів переможців Підляського літературного конкурсу «Пішемо по-свойому» на Інтернет-сайті Підляського наукового інституту, які поширювалися також на сайті партнера при організації конкурсу – Союзу українців Підляшшя. Раніше, протягом червня, на сайті ПНІ публікувалися фрагменти творів здобувачів перших місць в окремих категоріях у формі відео-записів. Це промоція літературних творів, створених українськими говірками Підляшшя, популяризація конкурсу та вихід до широкої аудиторії з літературою, написаною «по-свойому». Конкурс відбувся як одна із трьох дій публічного завдання «Промоція української мови та культури Підляшшя», що фінансується з коштів Національного інституту свободи – Центром розвитку громадянського суспільства в рамках Урядової програми Фонд громадських ініціатив NOWEFIO на 2021-2030 роки.

Друге засідання Капітули Підляської науково-літературної нагороди

1 серпня в Більську відбулося друге в цьому році засідання Капітули Підляської науково-літературної нагороди. У склад Капітули входять особи, вказані управами суб'єктів, що заснували Нагороду, тобто Підляського наукового інституту та Союзу українців Підляшшя: д-р Андрій Артем'юк, Лука Бадовець, д-р Андрій Єкатеринчук,

eprasa.pl 2b708070b5

д-р Григорій Купріянович. Метою Підляської науково-літературної нагороди є промоція української мови та культури Підляшшя шляхом вшанування та нагородження людей, які відіграють важливу роль у функціонуванні, дослідженні та розвитку української культури та мови Підляшшя. Нагорода була встановлена минулого року Підляським науковим інститутом та Союзом українців Підляшшя. У 2023 р. присуджувалася вона вдруге.

На 2-му засіданні Капітула прийняла вступні рішення щодо кандидатів на лавреатів Нагороди в окремих категоріях: «Літературна творчість», «Наукова діяльність», «Популярно-наукова діяльність», «Публіцистична творчість». Заснування та присуджування Нагороди є однією із трьох дій публічного завдання «Промоція української мови та культури Підляшшя», що фінансується Національним інститутом свободи – Центром розвитку громадянського суспільства в рамках Урядової програми Фонд громадських ініціатив NOWE-FIO на 2021-2030 роки.

Відкрито можливість зголошень на VII Підляську українську наукову конференцію

7 серпня відкрито можливість зголошень на VII Підляську українську наукову конференцію «Роль міст в минулому Підляшшя» (до 500-річчя надання міських прав Кліщелям), яка відбудеться в **листопаді 2023 р.** у Більську та Кліщелях.

Центральною темою VII Підляської української наукової конференції буде роль міст в минулому Підляшшя. Приводом для цього є 500-річчя надання міських прав Кліщелям. Підляські міста відіграють особливу роль в історії, стаючи не лише регіональними адміністративними, політичними чи релігійними центрами, важелями економічного розвитку і обміну товарами, але також місцями, які виконували та виконують важливу роль в розвитку та збереженні культури і освіти, саме там формуються інтелектуальні осередки та зароджуються нові ідеї. Міста були і є місцями зустрічі різних етносів, релігій, культур, мов та традицій, природнім шляхом набуваючи багатокультурного характеру. Проте – в умовах культурної домінації однієї з культур – саме в містах відбуваються прискорені асиміляційні процеси та, нерідко, маргіналізація культури та мови корінного населення. Конференція відбувається завдяки дотації Міністра внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща, за підтримки Бургомістра Кліщель, завдяки підтримці приватних осіб та за підтримки Посольства України в Республіці Польща, Бургомістра міста Більськ на Підляшші, Бургомістра міста Гайнівка, Війта гміни Більськ на Підляшші. Спонсорами конференції є: Fundacja Arhelan – Społecznie Odpowiedzialni, Polska Sieć Sklepów „Arhelan", Agencja Wydawnicza „Ekopress", J.W. Zakład Transportowy.

Започатковано громадження матеріалів виборчої кампанії 2023 року у Підляському архіві

У серпні у Підляському архіві започатковано громадження матеріалів виборчої кампанії 2023 р., зокрема виборчі матеріали скеровані до місцевого православного україномовного населення та створені кандидатами, які хочуть його представляти. До Підляського архіву, що діє в рамках Підляського наукового інституту, потрапили тоді перші матеріали виборчої кампанії до Сейму та Сенату Республіки Польща, як друковані, так і в електронній формі. Матеріали, які створені під час виборчої кампанії, що заохочували до голосування за кандидатами з різних списків (афіші, буклети, газетки, листівки) – це цінні документи громадського життя, які засвідчують про важливу сферу життя Підляшшя.

Директор ПІН взяв участь у фіналі проекту «Пісні пограниччя зі спадщини Івана Ігнатюка в Музеї люблинського села в Люблині»

2 вересня директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович взяв участь у фіналі проекту «Пісні пограниччя зі спадщини Івана Ігнатюка в Музеї люблинського села в Люблині». У рамках проекту використали багату колекцію українських пісень Південного Підляшшя, які зібрав Іван Ігнатюк (1928-2013), український фольклорист, етнограф, поет і організатор українського національного життя, родом із села Данці. Організатором заходу був Музей люблинського села в Люблині, а співорганізаторами – Інститут

eprasa.pl 2b708070b5

культурології Університету Марії Кюрі-Склодовської, Товариство Спадщина Підляшшя та Товариство музейників під відкритим небом у Польщі.

Фінал проекту розпочався науковою панеллю, на якій було представлено дослідження польсько-українського культурного пограниччя. Доповіді представили: проф. Фелікс Чижевський, проф. Ян Адамовський, д-р Беата Максимюк-Пацек, д-р Ева Ґроховська та Улита Харитонюк, модерувала панель д-р Аґата Кусто. Після неї відбувся концерт, під час якого були представлені, зокрема, пісні зібрані Іваном Ігнатюком. Виступали групи з майстер-класів Кароліни Деманюк (Довгоброди) і Еви Ґроховської та Ніни Явдосюк (Добривода) і Улити Харитонюк, а також співочий гурт «Яжембіна» із Заблоття та чоловічий ансамбль «Зволані».

Під час фіналу проекту українське середовище спільно з директором ПНІ представляли: Христина Луцюк, авторка першого популярного пісенника українських підляських пісень «Над Бугом і Нарвою» та Мирослав Луцюк, член Головної управи Українського Товариства.

Директор ПНІ взяв участь у «Національних читаннях»

9 вересня директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович взяв участь у «Національних читаннях» у Більську. Цей захід відбувається щорічно під патронатом Президентського подружжя. У 2023 р. по всій Польщі читали фрагменти роману Елізи Ожешко «Над Німаном». «Національне читання» організувала Міська публічна бібліотека в Більську і відбулося воно в Музеї Малої Батьківщини в Студзіводах. Фрагменти «Над Німаном» читали, м.ін. Більський староста Славомір Снарський, Більський віцестароста Пьотр Божко, бургомістр Більська Ярослав Боровський, представники поліції, пожежників, лісовиків, учні II Загальноосвітнього ліцею з білоруською мовою навчання ім. Я. Тарашкевича в Більську, представники місцевих культурних установ та громадських організацій. Захід завершився презентацією про Елізу Ожешко, яку представила директор Міської публічної бібліотеки в Більську Івона Бєлецька-Влодзіміров. Захід супроводжувався музикою у виконанні інструментально-вокального гурту під керівництвом Дарія Фіоніка, власника скансену у Студзіводах.

Підляська науково-літературна нагорода за 2023 рік

12 вересня Капітула Підляської науково-літературної нагороди на своєму третьому засіданні прийняла рішення про присудження Підляської науково-літературної нагороди за 2023 рік. Лавреатами стали: у категорії «Літературна творчість» – Євгенія Жабінська, у категорії «Наукова діяльність» – Василь Назарук, у категорії «Популярно-наукова діяльність» – Мирослав Степанюк, у категорії «Публіцистична творчість» – Юрій Місіюк. Після засідання Капітули відбулася прес-конференція для медіа, на якій проголошено лавреатів Нагороди. Заснування та присуджування Нагороди є однією із трьох дій публічного завдання «Промоція української мови та культури Підляшшя», що фінансується Національним інститутом свободи – Центром розвитку громадянського суспільства в рамках Урядової програми Фонд громадських ініціатив NOWEFIO на 2021-2030 роки.

Детальніше про Нагороди за 2023 р. та її лавреатів – у цьому номері «НБіН» на с. 2.

Презентація лавреатів Підляської науково-літературної нагороди за 2023 рік

Протягом вересня та жовтня на Інтернет-сторінці Підляського наукового інституту проводили презентацію постатей лавреатів Підляської науково-літературної нагороди за 2023 рік. Поміщено там лавдації про всіх лавреатів з фотографіями, які ілюстрували їхню активність та життя.

Директор ПІН виступив з доповіддю на конференції «Українці та їхні сусіди протягом століть» у Перемишлі

16 вересня директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович взяв участь у IV Міжнародній науковій конференції «Українці та їхні сусіди протягом століть: політика, економіка, релігія, культура та повсякденне життя». Науковий захід відбувся у знаковому для української громади місці – Українському Народному домі в Перемишлі. Організатором циклічної конференції є Українське історичне товариство в Польщі. У конференції взяли участь понад 30 дослідників з Польщі, України та Чехії. Засідання проходили у п'яти секціях. Одна із них стосувався акції «Вісла». Під час її засідання дослідник з ПНІ д-р Г. Купріянович виступив з доповіддю «Реакція Православної Церкви на акцію „Вісла"». На завершення конференції відбулася доповідь голови Перемиського відділу Об'єднання українців у Польщі Ігоря Горківа «Народний Дім – Український Дім у Перемишлі. З історії будівлі», нагородження медалями Українського історичного товариства в Польщі «Сторож пам'яті» та авторський вечір проф. д-ра Ігоря Галагіди «„Пам'ятаючи про кожну людину...". Особові українські втрати в польсько-українському конфлікті 1939-1947 рр. (в межах повоєнної Польщі)».

5-та річниця смерті Богдана Мартинюка

22 вересня в варшавському митрополитальному соборі св. Марії Магдалини була відслужена урочиста панахида за бл. пам. Богдана Мартинюка у зв'язку з 5-тою річницею Його смерті.

Богдан Мартинюк був видатним лікарем і відомим українським діячем, який проводив широку діяльність передусім щодо догляду за пам'ятками церковного мистецтва, а також його популяризації серед дітей та молоді. Протягом багатьох років він співпрацював з багатьма людьми з Підляшшя. Помер у 2018 році.

Панахиду за бл. пам. Богдана та його батьків совершив настоятель православної кафедральної парафії св. Марії Магдалини у Варшаві протопресвітер Анатолій Шидловський, який багато років був

eprasa.pl 2b708070b5

знайомий з Б. Мартинюком і співпрацював з ним. У своєму слові священик згадав покійного як видатного лікаря, відданого своїм пацієнтам, та особу заслужену для порятунку пам'яток церковного мистецтва. На панахиді у варшавському соборі зібралися друзі, знайомі та співпрацівники Покійного, які прибули з Варшави, Білостока, Гайнівки та Люблина. На богослужінні був присутній м.ін. директор Підляського наукового інституту д-р Григорій Купріянович.

Після смерті Богдана Мартинюка значна частина його спадщини була передана до Підляського архіву, який діє у структурі Підляського наукового інституту. Створений у Підляському архіві особовий фонд Богдана Мартинюка надзвичайно різноманітний і включає листи, листівки, фотопластинки, слайди, фотографії, особисті документи, документацію пам'яток церковного мистецтва, записки, статті, нагороди і відзнаки. Як частину спадщини Б. Мартинюка до архіву також передано стенди виставок, організованих очолюваною ним Громадською комісією охорони пам'яток церковного мистецтва при Товаристві охорони пам'яток.

Відбулася перша літературна зустріч переможців конкурсу «Пішемо по-своєму»

24 вересня у Міській публічній бібліотеці у Більську відбулася перша літературна зустріч переможців Підляського літературного конкурсу «Пішемо по-своєму», проводженого Підляським науковим інститутом у партнерстві з Союзом українців Підляшшя. На зустрічі були присутні четверо переможців конкурсу «Пішемо по-своєму»: Олена Алексіюк – лауреатка I місця в категорії «Драма»; Агнешка Данилюк – лауреатка III місця в категорії «Поезія»; Юрій Плева – лауреат I місця в категорії «Проза» та Валентина Ващук – лауреатка I місця в категорії «Спогади». Це були представники різних поколінь, а також автори різних літературних жанрів. Зустріч вів Юрій Гаврилюк. Конкурс відбувся як одна із трьох дій публічного завдання «Промоція української мови та культури Підляшшя», що фінансується з коштів Національного інституту свободи – Центром розвитку громадянського суспільства в рамках Урядової програми Фонд громадських ініціатив NOWEFIO на 2021-2030 роки.

Товариство Спадщина Підляшшя

Виплітали з соломи

1 серпня у Загороді в Козликах над Нарвою відбулися другі відкриті майстер-класи з соломоплетіння, спрямовані як до молоді, так і до дорослих. Їх учасники вчилися виплітати з соломи різні вжиткові предмети.

Заняття повів Миколай Петручук, родом з села Грабовець у ґміні Дубичі Церковні. Плетінням він займається понад 50 років, а перед ним цим ремеслом займалися його батьки. У минулому соломоплетіння це було традиційне заняття селян, яке в післявоєнному періоді підляшани почали використовувати з комерційною метою – плетені з соломи коробки ішли, передусім, на експорт.

Майстер-класи зорганізувало Товариство Спадщина Підляшшя у співпраці з Товариством друзів скансену в Козликах.

23 вересня третя вже відкрита зустріч з народним підляським майстром, присвячена соломоплетінню, пройшла в осідку товариства в Пухлах.

Заняття відбувалися в рамках проєкту «З соломи та лози – кошикові майстер-класи з Миколаєм Петручуком», що його реалізує Товариство Спадщина Підляшшя у рамках завдання «Майстер традиції» дякуючи дотації Міністра культури і національної спадщини за кошти Фонду промоції культури.

У рамках ініціативи проходять щотижневі майстер-класи для постійної групи в Гайнівці, окрім того є організовані відкриті зустрічі для всіх зацікавлених у різних місцевостях Підляшшя.

Цілий проєкт почався у **травні** та закінчиться виставкою праць Миколая Петручука та учасників майстер-класів, яка буде презентована в **грудні** в Гайнівці.

Майстер-класи вишивання

8 серпня в Ґмінному осередку поширення культури в Нурцю-Станції відбулися майстер-класи з вишивання гладдю (*на фото*). Їх учасники прикрашали різні предмети повсякденного вжитку – тканини, одяг, сумки – орнаментами, які інспіровані рослинними мотивами, зокрема з підляських обрядових рушників. Зустріч повела Улита Харитонюк.

29 серпня такі ж самі майстер-класи з вишивання відбулися у Міському осередку анімації культури у Василькові.

Обидві зустрічі зорганізувало Товариство Спадщина Підляшшя у співпраці з місцевими осередками за кошти Міністра культури і національної спадщини в рамках програми Національного центру культури: ЕтноПольща. Едиція 2023.

Зустріч з травами в Нурцю-Станції

8 серпня в Ґмінному осередку поширення культури в Нурцю-Станції, при нагоді майстер-класів з вишивання, відбулася фло-

eprasa.pl 2b708070b5

ристична зустріч, яку проводила Улита Харитонюк. Розпочалася вона прогулянкою, під час якої учасники проєкту вчилися розпізнавати трави та лікарські рослини. Вдалося їм знайти понад 30 різноманітних рослин. Потім в осередку культури вони готували картки для гербарію з різними рослинами та з зібраних трав робили трав'яні чаї.

Майстер-класи зорганізувало Товариство Спадщина Підляшшя у співпраці з Ґмінним осередком поширення культури в Нурцю-Станції за кошти Міністра культури і національної спадщини в рамках програми Національного центру культури: ЕтноПольща. Едиція 2023.

«Її величність кропива»

30 серпня в осідку Товариства Спадщина Підляшшя в Пухлах відбулися трав'яні майстер-класи (*на фото вгорі*). Героїнею зустрічі була звичайна рослина, яку росте вздовж сільських і міських доріг та про яку варто знати, адже вона має багато хороших властивостей, тобто кропива.

Заняття під гаслом «Її величність кропива» проводила Агнешка Примака – ентузіастка життя в гармонії з природою, дипломований травник та фітотерапевт. Вона роками керує Трав'яною колонією в білоруськомовних Книшевичах у Сокульському повіті, а також проводить майстер-класи з травництва.

Під час майстер-класів у Пухлах їх учасники збирали насіння кропиви та дізнавалися, чим вони такі цінні і чому варто вводити їх у раціон. Із зібраного насіння вони зробили кропив'яну сіль та готували коржі з насінням кропиви. Плоди кропиви – це ще й косметична бомба, дуже поживна та протизапальна. Тому присутні в Пухлах зробили пілінг з насінням кропиви, який кожен міг взяти додому.

9 вересня в Пухлах пройшли чергові майстер-класи з трав з Агнешкою Примакою. Тим разом їх учасники готували рослинний антибіотик, який є поєднанням живого оцту (зазвичай яблучного) і меду. До цього натурального еліксиру вони додавали трави та овочі, які мають антибіотичні, зігріваючі та протизапальні властивості, чудово допомагають при всіх видах застуди та підвищують імунітет. Це були: цибуля, часник, імбир, хрін, перець чилі, куркума – все, що можна знайти вдома або купити в продуктовому магазині.

Виготовлений з Агнешкою Примакою еліксир має сильні очисні, антибактеріальні, противірусні та протигрибкові властивості. При регулярному вживанні зміцнює імунітет і знімає симптоми застуди. Лікує багато хронічних запалень і захворювань. Покращує кровообіг і очищає кров. Допомагає при інфекціях.

Під час майстер-класів їх учасники мали й можливість скуштувати трав'яні чаї з доступних восени трав. Робили також вершкове масло, повне трав, ароматне та корисне, з легкозасвоюваним лютеїном.

Зустрічі пройшли за кошти Міністра культури і національної спадщини в рамках програми Національного центру культури: ЕтноПольща. Едиція 2023.

«Хороши наш коровай…»

1 вересня в сільській світлиці в Добриводі відбулася кулінарно-співоча зустріч під гаслом «Хороши наш коровай…» (*на фото*). Взяло в ній участь коло 30-ти осіб – як дорослих, так і дітей. Були місцеві та приїжджі з Гайнівки, Білостока та більш віддалених місцевостей. Вчилися вони готувати і пекти весільний коровай. Були й традиційні весільні пісні та приспівки. Майстер-класи повели найстарші співачки цього села, учасниці співочого ансамблю з Добриводи: Ніна Явдосюк та Валентина Климович.

Організатором заходу була Пущанська школа традиції, ведена вже четвертий рік Товариством Спадщина Підляшшя, у співпраці з Національним інститутом музики і танцю в рамках Програми Академії Кольберга 2023, що її веде Форум традиційної музики та Майстерня традиційної музики і танцю. Партнерами події були Міський осередок культури, спорту і рекреації в Кліщелях та Гурток сільських господинь у Добриводі.

eprasa.pl 2b708070b5

Завершення проєкту присвяченого пісням з колекції Івана Ігнатюка

2 вересня в Люблині відбулася наукова панель, яка підсумовувала проєкт «Співи пограниччя зі спадщини Івана Ігнатюка в Музею люблинського села». Взяли в ній участь: проф. д-р габ. Фелікс Чижевський (славіст, діалектолог, етнолінгвіст), проф. д-р габ. Ян Адамовський (лінгвіст, фольклорист і культуролог) та д-р Беата Максим'юк-Пацек (культуролог і дослідниця обрядів Люблинщини та Підляшшя), а також викладачі майстер-класів співу, які проходили в рамках проєкту: д-р Єва Ґроховська та Улита Харитонюк. Відбувся також концерт, під час якого виступили: співочий колектив «Jarzębina» із Заблоття та групи з майстер-класів співу, що проходили в рамках проєкту, м.інш. група Ніни Явдосюк з Добриводи та Улити Харитонюк. Під час танцювальної забави заграла капела «Kwadryl».

Проєкт був присвячений пісням з колекції українського дослідника Івана Ігнатюка, який записував фольклор, зокрема, україномовних мешканців рідного йому Південного Підляшшя. Фольклорист побував також у північній частині регіону та відомо, що свої дослідження вів, між іншими, у Добриводі.

Проєкт співфінансувало Міністерство культури і національної спадщини з Фонду промоції культури. Одним із його співорганізаторів було Товариство Спадщина Підляшшя.

Лірика з Малинник

15 вересня в Малинниках відбулися майстер-класи з Вірою Ничипорук, видатною співачкою, учасницею місцевого гурту «Малинки». Це була зустріч, присвячена, насамперед, ліричним пісням на різноманітну тематику, від жартівливих до сумних пісень про проминання.

Майстер-класи пройшли за кошти Міністра культури і національної спадщини в рамках програми Національного центру культури: ЕтноПольща. Едиція 2023.

Діти у Сім'ятичах знайомилися з танцями з Підляшшя

22 вересня в Садочку № 5 у Сім'ятичах «У зачарованому лісі» відбувся концерт «Мелодії Підляшшя», поєднаний із грами та музичними забавами, спертими на регіональні мелодії, для 5- та 6-річних дошкільнят. На музичну подорож по регіоні запросила сім'ятицьких дітей капела «Батарея» з Білостока.

Зустріч відбулася як частина проєкту Товариства Спадщина Підляшшя, що фінансується Міністром культури і національної спадщини в рамках програми Національного центру культури: ЕтноПольща. Едиція 2023.

Танцювальна забава в Добриводі

22 вересня в сільській світлиці в Добриводі відбулася танцювальна забава, поєднана з музичним концертом та товариською зустріччю. Виступив місцевий колектив, який діє при Гурткові сільських господинь, були також спільні співи і танці разом із капелою «Батарея» з Білостока.

Забаву зорганізувало Товариство Спадщина Підляшшя, та профінансовано її за кошти Міністра культури і національної спадщини в рамках програми Національного центру культури: ЕтноПольща. Едиція 2023.

Товариство друзів скансену в Козликах

Меандри з українськими піснями і танцями

20-27 серпня у Загороді в Козликах над Нарвою відбувалися «Меандри – Літня школа традиції» (*на фото*). Головним організатором події був Підляський інститут культури в Білостоці, а партнером у проєкті – Товариство друзів скансену в Козликах.

У рамках заходу **21-26 серпня** проходили майстер-класи з традиційного українського співу в трьох групах – одній початковій та двох середніх, а також майстер-класи танцю. Заняття відбувалися на природі, як на території скансену, так і поза ним, між іншими, коло пам'яткової церкви св. Миколая в Козликах.

З початківцями, які вчилися співати, а також з танцюристами працювала Оксана Бут, доцент ка-

eprasa.pl 2b708070b5

федри звукорежисури Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, композиторка, фольклористка, художній керівник етно-гурту «Буття» (*на фото*). Вона грає на гуцульських цимбалах та багатьох інших народних інструментах. Приватно є дружиною Василя Лютого, відомого українського бандуриста, народознавця, рок-музиканта, композитора, автора м.інш. відомої пісні «Меч Арея».

Середні групи співу вели, відомі вже на Підляшші з численних майстер-класів, Людмила Вострікова, етномузиколог, вокалістка, художній керівник ансамблю «Горина» з Рівного, а також Тетяна Сопілка, вокалістка, етномузиколог і педагог, випускниця та багаторічній науковий працівник Київської музичної академії ім. П. Чайковського, член визначного гурту «Древо» з Києва.

Окрім майстер-класів у рамках «Меандрів» проведено багато супровідних заходів, головним організатором яких було Товариство друзів скансену в Козликах. Були лекції, дискусії, концерти, зустрічі з ансамблями з регіону, також танцювальні забави. Ці події відбувалися найчастіше вечорами, після багатогодинного навчання співу і танцю. Могли взяти в них участь усі бажаючі. Окрім того учасники майстер-класів зорганізували поїздку до села Плески (офіційно польською Ploski), де інтегрувалися з місцевими жителями, яких запрошували на свої події.

21 серпня відбувся концерт групи «Biele», яка виконує музику Сувальщини. **22 серпня** можна було послухати лекції про ситуацію на польсько-білоруському кордоні і взяти участь у дискусії на цю тему. **23 серпня** проведено відкриту зустріч з народною співачкою з Добриводи Ніною Явдосюк та Улитою Харитонюк, присвячену добривідським пісням. Того дня відбувся концерт клезмерського ансамблю «Sztetl». **24 серпня** Юрій Місіюк з Товариства друзів скансену в Козликах розповів про музей та показав присутнім всі будинки, які протягом років з'явилися на мальовничій поляні серед лісу над Нарвою. **25 серпня** відбулася презентація Іллі Сидорука «Бойовий гопак – європейське бойове мистецтво». На підсумування «Меандрів» **26 серпня** зорганізовано танцювальні майстер-класи для дітей з Оксаною Бут, а в музейній клуні відбувся концерт, на якому з репертуаром, що його вчилися на майстер-класах, виступили всі співочі групи. З черги вивчені танці показали учасники танцювальних майстер-класів з Оксаною Бут. На закінчення відбулася танцювальна забава з капелою «Батарея» з Білостока.

Дві супровідні події «Меандрів» пройшли в рамках проєкту Товариства друзів скансену в Козликах під назвою «Танці в клуні». Це був концерт групи «Biele» та забава з ансамблем «Батарея». Ці події були співфінансовані за кошти Підляського воєводства.

(ред.)

Фото Людмили Лабович, Євгена Рижика, Улити Харитонюк та інших

KOLPORTER

Na Podlasiu nasze pismo można kupować w kioskach i innych punktach sprzedaży prasy firmy „Kolporter" na terenie powiatu bielskiego, hajnowskiego, siemiatyckiego oraz miasta Białegostoku (np. w sklepach Arhelan, PSS Społem), a także w Centrum Kultury Prawosławnej w Białymstoku. W innych województwach: w Białej Podlaskiej, Chełmie, Gdańsku, Gorlicach, Górowie Iławeckim, Krakowie, Legnicy, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Przemyślu, Rzeszowie, Sanoku, Szczecinie, Warszawie, Włodawie, Wrocławiu. Najpewniejszy sposób to oczywiście prenumerata.

Український часопис Підляшшя «Над Бугом і Нарвою»
Ukraińskie Pismo Podlasia „Nad Buhom i Narwoju"

Виходить шість разів у рік ❖ Ukazuje się sześć razy w roku
PL ISSN 1230-2759

ul. Kryniczna 14, 17-100 Bielsk Podlaski, skr. poczt. 77
nadbuhom.pl nadbuhom@nadbuhom.pl (+48) 502 565 547

Редакція: Юрій Гаврилюк (головний редактор), Вікторія Гаць, Андрій Єкатеринчук, Людмила Лабович (секретар), Анна Паб'ян, Юрій Плева.
Redakcja: Wiktoria Gać, Jurij Hawryluk (Jerzy Gawryluk – red. nacz.), Andrzej Jekaterynczuk, Ludmiła Łabowicz (sekretarz), Anna Pabjan, Jerzy Plewa.

Видавець/Wydawca: Союз українців Підляшшя / Związek Ukraińców Podlasia, ul. Kryniczna 14, 17-100 Bielsk Podlaski, skr. poczt. 77 E-mail: biuro@zup.org.pl WWW: zup.org.pl

Zrealizowano dzięki dotacji z budżetu państwa ❖ Зреалізовано завдяки дотації з державного бюджету РП.
Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji ❖ Публікація виражає лише погляди автора/ів і не може ототожнюватися з офіційною позицією Міністра внутрішніх справ і адміністрації.

Не всі думки висловлені на сторінках нашого часопису віддзеркалюють погляди редакції. ❖ Nie wszystkie opinie wyrażone na łamach naszego czasopisma wyrażają poglądy redakcji.

Не замовлених матеріалів не повертаємо. Редакція залишає за собою право редагувати, скорочувати тексти та змінювати заголовки. За зміст поміщених реклам та оголошень редакція не відповідає. ❖ Materiałów nie zamówionych redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania oraz zmiany tytułów. Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za treść zamieszczonych reklam i ogłoszeń.

Andare Studio Grafiki i Reklamy, ul. Senatorska 40/91, 00-095 Warszawa. Nakład: 1200 egz.

eprasa.pl 2b708070b5

ПЕРЕДПЛАТА – 2023 – PRENUMERATA

Річна передплата на території Польщі коштує 60,00 злотих (PLN). (6 номерів). При замовленні передплати за коротший період число номерів треба помножити через 12,00 злотих. Архівні номери – 3 зл. (один номер) + витрати на доставку. **Річна передплата** в Україну та Білорусь – 100,00 PLN. **Річна передплата** у інші держави – 40 EUR або $50,00, або їхня рівновартість (авіапошта).

Банківський рахунок видавця: Związek Ukraińców Podlasia, ul. Kryniczna 14, 17-100 Bielsk Podlaski, 41 1240 5253 1111 0000 5712 5402 (у назві платежу просимо вказати ім'я, прізвище і точну адресу для висилки та період, якого стосується платіж).

Формат номера для перерахунків з-за кордону:
PKOPPLPW PL 41 1240 5253 1111 0000 5712 5402.

Вплати з-за кордону просимо виконувати лише безпосередньо на банківський рахунок. Про інші варіанти, будь ласка, заздалегідь домовляйтеся з Видавцем.

Організації, парафії та інші колективи можуть робити замовлення потрібної кількості примірників за окремою домовленістю про умови пересилки і оплати. З усіма запитаннями звертайтеся на e-адресу nadbuhom@nadbuhom.pl, номери телефонів (+48) 502 565 547 або 609 048 496, або пишіть листи на адресу Видавця.

Roczna prenumerata krajowa kosztuje 60,00 zł (PLN). W przypadku prenumeraty na okres krótszy liczbę numerów należy pomnożyć przez 12,00 zł. Numery archiwalne – 3 zł (sztuka) + koszt wysyłki.

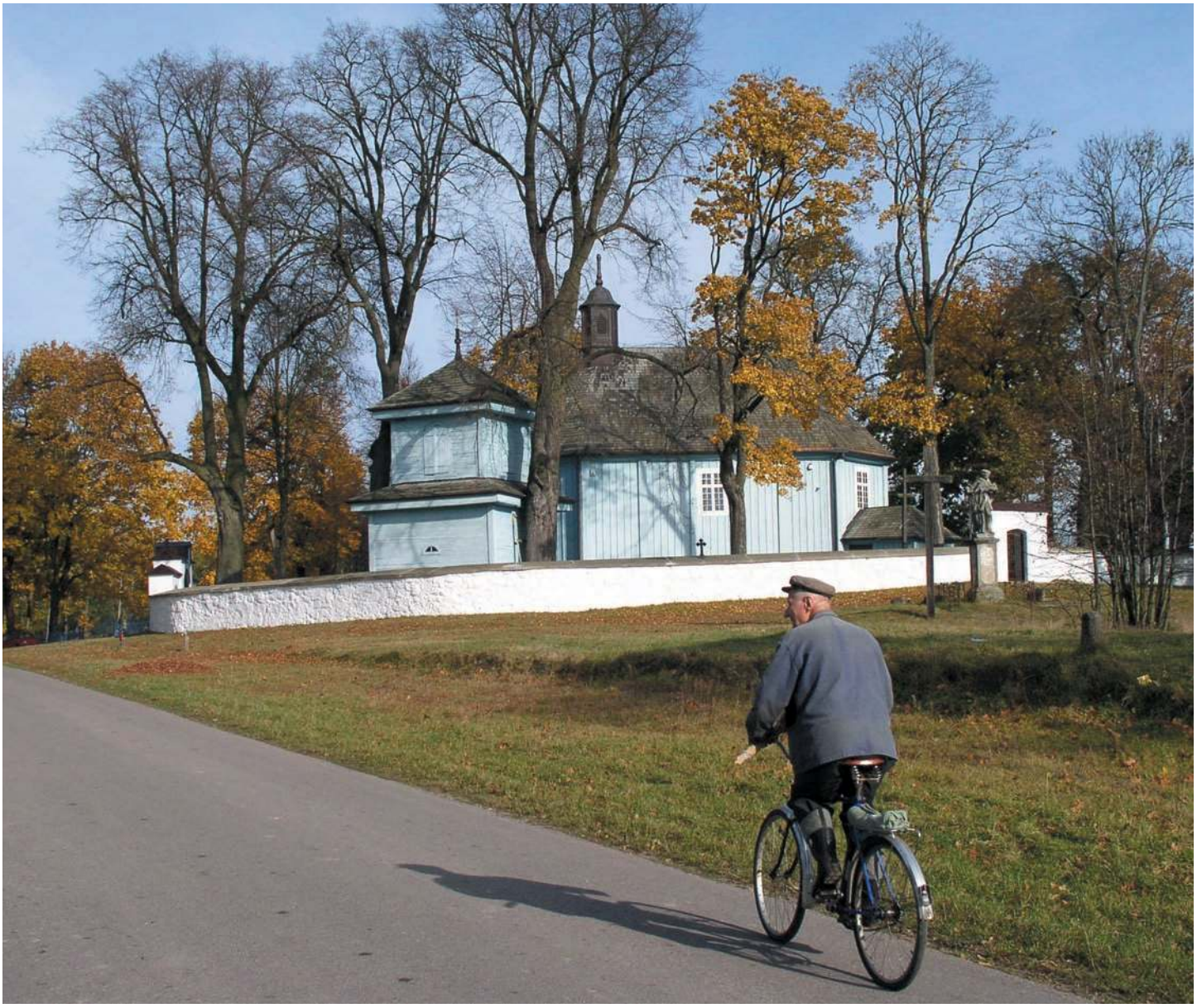
Roczna prenumerata Ukraina i Białoruś – 100,00 PLN.

Roczna prenumerata do pozostałych krajów – 40 EUR lub 50 USD (poczta lotnicza).

Rachunek bankowy wydawcy: Związek Ukraińców Podlasia, ul. Kryniczna 14, 17-100 Bielsk Podlaski, 41 1240 5253 1111 0000 5712 5402 (w tytule wpłaty prosimy podać imię, nazwisko i adres, na który ma być wysłana prenumerata oraz okres, którego dotyczy wpłata).

Format rachunku bankowego dla wpłat z zagranicy: PKOPPLPW PL 41 1240 5253 1111 0000 5712 5402. Wpłat z zagranicy prosimy dokonywać wyłącznie na rachunek bankowy. Inne formy należy uzgadniać z Wydawcą.

Z pytaniami w sprawie prenumeraty indywidualnej, zamówień grupowych oraz pomocy w rozpowszechnianiu prosimy zwracać się na adres e-mail nadbuhom@nadbuhom.pl, numery telefonów (+48) 502 565 547 lub 609 048 496, a także listownie.

eprasa.pl 2b708070b5

eprasa.pl 2b708070b5

КАЛЕНДАР УКРАЇНСЬКОГО ЧАСОПИСУ ПІДЛЯШШЯ

«НАД БУГОМ І НАРВОЮ»

2024

www.nadbuhom.pl

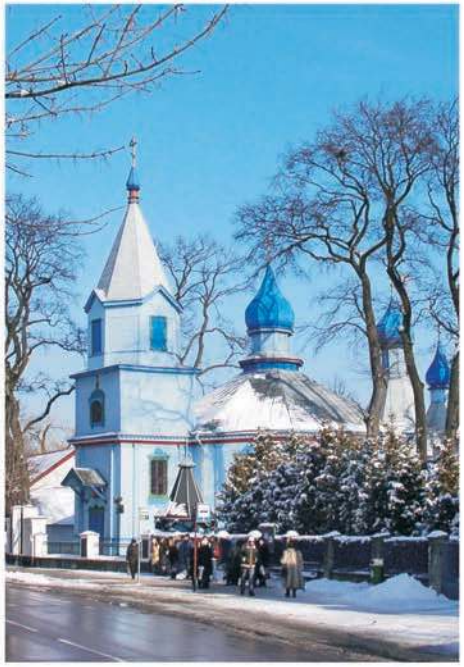
eprasa.pl 2b708070b5

СІЧЕНЬ

1. Пн. ● Воніфатія, Тимофія, Іллі Печерського
2. Вт. Ігнатія Богоносця, Ігнатія Печерського
3. Ср. Юліанії, Петра митрополита Київського
4. Чт. Анастасії, Феодотії, Євтихія
5. Пт. Критських мучеників, Ніфонта, Павла
6. **Сб.** ● **Навечір'я Різдва *Коляда***, Євгенії, Клавдії
7. **Нд. РІЗДВО ХРИСТОВЕ**
8. **Пн. Собор Пресвятої Богородиці, Йосифа, Давида, Якова**
9. **Вт. Ап. архидиякона Стефана,** Феодора
10. Ср. Мучеників Нікомедійських, Никанора
11. Чт. Марка, Феофіла і Іоана Печерських
12. Пт. Онисії, Ап. Тимона, Феодори
13. Сб. Меланії, Петра Мигили ***Гоготуха***
14. **Нд. ОБРІЗАННЯ ГОСПОДНЄ, Василія Великого,** Емілії, Новий Рік
15. **Пн.** Серафима, Сильвестра, Сильвестра Печер.
16. Вт. Малахії, Гордія
17. Ср. Феоктиста, Євстафія, Ахили Печерського
18. **Чт.** Феопемпта, Феони *Водяная коляда*
19. **Пт. БОГОЯВЛЕННЯ, ХРЕЩЕННЯ ГОСПОДНЄ *Йордан***
20. **Сб. Собор Предтечі і Хрестителя Госп. Іоана**
21. **Нд.** Георгія, Григорія Печерського, Еміліяна
22. Пн. Полієвкта, Євстратія, Пилипа
    Проголошення незалежності Української Народної Республіки (1918 р.)
23. Вт. Григорія, Маркіяна, Пахомія
24. Ср. Феодосія Великого, Михаїла
25. Чт. Сави Сербського, Тетяни, Євпраксії
26. Пт. Єрмила і Стратоника, Петра
27. Сб. Ніни, Йосифа, Феодула, Стефана,
28. **Нд.** Павла, Іоана, Прохора, Гавриїла
29. Пн. Ап. Петра, Максима, Леоніли
30. Вт. Антонія Великого, Феодосія
31. Ср. Афанасія і Кирила

● ***Дні вільні від праці за державним законом***

ЛЮТИЙ

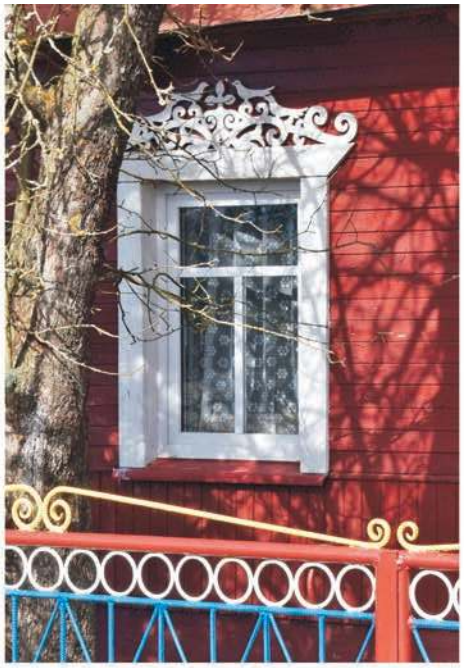
1. Чт. Макарія Вел., Макарія Печерського, Марка
2. Пт. Євфимія Вел., Євфимія і Лаврентія Печер.
3. Сб. Максима, Євгенія, Агнії
4. **Нд.** Ап. Тимофія, Анастасія Анастасія Печерського
5. Пн. Климента, Агафангела
6. Вт. Ксенії (Оксани), Вавили, Тімофія
7. **Ср. Григорія Богослова,** Володимира митр. Київ.
8. Чт. Ксенофонта, Марії, Аркадія, Іоана
9. **Пт. Перенесення мощів Іоана Золотоустого**
10. Сб. Єфрема Сирійця, Єфрема Печерського
11. **Нд.** Ігнатія Богоносця, Лаврентія Печерського
12. **Пн. Трьох святителів: Василія Великого, Григорія Богослова, Іоана Золотоустого,** Зинона Печерського
13. Вт. Кира і Іоана, Никити Печерського
14. Ср. Трифона, Петра
15. **Чт. СТРІТЕННЯ ГОСПОДНЄ *Грумниці***
16. Пт. Симеона, Анни, Азарії
17. Сб. Ісидора, Георгія, Николая
18. **Нд.** Агафії, Феодосія Чернігівського, Єлецької (Чернігівської) ікони Богородиці
19. Пн. Христини, Дорофеї, Варсонофія Великого
20. Вт. Парфенія, Луки
21. Ср. Феодора Стратилата, Захарія
22. Чт. Никифора, Панкратія Печерського
23. Пт. Харлампія, Прохора Печерського
24. Сб. Власія, Феодори
25. **Нд.** Мелетія, Антонія, Іверської ікони Богородиці
26. Пн. Мартиніяна, Зої, Світлани (Фотінії)
27. Вт. Рівноап. Кирила, учителя Слов'янського, Авксентія, Ісаакія Печерського
28. Ср. Ап. Онисима, Пафнутія Печерського
29. Чт. Памфила, Павла, Валентина, Юліана

www.nadbuhom.pl

eprasa.pl 2b708070b5

1. Пт. Феодора Тирона, Феодора Печерського
2. Сб. Льва, Агапіта, Косми, Флавіяна
3. Нд. Архипа, Євгена, Филимона, Максима
4. Пн.Льва, Агафона Печерського, Ярослава
5. Вт. Тимофія, Євстахія, Георгія
6. Ср. Михайла, Віктора, Параскеви
7. Чт. Полікарпа, Антонія, Даміана
8. Пт. Іоана Предтечи,
9. Сб. Родительська. Еразма Печерського, Олександра
10. Нд. М'ясопусна. Тарасія, архиєп. Констант.
11. Пн. Прокопія, Тита Печерського
12. Вт. Василія, Кіри, Марини
13. Ср. Касіяна, Іоана
14. Чт. Євдокії, Антоніни, Мартинія
15. Пт. Феодота, Арсенія, Євфалії, Агафона
16. Сб. Євтропія, Василиска, Зинона
17. Нд. Сиропусна. Герасима, Павла і Юліянії
18. Пн. **Початок Великого Посту.** Конона, Адріана, Іраїди
19. Вт. Муч. Аморейських, Аркадія
20. Ср. Василія, Єфрема, Капітона
21. Чт. Феофилакта, Ермія
22. Пт. **40 мчч. Севастійських**, Кесарія, Тарасія
23. Сб. Федора, Кондрата, Павла, Віктора
24. Нд. Перемоги Православ'я. Софронія Печ.
25. Пн. Феофана, Григорія, Симеона
26. Вт. Никифора, Савина, Христини
27. Ср. Феогноста митр. Київ., Князя Ростислава
28. Чт. Агапія, Олександра, Діонісія, Никандра
29. Пт. Серапіона, Савина, Юліяна, Трофима
30. Сб. Олексія, Макарія, Марина
31. Нд. Григорія Палами

eprasa.pl 2b708070b5

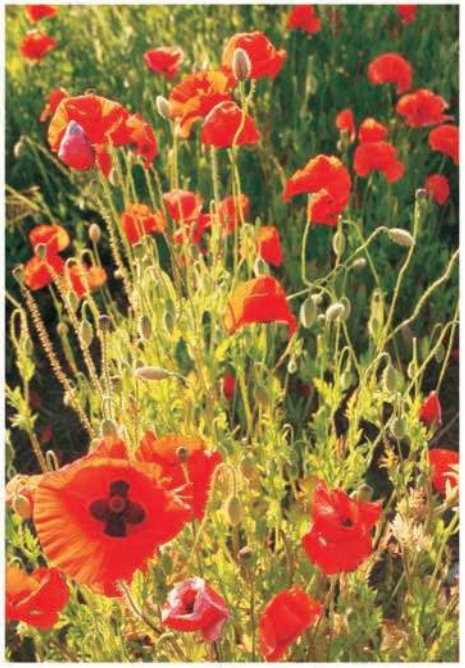
1. ● Пн. Хрисанфа, Дарії, Клавдія, Софії
2. Вт. Іоана, Сергія, Патрикія
3. Ср. Якова, Кирила, Фоми
4. Чт. Василя, Дросіди, Ісаакія
5. Пт. Никона Печерського, Лідії
6. Сб. Захарія, Артемія, Захарія Печерського
7. Нд. Хрестопоклонна. БЛАГОВІЩЕННЯ БОГОРОДИЦІ
8. Пн. Соб. Арх. Гавриїла. Іринея, Алли, Лариси
9. Вт. Іринея, Матрони, Феодосія
10. Ср. Іларіона, Стефана, Євстратія Печерського
11. Чт. Марка, Кирила, Іоана, Євстафія
12. Пт. Іоана Ліствичника, Зосими
13. Сб. Іпатія, Іпатія Печерського, Аполлона
14. Нд. Іоана Ліствичника. Геронтія Печерського
15. Пн. Тита, Амфіана, Полікарпа
16. Вт. Микити, Феодосії
17. Ср. Георгія, Йосифа Печерського
18. Чт. Платона, Марка, Феодори
19. Пт. Євтихія, Мефодія арх. Моравського, Єремії
20. Сб. Георгія, Даниїла Переяславського
21. Нд. Марії Єгипетської. Іродіона, Руфа Печер.
22. Пн. Євпсихія, Дисана, Вадима
23. Вт. Терентія, Максима, Якова
24. Ср. Антипи, Петра, Якова
25. Чт. Василія, Ісаака, Давида, Афанасії
26. Пт. Артемона, Крискента, Фомаїди
27. Сб. Лазарова. Трьох Віленських Мучеників
28. Нд. ВЕРБНА. ВХІД ГОСПОДНІЙ В ЄРУСАЛИМ Аристарха, Пуда і Трофима
29. Пн. Великий Тиждень. Йосифа і Нікодима, Леоніда, Агапії, Ірини, Галини
30. Вт. Симеона, Зосими, Адріяна

www.nadbuhom.pl

ТРАВЕНЬ

1. Ср. ●Іоана, Віктора, Зинона
2. Чт. Іоана, Христофора
3. Пт. ●**Гавриїла Заблудовського**, Феодора
4. Сб. Януарія, Дезидерія, Євтихія
5. Нд. ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТОВЕ (***Великдень***)
Феодора, Віталія, Всеволода
6. Пн. Світлий тиждень. Юрія Переможця,
Олександри
7. Вт. Іверської ікони БМ. Сави і Олексія Печер.
8. Ср. Ап. і єванг. Марка, Сильвестра, Сергія
9. Чт. Василія, Глафіри
10. Пт. Ап. Симеона, Стефана Печерського
єп. Володимирського (Волинського)
11. Сб. Ап. Ясона, Кирила єп. Туровського
12. Нд. Ап. Фоми. Мемнона, Діодора
13. Пн. Ап. Якова Заведеєва, Максима
14. Вт. Радониця. Поминання померлих
Макарія митр. Київського
15. Ср. Афанасія Вел., Бориса і Гліба кн. руських
16. Чт. Тимофія і Маври, Феодосія Печерського,
17. Пт. Пелагії, Еразма, Сильвана
18. Сб. Ірини, Якова
19. Нд. Жон Мироносиць. Іова Багатострадального,
Іова Почаївського
20. Пн. Зенона, Фадея, Давида
21. Вт. Іоана Богослова, Арсенія і Пимена Печер.
22. Ср. Перен. Мощів Св. Миколая. Христофора
23. Чт. Ап. Симона Зилота. Симона Печ., Таїсії
24. Пт. Кирила і Методія. Ростислава, Софронія
25. Сб. Єпифанія, Германа, Діонізія
26. Нд. Глікерії, Макарія Канівського
27. Пн. Ісидора, Микити Печерського, Максима
28. Вт. Пахомія Великого, Ісаї Печерського
29. Ср. Феодора Освященного, Олександра
30. Чт. ● Ап. Андроніка, Юнії, Стефана
31. Пт. Отців семи Вселенських Соборів, Клавдії

ЧЕРВЕНЬ

1. Сб. Патрикія, Корнилія, Димитрія
2. Нд. Мучеників Холмських і Підляських.
Фалалея, Олександра, Астерія
3. Пн. Рівноап. Константина і Єлени
4. Вт. Василіска, Іоана-Володимира
5. Ср. Михаїла, Євфросінії Полоцької
6. Чт. Симеона стовпника, Микити
7. Пт. Іоана Хрестителя, Ферапонта
8. Сб. Ап. Карпа і Алфея, Георгія Нового
9. Нд. Про сліпого. Ніла, Іоана, Феодори
10. Пн. Микити, Ігнатія, Євтихія
11. Вт. Феодосії, Іоана
12. Ср. Ісаакія Далматського
13. Чт. ВОЗНЕСІННЯ ГОСПОДНЄ. Ап. Єрма, Єрмія
14. Пт. Юстина, Агапіта Печерського
15. Сб. Никифора, Іоана
16. Нд. Св. Отців Першого Вселенськ. Собору.
Лукіліана, Клавдія, Павли
17. Пн. Марти і Марії, Митрофана, Зосими
18. Вт. Дорофея, Ігоря, кн. Чернігівського і Київськ.
Костянтина митр. Київського
19. Ср. Віссаріона, Іларіона Нового
20. Чт. Феодота (Богдана), Валерії
21. Пт. Феодора Стратилата, Єфрема
22. Сб. Троїцька. Кирила, Олександра, Теклі
23. Нд. СВЯТОЇ ТРІЙЦІ. Тимофія, Силуана Печер.
24. Пн. СВЯТОГО ДУХА. Апп. Варфоломія
і Варнави
25. Вт. Онуфрія Великого, Петра Афонського
26. Ср. Акилини, Антоніни, Анни
27. Чт. Єлисея, Мефодія, Мстислава.
28. Пт. Пр. Амоса, Модеста, Августина
29. Сб. Тихона, Тигрія, Євтропія
30. Нд. Всіх Святих. Мануїла, Савела й Ісмаїла

www.nadbuhom.pl

eprasa.pl 2b708070b5

1. Пн. Леонтія, Іпатія і Феодула, Леонтія Печер.
2. Вт. Ап. Юди, Паїсія Великого
3. Ср. Мефодія Патарського, Інни
4. Чт. Юліяна, Терентія, Юлія, Білост. Ікони БМ
5. Пт. Євсевія, Зінона і Зіни
6. Сб. Агрипини, Артемія, Германа
7. Нд. Різдво Іоана Хрестит.
Всіх Святих Руської землі
8. Пн. Февронії, Петра і Єфросінії
9. Вт. Давида Солунського
10. Ср. Сампсона, Іоанни
11. Чт. Перен. мощів мчч. безср. Кира і Іоана
12. Пт. Свв. апп. Петра і Павла
13. Сб. Собор 12 апп., Софронія
«На Івана, на Купала»
14. Нд. Собор Білоруських Святих. Косми і Даміяна
15. Пн. Покладення ризи Пресв. Богородиці,
Турковицької ікони Богородиці,
Фотія митрополита Київського
16. Вт. Якинфа, Анатолія Печерського
17. Ср. Андрія Критського, Марти
18. Чт. Афанасія Афонського, Сергія
19. Пт. Сисоя Вел., Валентина, Юліянії Гольшанської
20. Сб. Фоми з Малеї, Акакія, Євдокії
21. Нд. Прокопія
22. Пн. Панкратія, Кирила Гортинського
23. Вт. Антонія Печерського. 45 мчч. в Нікополі,
24. Ср. Рівноапостольної княгині Ольги, Євфимії
25. Чт. Прокла й Іларія, Федора й Іоана муч. Київських
26. Пт. Собор арх. Гавриїла, Стефана
27. Сб. Ап. Акили, Юста
28. Нд. Рівноап. князя Володимира Великого, Юліти
29. Пн. Афіногена, Юлії
30. Вт. Марини (Маргарити), Лазаря,
Святогорської ікони Богородиці
31. Ср. Еміліяна, Іоана й Памви Печерських

1. Чт. Макрини, Паїсія Печерського
2. Пт. Прор. Іллі, Афанасія Берестейського
3. Сб. Прор. Єзекилія, Симеона
4. Нд. Рівноап. Марії Магдалини, Фоки
5. Пн. Почаївської ікони Божої Матері, Трофима
6. Вт. Христини, кн. Бориса і Гліба
7. Ср. Успіння праведної Анни, Олімпіяди
8. Чт. Єрмолая, Параскеви, Мойсея Угрина Печерськ.
9. Пт. Пантелеймона цілителя, Анфіси
10. Сб. Апп. Прохора, Мойсея чудотворця Печерськ.
Супрасльської ікони БМ
11. Нд. Калиника, Константина, Серафими
12. Пн. Ап. Сили, Іоана Воїна, Анатолія
13. Вт. Євдокима, Юлити
14. Ср. мчч.Маккавеїв, **початок Успенського посту**
15. Чт. Перенесення мощів архидиякона Стефана
16. Пт. Ісаакія, Далмата, Фавста
17. Сб. 7 мчч. у Ефесі, Євдокії
18. Нд. Євсигнія, Нонни
19. Пн. ПРЕОБРАЖЕННЯ ГОСПОДНЄ (*Спаса*)
20. Вт. Дометія, Пимена і Меркурія Печерських
21. Ср. Еміліяна, Григорія Печерського, Мирона
22. Чт. Ап. Матвія, Юліяна, Маркіяна
23. Пт. Лаврентія, Сикста
24. Сб. Феодора і Василія Печер., Феодора Острожськ.
і Печерського. **День Незалежності України**
25. Нд. Олександра. Белзької ікони БМ (у Ченстохові)
26. Пн. Максима, Іполіта, Іринея
27. Вт. Михея, перенесен. мощів прп. Феодосія Печер.
28. Ср. УСПІННЯ БОГОРОДИЦІ
29. Чт. Перенесення Нерукотворн. образа, Діомида
30. Пт. Мирона, Аліпія Печерського
31. Сб. Флора і Лавра, Серапіона

eprasa.pl 2b708070b5

www.nadbuhom.pl

ЛИПЕНЬ

СЕРПЕНЬ

ВЕРЕСЕНЬ

1. Нд. Андрія Стратилата, Тимофія
Старокорнинської Ікони Богородиці
2. Пн. Прор. Самуїла, Севира, Мемнона
3. Вт. Ап. Фадея, Васси, Авраамія Печерського
4. Ср. Агафоника, Зотика, Афанасія
5. Чт. Луппа, Іринея Ліонського
6. Пт. Євтихія, Петра, **Максима Горлицького**
7. Сб. Ап. Варфоломея, ап. Тита
8. Нд. Адріяна і Наталії
9. Пн. Пимена Вел., Кукші і Пимена Печерських
10. Вт. Іова Почаївського, Собор отців Києво-Печер.
в Дальніх печерах спочиваючих, Мойсея
11. Ср. Усічення голови пророка Іоана Предтечі
12. Чт. Олександра, Іоана і Павла Нового
13. Пт. Покл. пояса Пр. Богородиці. Кипріяна, Геннадія
14. Сб. Симеона Стовпика. Марти, Евода
Початок церковного року
15. Нд. Маманта, Іоана Постн., Антонія і Феодосія Печ.
16. Пн. Анфима, Феоктиста
17. Вт. Бавили, прор. Мойсея Боговидця
18. Ср. Афанасія Берест., Захарії, Єлизавети, Раїси
19. Чт. Спомин чуда Архистратига Михаїла в Хонех
20. Пт. Созонта, Макарія Канівського
21. Сб. РІЗДВО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
Холмської і Почаївської ікон Богородиці
22. Нд. Йоакима і Анни, Северіяна,
Перенесення мощей мл. Гавриїла
23. Пн. Минодори, Митродори, Павла Печерського
24. Вт. Силуана, Феодори Олександрійської
25. Ср. Автонома, Феодора, Юліяна
26. Чт. Корнилія, Кронида, Леонтія
27. Пт. ВОЗДВИЖЕННЯ ЧЕСНОГО ХРЕСТА
28. Сб. Микити, Максима, Феотода
29. Нд. Євфимії, Віктора, Людмили
Ліснянської ікони Богородиці
30. Пн. Віри, Надії, Любові і матері їх Софії

ЖОВТЕНЬ

1. Вт. Євменія, Аріядни, Софії, Ірини
2. Ср. Трофима, кн. Ігоря Чернігів. і Київського
3. Чт. Євстафія (Остапа), Миаїла Чернігівськ. і Олега
4. Пт. Ап. Кодрата, Димитрія Ростовського
5. Сб. Йони, Фоки, Петра
6. Нд. Іоана Хрестителя, Андрія, Петра, Іраїди
7. Пн. Фекли, Копрія, Владислава
8. Вт. Євфросинії, Сергія Радонезького
9. Ср. Ап. і Єв. Іоана Богослова
10. Чт. Калістрата, Апп. Марка, Аристарха
11. Пт. Харитона, Собор Отців Києво-Печерських
в Ближніх Печерах спочиваючих
12. Сб. Киріяка, Феофана
13. Нд. Григорія, Михаїла Першого митроп. Київського
Гайнівської ікони Богородиці
14. Пн. ПОКРОВА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ
Романа
15. Вт. Кипріяна, Юстини і Феоктиста
16. Ср. Діонісія Ареопагіта, Іоана, Діонісія Печерськ.
17. Чт. Елладія, Онисима і Аммона Печер., Вероніки
18. Пт. Харитини, Даміана, Єремії і Матвія Печер.
19. Сб. Ап. Фоми, Іоана
20. Нд. Сергія і Вакха, Юліяна, Сергія Печерського
21. Пн. Пелагії, Таїсії, Досифея
22. Вт. Ап. Якова Алфеєвого, Авраама
23. Ср. Євлампія, **Собор Волинських святих**
24. Чт. Ап. Филипа, Феофана, Феофана Печ., Зінаїди
25. Пт. Прова, Косми, Мартина
26. Сб. Іверської ікони БМ, Карпа, Веніяміна Печер.
27. Нд. Назарія, Параскеви Сербської,
Миколи Святоші Печерського
28. Пн. Євфимія Нового, Лукіяна Печерського
29. Вт. Лонгина Сотника, Лонгина Печерського
30. Ср. Прор. Осії, Андрія Критського
31. Чт. Ап. і єв. Луки, Марина, Юліяна

eprasa.pl 2b708070b5

1. Пт. ● Йоїля, Іоана Рильського
2. **Сб. Дмитрівська. Родительська.** Артемія
3. **Нд.** Іларіона Великого, Дасія, Гая, Зотика
4. **Пн.** Рівноапостольного Аверкія
5. **Вт. Ап. Якова брата Господнього**, Ігнатія
6. **Ср. Ікони БМ «Всіх Скорбящих Радость»** Арефи, Сисоя і Феофила Печерських
7. Чт. Маркіяна і Мартирія, Мартирія Печерського
8. **Пт. Димитрія Солунського**, Луппа, Феофила Печ.
9. Сб. Нестора Солунськ., Нестора Літописця Печер.
10. **Нд. Іова Почаївського.** Параскеви-П'ятн., Терентія
11. Пн. ● Леонтія Тарногородського. Анастасії, Аврамія, Клавдія Тарногородської Ікони БМ
12. Вт. Зиновія, Зиновії, Маркіяна, Анастасії
13. Ср. Ап. Стахія, Урбана, Спиридона і Нікодима Печ.
14. Чт. Безсрібників і чудотворців Косми і Даміяна
15. Пт. Акиндина, Пігасія, Афтонія
16. Сб. Акепсима і Йосифа
17. **Нд.** Йоаникія Великого, Никандра
18. Пн. Галактіона і Єпістимії
19. Вт. Павла Константинопольськ., Луки Печерського
20. Ср. Мчч. у Мелітині. Феодота, Кирила, Зосими
21. **Чт. Собор Архистратига Михаїла**
22. Пт. Нектарія, Матрони, Онисифора Печерського
23. Сб. Ап. Родіона, Ореста, Олімпа
24. **Нд.** Мини, Віктора, Стефаніди, Феодора
25. Пн. Ахії, Ніла, Іоана Милостивого
26. **Вт. Іоана Золотоустого.** Антоніна
27. **Ср. Ап. Филипа.** Юстиніана
28. Чт. Гурія, Самона, Авіва, Паїсія Величковського
Початок Різдвяного посту (Пилипівки)
29. **Пт. Ап. і єв. Матвія**, Фулвіяна
30. Сб. Григорія Чудотворця, Никона

1. **Нд.** Платона, Романа і Варула
2. Пн. Авдія, Варлаама, Варлаама Печерського
3. Вт. Григорія Декаполіта, Прокла, Діодора
4. **Ср ВВЕДЕННЯ В ХРАМ БОГОРОДИЦІ**
5. Чт. Апп. Филимона і Архипа, Ярополка-Петра князя Володимиро-Волинськ.
6. **Пт.** Амфілохія, **Архімандрита Григорія (Перадзе)**
7. Сб. Катерини, Меркурія, Меркурія Печерського
8. **Нд**. Климента, Петра
9. Пн. Аліпія Стовпника, Якова
10. Вт. Якова, Всеволода, Романа
11. Ср. Стефана Нового, Іринарха
12. Чт. Парамона, Філумена, Акакія, Нектарія Печер.
13. **Пт. Ап. Андрія Первозваного**, Фрументія
14. Сб. Наума, Філарета, Ананії
15. **Нд**. Авакума, Афанасія Печерського
16. Пн. Софонії, Сави, Феодула
17. **Вт. Мучениці Варвари**, Юліянії, Іоана
18. Ср. Сави Освященого, Анастасія, Каріона
19. **Чт. Миколая Чудотворця Мир Ликійських**
20. Пт. Амвросія, Іоана Печерського
21. Сб. Потапія, ап. Сосфена
22. **Нд.** Анни, Софронія, Стефана
23. Пн. Мини, Єрмогена і Євграфа
24. Вт. Даниїла Стовпника, Никона Печерського
25. Ср. ● Спиридона, Олександра
26. Чт. ● Євстратія, Авксентія, Євгенія, Мардарія Печ.
27. Пт. Фирса, Левкія і Калиника
28. Сб. Єлевферія, Собор Кримських святих
29. **Нд. Святих праотців.** Аггея, Марина, Феофанії
30. Пн. Пророка Даниїла і трьох юнаків
31. Пн. Севастіяна, Зої, Модеста

www.nadbuhom.pl

ЛИСТОПАД

ГРУДЕНЬ

eprasa.pl 2b70807005

Kalendarz na rok 2024 jest specjalnym dodatkiem do Ukraińskiego Pisma Podlasia «Nad Buhom i Narwoju». Wydawanie pisma jest realizowane dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Rzeczypospolitej Polskiej

Фотографії Юрія Гаврилюка
Писанки Олександри Гаврилюк

